ÇALIŞ OSMAN ÇİFTLİK SENİN

Rıfat Ilgaz

ÇALIŞ OSMAN
ÇİFTLİK SENİN

Öyküler

Rıfat Ilgaz

Nisan 1988

ÇINAR YAYINLARI

Prof. K. İsmail Gürkan Cad.
Hamam Sok. Yavuz Han 2/22
Cağaloğlu - İSTANBUL

Bu kitabın yayın hakları
ÇINAR YAYINLARI'na aittir.

Dizgi baskı: **Teknografik Matbaacılık San. A.Ş.**

Kapak baskı: **Ali Rıza Baskan**
Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş. İstanbul

Renk ayrımı: **Işın Reprodüksiyon**

Kapak: **Emre Ulaş**

RIFAT ILGAZ

Çalış Osman Çiftlik Senin

1988
İSTANBUL

ÇALIŞ OSMAN
ÇİFTLİK SENİN!..

«Karnını güne verip yatmak yok öyle! Üzerine güneş doğmayacak! Sahap çıkacaasın bu çiftliğe! Bu çiftlik kimin Osman?»

Osman'ın, tam yirmi yıldır bu çiftliğe ortak olması gerekirdi, Himmet Ağa'nın dediğine bakılırsa... Ne ortağı, sahibi! Çiftlik onundu. Tapusu üzerine olmasa da bu iki üç dönüm fındıklık, derenin alt yanındaki daki elma bahçesi... Şu kedibaş armutları, kirenler, tönkeller... Avaltındaki karamancarlar, mısralar... Çahlardaki fasulyeler...

«Horozlarlan kalkacaasın ayağa!. Dur durak yok! Kimse bilmezse bilmesin... Bu tarlayı kimden aldık biz... Bu çiftliği demek istiyorum, kimden aldık?.. Söyle!.. Buralaaar orman değil miydi?'. Azdavay'ın ayısı girse öteyandan çıkamazdı. Boludağı'nın hınzırı, domuzu... İlk ataşı sen vermedin mi kürüzlere? Ormanı sen yakmadın mı? Hapisleeerde sen yatmadın mı ulan Osman? Sonacuma kimden aldım buraları ben? Söööle!. İmam Yahya'dan almadım mı? Bu tabanı, tapuyu? Nasıl aldım, heee?»

«İmam Yahya'dan aldın Himmet Ağa!»

«Höyt! Ağa deyeceksin kısadan! Himmet'ini sittir et! Himmet'ini kaymakamlar, valiler, malmüdürleri, ormancılar söylesin! Kimden aldım tapuları?»

«İmam Yahya'dan Ağam!»

«Hah, oldu şinci! Ağam diye kısa keseceeesin! Yakuşuk almaz Himmet Ağası. Yekuşuk alır da senin ağzına yakışmaz!.. Valilerin ağzına yakuşur bu Himmet Ağa lafı... Vali paşaların ağzına yakuşur! Sen kim oluyon! Bi yanaşma parçasısın alt yanı! Yanıma yanaştığında kıçında pantul var mıydı? Hadi durma! Yapış kazmanın sapma! Dibi kazılmadık bi tek mısır bırakmayacaaasın avaltında! Ben işte geldim gidiyon! Çalış Osman, bu çiftlik senin! tükür avuçlarına, durma!»

Doğru doğru, dosdoğru... «İmar» «İhyadan» almıştı tapuyu Himmet Ağa. Ormanı yakan Osman'dı, hapislerde yatan da Osman... Ağa «Tutuştur» demiş, tutuşturmuştu! Ormancılar ne güne dağ bayır dolaşıp duruyorlardı. Ormanı yakanı da bulamadıktan belli... Tavuk gibi kıstırmışlardı onu, Himmet'in tamında Tömekten kemreleri kürürken...

Biliyordu Osman, bu köyden oluşma kentte, tüm fındıklıklar ormandan bozmaydı. Bu, dönüm dönüm mısır tarlaları da öyle... Orman köylüleri. Çamdan, kayından, gürgenden yararlanacak yerde bir ucundan tutuşturuyorlardı ormanı. Tutuşturan bulunmuyor değildi, bulunuyordu sonunda. Devletin memurları vardı. Tutup yakalıyorlardı, sorgu, sual atıyorlardı içeri. Ormanı kim yakarsa yaksın, dışarda bir adamı vardı, hemen kazma kürek açmalar açılıyordu. Yıkılan yerler «İhya» ediliyor, «İmar» ediliyordu. Yangın yerlerini, kim «İmar», kim «İhya» edip fındık fidanları dikerse, tapusu üzerine geçiriliyordu sonunda. Bu iki sözcük söylene söylene, İmam Yahya'ya dönüşmüştü.

Osman'ın ağası Himmet de çok tapu almıştı İmam

Yahya'dan. Ormanı Osman yakıyordu ama, İmam Yahya'dan tapuyu alıp üzerine geçiren, hep Himmet Ağa oluyordu.

Şu rastlantıya bakalım ki çarşı camisine o yıllarda bir imam atanmıştı. Adı da: İmam Yahya.

Bu İmam'ı Osman içerde duyup öğrenmişti. Herkese tarla-tapu veren bu işbilir cömert İmam'ı çıkınca mutlaka tanıyacak, elini de biçimine getirebilirse öpecekti.

Osman, mahpus damından yeni çıkmıştı. Aylardan da Ramazan... Ağa'sının atının gerisinden düşe kalka kente inmişti. Şadırvanda aptest alan İmam Yahya'yı sonunda görüp tanımıştı. Öğle üzereydi. Cüppesinin etekleri yerlere değmesin diye uçlarından arkasına düğümlemişti. Bu aylarda dışardan gelip teravih namazı kıldırır, bayram sonrasında kalkar giderdi. Dediklerine göre bayramdan sonra gitmeyecekti artık. Yerleşip kalacaktı kentte. Evleniyordu.

İlk kez yakından görüyordu Osman, İmam Yahya'yı. Genç sayılırdı daha... Evleneceğine bakılırsa daha da genç olmalıydı.

«Ne o delikanlı!» dedi, «Birine mi benzettin beni!»

«İmam Yahya dediler de...»

«Ne diyeceklerdi ki... Adımın sonuna bir efendi eklemediler mi?» dedi gülerek.

«Hep İmam Yahya deyip geçiyorlar. Kimseden «Duyarsın, yakındır!...»

«Amma bilmeyen yok seni!»

Çemrediği kolunu indiriyordu, mintanının:

«Tanırlar beni!» dedi. «Tüm köylülere tarla tapu sahibi ettim. Açmalar fındıklık oldu sayemde!»

İkinci görüşü köyde oldu Osman'ın. Bankadan kredi diye aldığı paraları sayıyordu Himmet Ağa. Kimbilir İmam Yahya verdiği tapuların parasını böyle alı-

yordu. Ne bilecekti Osman bu «Zirai kredi»nin serbest sermaye piyasasında İmam Yahya aracılığı ile değerlendirileceğini. O herkese tarla tapu veriyor, Allah da ona başka yollardan bu tomar tomar paraları veriyordu işte.

Herkes toprağı eşeleyerek ekmeğini kazanmak zorunda değildi ki... Allahı vardı İmam Yahya'nın, Osman gibi değildi! Osman'sa Allahın bir garip kulu... Ne ana, ne baba, ne de avrat... Bi, Ağası vardı yeryüzünde... Ağa da ağaydı haaa!.. «Bu çiftlik senin!» dedi mi Osman'ın yüreği yağ bağlıyordu.

Durmadan gelişiyor, genişliyordu çiftlik... Arada bir içeri girip çıkıyordu gene Osman... Çiftliğin sınırları da Melen boyunca uzayıp gidiyordu. Tüm kaleme gelen «cenub»unda Melen deresi yazılıydı. Dere, arada bir kurusa da, sık sık yatağına sığmıyor, taşıyordu. Yanan ağaçların köklerini alıp Karadeniz'e taşıyor, ayna gibi çıkarıyordu «açma»ları... Tapucu Müslim Efendi her seferinde Himmet Ağa'nın ardına takılıp geliyordu Kabalak Bayrı'na, Osman hep böyle günlerde duyardı İmam Yahya'nın adını. Sata sata bitiremiyordu tarlaları İmam Yahya! Bu ormancılar da böyle günlerde sıklaşırlardı köy yerinde. Yeşil yakalarının kopçaları erkenden çözülür, Avaltı'nda sofralara çökülürdü. Allahı vardı İmam Yahya'nın doğrusu lafı sık sık edilse de kendisi görünmezdi bu içki sofralarında. Dini bütün adamdı o, Aşağı caminin minaresi değildi ki her bi yandan görünsündü.

Osman, Ağa'sının «Bu çiftlik senin!» yüreklendirmesi sonunda dayanamamıştı, bir gün:

«Bak Ağam!» diye dikleşir gibi olmuştu, «çiftlik senin diyorsun, anladık! Çiftlik senin demeylen çiftlik benim mi olmuyor! Hangi senedin altına barmak bastırttın bana bugüne kadar!... Hangi panganın ka-

pısından soktun içeri beni! Hangi bi tapu mamurunun önüne oturttun! İmam Yahya'ylan bile oturtmadın bir günece beni! Beyuna tarlaları ondan alıp üstüne geçiriyon!»

Koskoca Ağa, Osman'ın bu çıkışına kızıp köpürecek yerde bıyık aldından sakal üstünden gülmüştü:

«O da olur Osman!» demişti, «Tapucuların da önüne oturursun! Pangacıların da senedine barmak basaaasın! Daha yaşın ne, başın ne! Hepsi olur bi gün!»

«İmam Yahya'nın yanına bile sokmadın beni?»

«İmam Yahya'ylan da oturur gayfe ney içersin!»

«Hadi bakalım! Görelim o günleri de çiftliğin benim olacağına aklım yatsın! Yirmi yıldır, bu kazma elimden düşmüyor... Balta da öyle... Yaktığım ormanın haddi hesabı yok!»

«Olur, olur! Hepsi olur! Sen Ağa'na güvenmiyon mu Osman!»

«Ben sana güvenmişim İmam Yahya'ya, tapucuya, pangacıya ne bundan!»

«Ulan ben olmasam İmam Yahya kim oluyor!... Ben olmasam Ziraat Pangasının Nazmi Beyinin esamisi mi okunur şu memlekette! Tapucu kim? Alt yanı bi memur parçası! Töbe de Osman! Bu çiftlik tapucunun mu be!»

«Senin Ağam!»

«Bu fındıklık kimin?»

«Senin Ağam.»

«Bu elmalık, bu armutluk, bu kirazlık, bu mısır tarlası?...»

«Hepsi senin Ağam! Senin olmasına senin de... Sen tutup çalış Osman, çiftlik senin deyon da...»

«Ben dedim mi senin olur! Ben Ağa'yım! Ne dersem o olur! Bir şey biliyon ki söylüyon!»

«Barmak basmadan...»

«Emme de uzattın haaa!...»

«Pangaya varmadan...

«Pangaya da varırsın... Barmağını da yalayıp basarsın! Patlama! Onun da sırası gelir bir gün!»

«Hadi bakalım Ağam!...»

«Sana düşen iş ne! Çalışmak... Bu çiftlik er geç senin! Sen sıtkını bozma!»

O gün gelmiş miydi ne!..

Günlerden bir gün İmam Yahya'yla burun buruna gelmişti cuma yanma indiğinde...

«Ulan Osman!» demişti Yahya Efendi, «Ağanı getirdin mi köyden?»

«O buralara inmese, ne işim var benim çarşılarda.»

«Nereye bıraktın Himmet Ağa'yı?»

«Atını Nalbant Şevket'e bıraktı da tapucunun yanına vardıydı. Orada seni göreceyidi bana kalırsa...»

«Neden göreceyimiş beni, annayamadım,»

«Bütün gece Avaltı'nda ormancılarlan hep adını andılardı da...»

«Ne dediler?»

«İmam Yahya'dan tapu alalım, deyip durdular.»

«İmar ve ihyadan demiş olacaklar... Neyse... Benim senin Ağa'na verecek ne tapum var, ne tarlam!... Paraya da sıkışmadım ki elimden toprağımı çıkarayım. Ben senin Ağa'nı sordumsa tapu için sormadım.»

«Ya bugüne değin sattıkları? Bugüne değin verdiği tapular?»

Yalnız ona mı veriyordu? Tüm ormanı yakanlara!... Yaktıranlara... Kime sorarsan sor, hepsi de açık açık İmam Yahya'dan aldıklarını söylüyorlardı tapuları... Ne işti bu! Hükümetin işine, hocanın, imamın

gidişine akıl ermez» dememişlerdi boşuna! İmam Efendi:

«Demek tapu dairesine gitti Ağan!» dedi.

«Öyle!» dedi.

«Ben Nalbant Şevket'te bekleyeceyidim onu!»

«Öyleyse Nalbant'tan başlayalım biz de! Düş önüme!» dedi.

Şevket, çırağının kıskıvrak bağladığı katırın arka ayağına, ağzına aldığı mıhları çaktıktan sonra sağrısına iki şaplak attı beygirin:

«Götür, bağla!» dedi, çırağına.

«Hoş geldin!» diye çıktı önüne, İmam Yahya'nın, «çay mı, kahve mi?»

«Çay!» dedi. «Demek Himmet Ağa daha uğramadı öyle mi?»

«Uğramadı! Atını nalladım, hazır! Allah ondurmak istediği hastanın hekimini ayağına gönderirmiş!»

«Hasta sen misin!» dedi, bir tefeci sezgisiyle.

«Benim!» dedi Şevket, «Eğer bi elli bin lira, akşama kadar elime geçmezse bu can burnumun ucundan çıkar, gider.»

Yahya Efendi kaşlarını çattı. Bir süre düşündükten sonra:

«Yürü, gidelim!» dedi.

Şevket sıvadığı kollarını indirip ceketini giydi. Yahya Efendi kapıdan çıkarken:

«Nasıl olsa Ziraat Bankasına gelecek Himmet Ağa!» dedi. «Orda buluşur hallederiz müşkülünü! Sen hiç merak etme!»

Tam Bankanın önüne vardıklarında:

«Osman!» diye tuttu elinden, çekti.

«Çık yukarıya da bak!» dedi. «Ağan yukardaysa çağır bizi, yoksa hep birlikte basıp gideriz tapuya... Hadi aslanım, koş!»

Osman'ın çıkmasıyla inmesi bir olmuştu. Yoktu yukarda demek...

«Haydi!» dedi Yahya Efendi, «Tapucuda kıstırırız onu!»

Biliyordu, bugün iki yüz binlik kredisini çekeceğini. Bunun tek kuruşu çiftliğe yatırılacak değildi. Serbest sermaye piyasasında değerlendirilecekti, her kuruşu. Onun bu tür işlerine Yahya Efendi bakardı. Yüzde kırktan, elliden iki katına, üç katına çıkarılırdı elbirliğiyle bu «Zirai kredi». Fındıkla elmanın, hele hele kurufasulyenin kredisi mi olurdu. Bunu veren de bilirdi, alan da. Bir çarktı dönüyordu işte!

İmar ve ihyadan üzerine geçirilmesi gereken yeni «açma»sının tapusu hazırlanmış bir iki parmaklık işi kalmıştı, Müslim Efendi'nin yanına girdikleri zaman. Merdiven başındaki atmacalar çağırı beklerken Himmet Ağa'nın şahin gözleri Osman'la karşılaşmıştı. Ondan iyi tanık mı olurdu:

«Gel benim aslan Osmanım!» dedi. «Bas şuraya parmağını! Kısmet bugüneymiş işte!»

Çiftlik tümüyle onun olmasa bile son açmanın tapusu, üzerine geçiriliyordu demek! Ağa sözünde duruyordu en sonunda!

«Bas hadi şuraya parmağını!»

Tapucunun gösterdiği tanık hanesine parmağını ıslatıp basan Osman;

«Sağ ol Ağam!» dedi, «Allah sana uzun ömürler versin!»

Himmet Ağa'nın çiftliğine Osman'ın parmağıyla yeni bir «Açma» daha ekleniyordu, imar ve ihya edilerek... Bu da büyük bir başlangıçtı Türkiyemiz için... Birinci sınıf keresteler sunta fabrikalarında öğütülürken «açma»lar yakılarak yurt toprakları bayındırlaştırılıyordu tapu dairesinde...

«Haydi gidiyoruz!» dedi, Himmet Ağa sıra bu kez de «Zirai Kredi»ye gelmişti. Serbest sermaye piyasası, öğütecek ham madde bekliyordu, bir bakıma suntaya dönüşecek... Suntadan da ihraç mobilyasına! Bu mutlu olayda Osman'a da görev düşüyordu. Banka Müdürü parmağıyla kâğıt üzerinde bir hane gösterirken soruyordu:

«Kefilsin değil mi, Himmet Ağa'ya?»

«Kefil olmam mı!»

Osman çok mutluydu. İlk kez bir pangada barmağını kullanıyordu, Ağa'sı için. Oh!.. Sonunda koskoca Ağa'ya barmak basıp kefil olmuş, böylece de ortaklığı kendi barmağıyla yürürlüğe girmişti. Çalışmasa da çiftlikte bir payı vardı artık!

Nalbant Şevket'in yüzü de gülüyordu. Mutluydu, daha bankanın kapısından çıkmadan elli bin lira cebindeydi. Üç ay sonra elli yerine yetmiş öderse ne önemi vardı ki... İş bu vartayı atlatmaktı. İmam Yahyalar var oldukça çok sıkı sıkı durumlardan kurtulurdu o!

Osman, en geriden geliyordu ama, uçuyordu sevinçten. Bir gün çiftliğin tümünü üzerine geçirebileceğinden hiç kuşkusu kalmamıştı artık.

Bu kol, bu el... Hele hele bu parmak... Sağ elin bu en işe yarar parmağı ondaydı çünkü...

Osman'ın geride kaldığını anlayan Ağa'sı, dönüp geldi:

«Ulan nerdesin!» dedi, «Nerde kaldın be!»

«Aha geliyor!» dedi Osman, «Acelemiz ne, Himmet Ağa! Yavaş yavaş!»

ŞEVKET USTANIN KEDİSİ

Tekliyordu yazı makinesi:

«Takatak... Ta...ka...tak!.. Tak tak!.. Tak!..»

Hep böyle olurdu, mızrağı çuvala sığdırmaya kalkıştığı zamanlar... Böyle teklerdi bu yazı makinesi işte:

«Tak!.. Tak!.. Taak!..»

Neydi zorları bu derisi bozukların! Missisippi nehri yetmiyor muydu yıkanmaları için, Vaşington'un yüzme havuzlarında ne işleri vardı? Billur gibi sularına kömür karası derilerini daldıracaklardı da ne kazanacaklardı? Sonraaa... ne işleri vardı otobüslerin ön kanapelerinde... Hele Güney Afrika'daki karaderililerin beyazlara başkaldırmaları... Afrika... Afrika... Taka Taka! Tak!.. Arka kanapeler onlara ayrılmamış mıydı?

Kolej diplomalı dış yorumcu Ayhan Soyluer, son zenci ayaklanmalarını yorumluyordu başını kaşıya kaşıya... Irkçı değildi, ırkçı olmasına... Sadece ırk ayrımından yanaydı, o kadar... Akla karanın eşit iki renk varsa yeryüzünde, ak'ın aklığını belirtmek, değerini ortaya çıkarmak için vardı. Hele bu kara kurum rengi, bir de insan derisine yapışmış olursaaa... Bıçakla ka-

zınsa gene de çıkmayın sözüm ona bu insanların derisine, nasıl sinirlenmesindi bu Ayhan! İşte tüm hunları yazıyordu. «Kara!.. Kara!.. Kara! Ak... Ak... Ak!..»

«Sandık başında işleri yoktu amma bu zencilerin, ne bileyim, örneğin, milletlerarası spor alanlarında pekâlâ koşup atlayabilirlerdi... Uçsuz bucaksız güneyin pamuk tarlaları, onları bekliyordu. Georgia'nın tütün tarlaları... Kaliforniya'nın elma bahçeleri... Ama okullarda, sinemalarda, gazinolarda hele hele sandık başlarında ne işleri vardı?... Bir de ayaklanmak haaa!... Özgür bir memleketin insancıl kanunlarına karşı ayaklanmak!... Ortalığı alt üst ederek... Aklara karşı ayaklanarak... rak... rak... rak...

Kafasının içinden neler, neler geçiyordu amma; yazı yürümüyordu ki... Üçüncü sayfanın birinci sütunu yorum bekliyordu, dış yorum.

Bir de konunun şu yanından yürüse... Karalar iyi vatandaş; çalışkan vatandaş dese... Onları kışkırtan zenci mahallelerinde kurulmaya başlanan yeni dernekler, solcu dernekler dese... Haaa? Bir de bu yolu yoklasa... Kara, karadır, ak da ak dese... Nasıl ikisi eşit olurmuş, zenci aklı bu... Takatak da takatak! Tak... Tak... Tak...

Bu yol da tıkandı işte... İşlemiyor çöp soksa...

Yazı İşleri Müdürü sesleniyor içerden: «Ayhancığım, hazır mı yazın?»

Ne desin Ayhan Soyluer:

«Bi dakka... Taka... Taka... Takataka... Tak... Tak... Tak!..»

Üç dernek kurulmuş olsun zenciler arasında, üç solcu dernek... Onları kışkırtan bu dernekler olsun. Bu dernekleri bir yere bağlamalı sıkı sıkı... Birini Çin'e bağlamalı... Birini Ruslara... Üçüncü derneği deeee... Bağlamalıydı bir yere... Amma nereye? Dernek dedi-

ğin uçkura benzerdi. Çözük durmazdı hiç. Bağlanmadı mıydı, derneğin namusu iki paralık olurdu... Sıkı sıkı... Düğüm üstüne düğüm bağlamalıydı bir yere... Örneğin şeye bağlamalıydı... Afrika'ya... Babaları... Babalarının babaları Afrika'dan gelmedi miydi bu derisi bozukların... Afrika... Afrika... Taka... Taka... Taka Tak!..

Zenciler çok acele etmişlerdi.. Irk ayrımını ortadan kaldıran yeni kanunlar çıkmış, gerekirse daha da yenileri çıkabilirdi... İşte Güney Afrika... Taka... Taka... Taka... Tak!.. Yeni kanunların ışığı altında eşit olabilirdi karayla ak... Tak... Tak... Tak!.. İki renk arasında pek yakında birlik, beraberlik sağlanacak!... Cak!.. Cak!.. Cak!..

Değerli yorumcu, yorumlarını parmak parmak ikinci katta döktüre dursun, alt katta küfürün bini bir paraya gidiyordu. Rotatif ustası Şevket Usta'nın elinde kolunda, yüzünün milimetre karesinde ak bir yer kalmamıştı. Hele yardımcısı Salih, tüm dalıp çıkmıştı mürekkep deposuna... Bir elinde kova, öbüründe maşrapa habire boşaltıyordu mürekkep haznesini. Şevket Usta söyleniyordu boyuna:

«Boya değil, çamur! Çarkına tükürüyor merdanelerin... Gazeteyi eline alan okuyucudan utanıyorum namussuzum! Eli yüzü boya içinde kalıyor okurken! Patrondan Avrupa mürekkebi istersin, sana teneke teneke çamur verir. Uğraş dur ezeceğim diye... Daha geçen gün döktüm merdaneleri yeniden! Bunlarla nasıl temiz baskı yaparsın. Mürekkepten iki kuruş kazanacağım derken makinenin canına okunuyor, haberi yok... Ulan Salih... Ne kaldıysa haznede doldur kovaya... Yallah, helânın deliğinden... O bize acımazsa, biz mi ona acıyacağız be!...

Gözlerinin bebeğine kadar mürekkep içinde kalan Salih:

«Usta be!» dedi; «Yazık değil mi bu mürekkebe... Gene süzsek bunu kıl elekten?...»

«Bak hele! Akıl öğretiyor bana be!... Bu hazneler gıcır gıcır yıkanmadan süzmüşsün, kaç para eder. Doldur kovayı diyorum, sana!»

«Doldu usta!»

«Götür, boşalt helânın deliğinden!.. Sakın haaa! Bir damlasını bile bulaştırmayacaksın deliğin kenarına. Kuyruğumuzu düğümler patron. Topumuzu duman eder! Tutkallar da tutkal değil ki... On beş gün dayanmıyor döktüğüm merdaneler... Her şeyin ucuzu... Her şeyin çürüğü... Ama Şevket Usta'dan iş isterken her şeyin temizi, her şeyin sağlamı... Gazete basmak için teneke teneke çamur verir, senden pırıl pırıl baskı ister! Dök ulan, helanın deliğinden!»

İngiliz anahtarıyla merdaneleri sökerken ekliyordu gerisini de:

«Tirit olmuş şunlar be!... Yarı yolda bırakmazsa bu gece, benim Karaoğlan'a bir kilo işkembe... Ulan Salih, daha ne duruyorsun be!»

Salih belini bir yana kaykıltarak yapışmıştı kovaya. Kurşun gibiydi mübarek... Kapıdan bir çıkarabilse, dayısının oğluna bir götürebilse... Kıl elekten sözüldü mü, altı ay yeterdi onun kartvizit bastığı pedala... Gelgelelim kapıcı Hasan gördü de çiviyi koydu mu, işte o zaman düğümlenirdi kuyruğu...

Altı ayak merdiveni inince koydu kovayı alt basamağa. Kömürlüğün kapısı her zamanki gibi açıktı. Sıkışınca helâya kadar hiç kimse gitmezdi rotatif işçilerinden. Hemen oracığa bozuverirlerdi, küçük abdestini... Ne demeğe elindeki kovayı helâya kadar taşısındı! Bir de üstelik helânın deliğine bulaştırma tehli-

kesi vardı. Madem Usta, bir kova mürekkebi gözden çıkarıyordu, helânın deliği olmamış da, kömürlük olmuş, Günahtı bir kova mürekkebi helâya dökmek... Yazıktı bu boyaya. Dayısının oğlu... Yok, yok... Kapıcının işi gücü neydi kapıda... Ama helâya kadar taşımanın da bir anlamı yoktu. Döküvermeliydi hemen kömürlüğe... Hem yakışırdı da... Mürekkep karaydı, kömürlük de kara...

Kara olan bir şey daha vardı, Karaoğlan! Salih'in aklının ucundan bile geçmiyordu Şevket Usta'nın kedisi... Karanlıktan hoşlanırdı namussuz Karaoğlan... Hoşlanmayıp da ne yapacaktı. Gelen geçen indiriyordu beline tekmeyi, aydınlık bir yerde uzanıp yatsa! Köfteci Hayri'nin köfteye bile katmadığı döküntüleri indirmiş gövdeye, dört ayağını uzatmış yatıyordu kömürlükte... Yanından gelip geçen fareler bile görmüyordu kendisini. Askerlerin dediği gibi, uydurmuştu kendisini bulunduğu yere... Bunun resmi adı kamuflaş olmalıydı!

Birden kulağının ucundan kuyruğunun dibine kadar alev alev yakan bir kova sulu çamurun içinde buluvermişti kendisini. Kalktı birden dört ayağının üstüne, ilkindi... Kimdi bu eşek şakasını yapan! Kapının ağzında, elinde kova, şaşkın şaşkın dikilen Salih'i görür gibi oldu. İkinci kova da tepesinden aşağı geçebilirdi. Ayaklarının arasından ok gibi attı kendini dışarı... Tüylerinin dipleri teker teker yanıp tutuşuyordu. Köftecinin çırakları bugüne kadar böyle kova kova çok su dökmüşlerdi tepesinden aşağı ama, hiçbiri bu suya benzemiyordu. Bütün tüylerini derisine yapıştırmıştı. Su dolu bir teknenin içine atlamazsa söndüremezdi bu ateşi. Hızla geçti rotatif dairesine... Merdaneleri söken Şevket Usta'nın arkası dönüktü. Rotatife bobin takan Yaşar da işine vermişti kendini. Ama kapıcı Hasan uyumuyordu kapıda:

«Şevket Ustaaaa!...» diye bağırdı aşağıdan, «Nedir bu kedinin hali be... Mürekkep kazanına mı düştü bu hayvan!..

Salih, «Destur!» diye kovayı döktükten sonra ayaklarının dibinden fırlayan yaratığın neyin nesi olduğunu düşüne düşüne dönmüştü işinin başına.

«Sıçan da olabilir...» diyordu. «Şeytan da... Desturu da çektik ama... Benim gibi cenabetin desturunu kim ipliyecek... Aydan aya hamam yüzü gören adamın kahveci çırağına bile sözü geçmez, değil kör şeytana!»

Ama Şevket Usta bir şeyler sezinler gibi olmuştu:

«Salih!» diye gürledi, «Ne söylüyor bu adam beee! Yoksa bizim Karaoğlanın başından aşağı kovayı boca etmiyesin!»

«Yok Usta! Helaya döktüm!»

«Ulan kedi helâda ne arıyordu!»

«Ne kedisi Usta?»

Kapıcı Hasan yırtınıyordu kapıda:

«Tuh anasını! Yukarı çıktı pis hayvan! Berbat edecek tüm Yazı İşlerini!»

Şevket Usta'nın eli ayağı dolaşmaya başlamıştı. Patron anlıyacaktı bir kova mürekkebin helaya döküldüğünü:

«Ulan Salih!» diye yeniden bağırdı. «Nereye döktün tortuyu be!»

«Helâya döktüm Usta!»

«Yalan!»

«Ulan kediler ne zamandanberi helâya gidiyor bu basımevinde? İnsanlar bile kömürlüğe şakır şakır...»

Bu «Kömürlük» sözcüğü Şevket Usta'ya bir şeyler anlatır gibi olmuştu.

«Sakın kömürlüğe dökmiyesin tortuyu!»

«.....»

«Ah, yalancı pezevenk! Kömürlüğe döktün değil mi? Söyle doğrusunu!»

«Hıı!...»

«Tamam!... Şimdi oturduk şapa işte!... Karaoğlan çıktı patronun odasına... Anamızı ağlatır birazdan. Ulan çıkar süzgeci dolaptan da, tortuyu süzerken görsün bizi!...»

Kapıcı Hasan, kapıyı bırakıp düşmüştü kedinin peşine... Yeni silmişti merdivenleri:

«Heeey!» diye bağırıyordu klişehaneye kezzap bırakan hamallara, «çıkarmayın şunu yukarıki kata! Vurun tekmeyi beline!»

Klişehanenin çırakları dökülmüşlerdi koridorlara... Sıkıyı gören Karaoğlan, mürettiplerin yanma daldı şaşkınlıktan. Dizgi makinesinde oturanların paçalarına sürtünerek fişek gibi dolaştıktan sonra, vurdu abone odasına. Osman Efendi önüne çıkınca Yazı İşleri'ne sapıverdi ister istemez. Muhabirler şarapçıyı kaçırmamak için takır takır son haberleri yazıyorlardı. Karaoğlan'ı dipten doruğa mürekkebe bulanmış görünce makinelerini bir yana ittiler, sandalyelerini bir yana... Topu topu birer kat giysileri vardı. Masaların üstüne zor attılar kendilerini:

«Dokunmasıın!»

«Yağlı boyaaa!...»

Kapıdaki çıraklara bağırıyorlardı:

«Çekilin kapıdan da, çıksın dışarı!»

Ama Karaoğlan korkudan masaların üstüne fırlayanlardan yeni oyunlar beklediği için fırıl fırıl dönüyordu masaların altında... Can derdine düştüğünü hiç kimse düşünemiyordu... Canını kurtarabilmek için her şeyi göze alabilirdi artık...

Ayhan Soyluer yazısının son cümlesini de takır takır yazmış, makineden çıkarmıştı kâğıdı... Otuz ölü

veren zencileri, verdikleri ölülerin yola getireceğine inanmış, yazısını da böylece bağlamıştı. Yazıyı almaya gelen dizgici çırağı ile birlikte Karaoğlan da hışım gibi dalmıştı içeri... Gözleri dönmüş kara, kapkara bir kedinin içeri hışımla daldığını gören Soyluer, birden kalkmıştı ayağa. Bu kalkış zıvanadan çıkarmıştı Karaoğlan'ı. Olsa olsa önünü kesmek içindi bu davranış.. Devirip geçmeliydi öteye, kim olursa olsun! Atılıma geçmeliydi hemen... Arkasında, damların üstüne doğru açılmış geniş bir pencere vardı. Özgürlüğe açılmış bir pencereydi bu. Bütün hızıyla bomba gibi fırlattı kendini.

Tiril tiril ipek bir gömlek vardı yorumcunun üzerinde. Tiril tiril beyaz gömlek bir anda rengini değiştirivermişti. Tuttuğu kâğıt da bulanıvermişti Kapkara bir boyaya.

Karaoğlan'ın kaybedecek bir saniyesi bile yoktu bu odada. Ne yapması gerekiyorsa, yapmıştı gözle kaş arasında. Boyanması gereken adamı en kısa zamanda boyamıştı işte... Yanan derisini esen rüzgârla serinletmek için, fırlatmıştı kendini damların üstüne!

Soyluer, şaşkınlıktan arka cebinden çıkardığı beyaz mendille elini yüzünü silmeye çalışıyor, sildikçe de bulaştırıyordu kara boyayı.

Mürettip çırağı, Ayhan Soyluer'in odasına baş yazıyı almak için girdiğinde kendini tutmak istemiş, tutamamıştı. Karşısında gözlerinin akına kadar boyanmış düzmece bir kum arabı vardı çünkü... Odaya neden geldiğini, niçin dikildiğini çoktan unutmuş, katıla katıla gülüyordu.

KEFİL OLUR MUSUN?

Vurdular bileklerine kelepçeyi, iki de muhafız kattılar yanına. Onbaşı:

«Süngü tak!..» kumandası verdi. Sonra gardiyana:

«Aç şu kapıyı!» dedi.

Önce ittiler açılan kapıdan. Sonra iki süngülü takıldı arkasına. Bir de Onbaşı...

Onbaşı'da tüfek yoktu, elinde kağıt tomarı vardı. Varlığını belirtmek için:

«Yürrü!» diye seslendi geriden.

«Biz n'apıyoruz Onbaşım!» dedi, tutuklu.

«Fazla söylenme, yürrü!»

«Oturan mı var, yürüyoruz işte! dedi, biraz da dalına basmak için.

Caddeye çıkınca Onbaşı afallar gibi olmuştu. Kim bilir belki kalabalığa karışır da alır voltasını diye korkuyordu.

«Hele dur bakalım, diye kulağına eğildi. Bu bir emir değil, ricaydı artık.

«Seni Polis Müdürlüğüne teslim edeceğiz!» dedi.

«İyi ya!»

«Böyle mi gideceğiz hep?»

«Nasıl gidelim Onbaşım? Piyade marşını mı söyliyelim yürürken?»

Biraz durdu:

«Paran var mı, paran?»

«Param mı? Param vardı ya... Çıkarken adembabalara dağıttım!»

«Demek araba tutamıyacağız?»

«Öyle görünüyor.»

Bir toparlandı. Yeniden onbaşılığını aldı üzerine:

«Yürrrrü» dedi.

Necatibey caddesine girdiler. Görenler duruyor, korkuyla kelepçelinin yüzüne bakıyorlardı. Sultanahmet'te asılmaya götürülen bir katilden bir ayrıcalığı yoktu onlara göre.

Köprüyü de geçtiler. Bereket Emniyet Müdürlüğü uzakta değildi. Kapıdaki nöbetçi, onları görünce bir irkildi. Onbaşıya:

«Nedir bu?» diye sordu. «Kimdir bu?» diyemiyordu. Onbaşı, çok önemli bir sır verir gibi:

«Tahliye!» dedi.

«Ne dedin, anlıyamadım?»

«Tahliye!»

«Ne biçim tahliye bu?»

«Kağıtta yazıyor, nezareti de var.»

«Canım, asılacak değil ya. Nihayet o da tahliye demek. Akşamları imzaya gidecek karakola.»

«Onu bilmem ben. Vur kelepçeyi dediler, vurdum.»

«Eline sağlık. Çok iyi etmişsin!»

Kapıdaki polis gidecekleri yeri anlattı onlara. Sırayı bozmadan çıktılar merdivenleri. Bir kat, iki kat... Bir kat daha... Çıktıkça çıktılar. İki aylı bir kapıdan girdiler içeri. Bu işlere bakan şefin önünde dikildiler. Tepeden tırnağa süzdüler adamı:

«Kimsin sen?» dedi.

Söyledim. Anımsamıştı. Zaten bu kanaldan boylamıştım cezaevini.

«Çözün şunu!» dedi.

Onbaşı hiç oralı değildi.

«Teslim kağıdını imzala da, öyle!» dedi.

«Çöz!» dedi, «İmzalarım şimdi!»

Onbaşı önce imzalı teslim kağıdını aldı ,koydu cebine. Cebinden bir anahtar çıkardı. Kelepçenin kilidine sokuyordu ki:

«Sen zahmet etme!» dedi, bileklerini sıyırıverdi bileziğin içinden. Bu kelepçeleri yapan usta, ölçüyü aydın kişilerden almadığı için, bol yapmıştı halkasını.

Onbaşı büyük bir tehlike atlattığını anlayınca rahat bir soluk aldı.

«Tamam Onbaşı, senin işin bu kadar.»

Süngüler yerine girdi. Cezaevinden geleni bir sandalyenin üstüne oturtup gittiler. Kalemdeki memurlar günlük işlerine dalmışlar, onu çoktan unutmuşlardı. Herhalde onun işine bakacak başka bir memur gelecekti az sonra.

Uzun zaman içerde yatıp da özgürlüğe kavuşmanın tatlı coşkusunu yaşıyordu oturduğu yerde. Neden sonra, kapıdan yana başını çevirdi, iri kıyım biri oturuyordu kapının önünde. Onu alıp götürmek için gelmişti demek. Çaktırmadan tepeden tırnağa incelemeye başlamıştı Cezaevli. Yorgundu, daha çok uykusuzdu. Elini alnına dayamış uyur görünüyordu ama parmaklarının arasından karşısındakini gözetlediği belliydi.

Uzun bir zil sesiyle masalarda oturanlar birden doğruldular. Dosyalarını, kağıtlarını, defterlerini çekmecelerine yerleştirdiler. Çıktılar dışarı. Yemeğe gitmiş olacaklardı. Başbaşa kalmışlardı. Bir sigara çıkardı, tam kibriti çakacağı sırada, kapının yanında oturan

iri kıyım fırladı yerinden, kibriti çaktı. Saygılı bir davranışla yaktı sigarasını.

«Teşekkür ederim!

«Aman efendim, estağfurullah!»

Paketi uzattım:

«Buyurun, yakın siz de!»

«Aman efendim, nasıl olur?»

«Basbayağı olur. Yakın canım!»

Almak istemiyordu. Rüşvetten mi sayıyordu bu ikramı yoksa. Amirlerinden mi çekiniyordu. İnadına üsteliyordu:

«Yakın canım, aldırmayın!»

Utana sıkıla aldı, parmakları titriyordu:

«Çok yorgun görünüyorsunuz» dedi cezaevinden gelen, «Bu gece vazifedeydiniz herhalde?»

«Ben mi efendim? Bendeniz vapurdaydım bu gece. Malumu aliniz, İzmir'den getirdiler beni.»

«Ne işiniz vardı İzmir'de?»

«Malumu aliniz, orada memurdum!»

Geç de olsa anlamıştı karşısındaki. O da kendisi gibi bir suçluydu demek. Biri giriyor, biri çıkıyordu.

«Sen de onlardansın ha?» diye boş atıp dolu tutmak istedi cezaevli.

«İftira Beyefendi!» diye gözleri sulandı. «Aman beni onlarla karıştırmayın!»

Bu güçlü kuvvetli adamın böyle sızlanması, sinirlendirmişti onu. Aynı yollardan geçmişti oysa. Üstelik cezaevini de boylamış, yatacağı kadar yatmıştı.

«Sus!» dedi, «Yazık kalıbına kıyafetine! Bir de inkâr ediyorsun ha?»

Koridorları dolaşan Nöbetçi Komser, konuştuklarını duyunca yaklaşmıştı.

«Ne konuşuyorsunuz be!»

İri kıyım arkadaş bu azarı üzerine almış, korku-

dan sandalyesine büzülüvermişti. Nöbetçi Komser, onları sayıyla teslim alan nöbetçi memura seslendi:

«Hey Nuri!»

«Buyur efendim!»

«Bu odaya neden iki adam verdiniz?»

Memur koşarak geldi. Elindeki listeyi uzattı:

«Efendim, bunlar aynı cinsten değil! Biri başka, biri başka!»

Nezaket olsun diye suçlarını açıklamak istemiyordu.

«Konuşuyor bunlar!» dedi.

«O kadar önemli değil konuşmaları.» dedi nöbetçi polis.

Hiçbir şey söylemeden çekip gitti Nöbetçi Komser. İri kıyım Bay, birşeyler sezinlemişti ama ne olur ne olmaz diye hiçbir şey soramıyordu. Cebinden paketi çıkardı arkadaşı:

«Yak bir sigara da, barışalım!» dedi.

Aldı. Kibritini çıkarmak istemiyordu.

«Yak!» diye çakmağını uzattı. «Aldırma, hepsi gelir geçer. Bak, ben günümü doldurdum, çıkıyorum işte!»

Sigarasından bir nefes çekti:

«Peki» dedi, «Niye dalga geçtin benimle gider ayak?»

Korktuğun için!» dedi. «Buraya işi düşen adam, korkuyu çıkarmalı içinden.»

Hiç sesini çıkarmadı.

Akşama doğru, bir memur Cezaevinden çıkanı yanma aldı, mahallenin karakoluna teslim etti. İkamete bağlıyarak salıvereceklerdi. Komser:

Bir de kefil gerek!» diye tutturdu. Bu kefil de ne oluyordu? Tam özgürlüğe kavuşacağı sırada, bu da nerden çıkmıştı?

«Beyefendi!» dedi, «Affedin beni, kefil bulamıyacağım şu durumda!»

«Olmaz!» diye sertleşti. «Kefil bulamadın mı çıkamazsın! Geldiğin yere gönderirim sonra!»

Kriz geçiren bir eroinciye benziyordu. Bir paket eroin uzatmışlar da geri çekmişlerdi sanki. Özgürlük burnunda tütüyordu. Komser:

«Kefil» diyor, başka bir şey demiyordu.

Gelip gidenlerden, bir iki tanıdığı çağırtmıştı. Haber gönderdiklerinin hiçbiri görünürlerde yoktu. Deli oluyordu sabırsızlıktan.

Beklediği odada yalnız değildi. Kapının arkasında bir adembaba çömelmiş, dalgasını geçiyordu. Yeni piyastos olmuş bir gece işçisiydi bu. Bir ara Komser'in dışarı çıkmasından yararlanarak:

«Abi!» dedi. «Bir sipsi uçlansana!»

Verdi. Arka arkaya üç dört nefes çekti. Durumu öğrendiği için:

«Abi!» dedi, «Çıkarken paketi bana uçlan! Bu sefer yolsuz enselendik.»

«Olur!» dedi, «Veririm.»

Kapı açıldı. Adembaba, sigarayı aldı tabanının altına. Komser sanmıştı. Oysa içeri giren sivildi. Sivildi ama, komserden de yüksek biri olmalıydı.

«Komser yok mu!» diye sordu.

«Dışarı çıktı!»

Masanın üstünden bir defter aldı, açtı. Cebinden çıkardığı pırıl pırıl bir dolmakalemle imzaladı. Defteri gene, aldığı yere koydu. Ya Bucak Başkanı, ya da bir Müfettiş...

«Beyefendi!» diye kalktı ayağa cezaevinden gelen. Döndü, yüzüme baktı. Onu dinleyecek kadar alçakgönüllüye benziyordu.

«Benden bir kefil istiyorlar» dedi.

«Ne kefili» dedi.

«Tahliye için.»

Yukardan aşağıya bir süzdü.

«Yani» dedi, «Ben mi kefil olayım sana?»

«Aman Beyefendi, onu demek istemedim. Emir verin de salıversinler. Yarın getiririm istedikleri kefili. Şimdi nerden bulayım?»

«Kelin melhemi olsa...» diye söylendi, biraz da gülerek. Tam kapının tokmağına yapışıyordu ki, adembaba çıktı önüne:

«Ulan Rahmi!» dedi, «Düzmüşsün façayı, tanıyamadım kör olayım!»

«Vay, Keş Ramazan, gene kimin canını yaktın?»

«Geç onu şimdi! Ulan polis müfettişi sandım seni.»

«Daha büyük! Emniyet-i Umumiye nezaretindeyim (*). İmzaya geliyorum her akşam.»

Başını yanındakine çevirdi:

«Ya böyle ahbap!» dedi, «Kelin melhemi olsa, kendi başına sürer. Eğer Komser Bey kabul ederse, kefilliğe de hazırım, şahitliğe de!.. Ne kaybederim sana kefil olursam!..»

(*) Emniyet-i Umumiye nezareti altında olmak: Gözetim altı.

AL
ATINI!

Çemberlitaş'taki meyhanenin kapısından baktı:

«Girilmez!» dedi, «Girilmez bu meyhaneye. Gene Çemberlitaş mebusu nutuk çekiyor!»

Tam votkasını alacaktı ki içerden Çemberlitaş Mebusu Recep bağırmaya başladı:

«Hişt, Tahsin! Nereye? Sana söylüyorum! Şu ekmek çarpsın ki bulmadım kafayı daha! Birinci bardaktayım! Gel, çiğneyip geçme!»

Asıldıkça asılıyordu:

«Gel diyorum sana!... Siyasetin lâfını edersem köpekten aşağı olayım!»

Tahsin de içini dökecek birini arıyordu ama, böylesi değil... Recep bir başladı mı evlere şenlik... Hangi kabadayı kapatabilirdi ağzını?..

«Girecek değildim!» dedi, Tahsin, «Birine baktım, bizim Vatan'daki Hayri'ye... Bir işim var da onunla...»

«Gel canım!.. Gelir nerdeyse...»

«İşim var diyorum sana!.. Bu canına yandığımın patronu, ne yapsa beğenirsin?.. Kırk paradan görmez mi hesabı?... Vurur musun, öldürür müsün... Her hafta altmış paradan alırdım.»

«Şimdi altmış para mı kaldı be! Nedir bu altmış paradan gördüğün hesap?... Ne alıp ne satıyorsun?»

«Ben on bir katratı altmış paradan dizerdim eskiden... Hiç utanmak yok herifte be! Kırk paradan gördü hesabı! Sen olsan ne yaparsın, doğru söyle?...»

«Ben mi?» dedi, «Ben matbaayı yıkardım herifin başına! Sonra da basar giderdim. Hiç onbir katrat, bir kuruştan olur mu?..»

Katratın ne demek olduğunu bilmiyordu ama ne zararı vardı. Bütün mesele Tahsin'i içeriye sokmaktaydı.

«Ver Nuri Efendi bir bardak!» diye seslendi meyhaneciye «Nerde patron varsa eşekler kovalasın!»

Kendi şişesinden doldurdu Tahsin'in bardağını. Tokuşturdular:

«Şerefe! Bak ev sahibiyle daha bu sabah kavga ettim. Yüz lira zam yapmak istiyor. O istediği kadar zam yapsın, veren kim?»

«Yeniden doldurdu:

«Ver Nuri Efendi bir şişe daha!»

Tahsin elini kaldırdı:

«Olmaz!» dedi, «Şişe benden!»

«Herife dedim ki... Bırak şu satır hesabını da beni aylıkla al şu matbaaya, fazla istemem, kesintisiz altıyüz lira!... Ha?

«Çok mu istemişim!»

«Ev sahibine dedim ki... Bak, dedim daha şu eve gireli yıl olmadı! Sen nasıl yüz kâğıt zam yaparsın? Başına öyle bir çorap örerim ki, sürüm sürüm süründürürüm mahkemelerde... Ankara'ya bir gitmeme bakar. Şerefe haydi!»

«Şerefe! Altı yüz lira ver de tepe tepe kullan beni dedim. Herif ne dese beğenirsin? Sen bu matbaaya aylıklı girecek kadar olmadın daha! Hangi sanatına

güveniyorsun? Dün bir, bugün iki... Her gün akşamları saat beşte gelip onbire kadar çalışacaksın, satır hesabı. Dediydi ki, onbir kadrat altmış para, yirmi dört kadrat üç kuruş!... Hani pazarlık etmesem yüreğim yanmaz! Bu hafta hep onbir kadrattan çalıştım, bir hesap, tam otuz lira eksik... Hay tüküreyim senin patron kere suratına!»

«İç arkadaş, şerefe! Bunlarda din iman arama sen! Düşün bi kere. Dört yüz liradan girdim eve... Bir sene olmadan yüz lira zam... Bu para nasıl kazanılır be!.. Sokakta toplamıyoruz parayı biz!»

«Haydi şerefe!... Bak Nuri Efendi! Bir şişe daha! Temiz müsvedde verse gam yemem... Ne kadar okunmaz yazı, pis elyazısı varsa dayıyor önüme. Satır hesabı yazı dizen, hiç tashih toplar mı?... Tashihini de ben topluyorum. Bu kadar insafsızlık nerde görülmüş be!. Daktilo ile yazılmış müsvedde verse saatte üç yüz satır vız gelir bana!»

Çemberlitaş Mebusu sormaktan kendini alamadı:

«Üç yüz satır mı? Bir saatte ha!.. Aşkolsun be!»

«Ne sandındı? Kendimi sıkarsam dört yüz satır bile dizerim. İki senelik ustayım bugüne bugün! Burdan çıkarsam istediğim gazetede yerim hazır! Şu var ki ayağımız alışmış bi kere...»

«Çıkacaksın arkadaş! Bu heriflere eyvallah ettin mi binerler dalına! Al atını diyeceksin, satmışım tımarını! Bak, Ali Efendi bir şişe daha!»

«Durmam bu matbaada! Çalışılmaz bu adamla. Patron dediğin biraz haddini bilmeli! Ulan, neyine güveniyorsun be! Patron olmuşsun da ne olmuş! Sen bakma bana Recepciğim! Bir sabır... İki sabır!... Haydi şerefe! Çıkacağım karşısına, utan be diyeceğim! Sen kimin sırtından kurdun bu matbaayı! Bir de kalkar, otuz kâğıdıma kan doğrarsın ha!.. Hiç mi vicdan yok

sende! Çıkaracağım cebimden verdiği parayı, suratına fırlatıp atacağım. Al ulan, diyeceğim. Git, iki kadeh rakı çek şerefime! Aç köpek diyesi... İki gözüm şu bardağın içine aksın, demezsem! Ver nüfus cüzdanımı, burda çalışan senden daha aşağı olsun! Yeter be, biz de insanız!»

Tahsin, saat beşe doğru çıktı meyhaneden. Çemberlitaş'ı bir harmanlandı, sonra tuttu matbaanın yolunu. Kahvenin önünden geçerken şekeri az bir kahve çekti canı, geç kalmaktan korktu, tam matbaanın kapısından girerken patronla burun buruna geldi, elinde tassih kolonları vardı Halit Bey'in:

«Gel!» dedi, «Görüşeceklerim var seninle!»

Kolonları dayadı Tahsin'in burnuna:

«Nedir bunlar?» dedi, «Yanlıştan karınca duasına dönmüş! Bir tek temiz satır yok!»

Söyliyecek bir şey bulamadı:

«Yorgundum dün akşam...» diyebildi.

«Yorgunsan çalışma arkadaş! Aylıkçı değilsin ya!.. Nedir bu kepazelik be!»

«Yeniden dizerim... Para da almam bu sefer!»

«Herifin işini geciktirdikten sonra para alsan ne olacak, almasan ne olacak?..»

«Kusura bakmayın oldu bir kere... Bir daha...»

«Anlaşıldı, yapamıyacağız seninle...»

«Çok dikkatli çalışırım bundan sonra...»

«Bundan sonrası yok, diyorum sana, bu kadar! Anlamıyor musun? Nerden geldinse oraya!.. Yerine adam çalıştırıyorum!»

«Yapmayın Halit Bey, etmeyin!»

Kulak verdi, içerde Entertip çıtır çıtır çalışıyordu. Beyninden vurulmuşa döndü:

«Buradan çıkarsam nerde çalışırım ben?»

«Onu da ben mi düşüneceğim!»

«Etmeyin, Halit Bey!»

Dinlemiyordu Halit Bey, odasına doğru yürüdü. Kapıyı yüzüne kapadı. Yapılacak hiçbir şey yoktu artık. Çıktı matbaadan. Kendini Çemberlitaş'ın dibinde buldu. Farkında olmadan üç dört kez harmanladı Çemberlitaş'ı... Sonra adımları onu meyhaneye doğru götürdü. Çemberlitaş Mebusu istimini tutmuştu, onu görünce:

«Yaşa be Tahsin!» dedi, «İşte böyle olacak! Eyvallah etmiyeceksin bu ineklere! İş mi yok memlekette be! Al atını diyeceksin, satmışım tımarını!»

KEŞ

Ateşli bir ilkokul öğretmeniydim, on sekiz yaşında civa gibi bir öğretmen... Tek kişilik kaldırımların parsellediği bir Karadeniz kasabasına verilmiştim. İlk işim pedagoji öğretmenimizin öğrettiği gibi halkın sosyal durumunu incelemeye başlamak oldu. Okulda yaptığım ilk temizlik yoklaması halkın bu durumunun pek parlak olmadığını gösterdi bana... Hemen hemen bitsiz tek çocuğa rastlamamıştım. Bitli, kirli, bakımsız, sıska çocuklar...

Aklımın ermediği bir şey vardı. Bütün evlerin pencerelerinde sıra sıra dizilmiş sabun kalıpları görmüştüm. Herhalde kurusun da kolay köpürsün diye konmuş olacaklardı. Bu kadar bol sabunu olan bir memlekette bu pislik de ne oluyordu! Temizlik yoklamasında bitli olduğunu anladığım çocukları hemen evlerine gönderiyordum, annelerinin temizlemeleri için... Baş-öğretmen bu titizliğimi görünce:

«Aman!» dedi, «Vazgeç bu işten... Ben zorla getirtiyorum bu haylâzları. Okutacak çocuk bulamayız sonra. Eve göndermekle bitin önünü mü alacağını sanıyorsun. Bite önem veren kim? Ha bit... Ha pire... Şu var ki pire it'te bulunur onlara göre, bit yiğitte!»

Bitlilik, pislik bir yana, çocuklar besinsiz, bakımsızdı üstelik... Haftada bir hastalanıyorlar, öksürüp aksırarak giriyorlardı sınıfa. Hemen yarıdan çoğu yalınayaktı. Ev durumlarını bir inceleyince kiminin annesinin, kiminin babasının, genç yaşlarında tere yatıp ince hastalıktan gittiklerini öğrenmiştim. Aralarında ablaları ve ağabeyleri ölüp gidenler de az değildi. Kasabanın veremden kırıldığı, halkın sapır sapır dökülüp gittiği ortada olduğu halde hiç kimse üzerine toz kondurmuyordu. İçinde bulundukları dramın ayrımında olan tek kişi de yoktu kasabada.

Nöbetçi olduğum bir kış günü çocukların yemek yedikleri odaya girmiştim. Kapısının üstünde «yemekhane» yazıyordu ama, hiçbirinin önünde yemeğe benzer bir şey yoktu. İki parça mısır ekmeği... Bir de ekmeğin yanında kirli-ak, kaya gibi bir topak... Peynir sanmıştım ilk bakışta. Değildi, kuru sarımsı bir şeydi. Dişleriyle kazıya kazıya, yalaya yalaya yiyorlardı.

«Nedir bu yediğiniz, çocuklar?» dedim. Hep birden:

«Keş öğretmenim!» dediler.

«Ne dediniz?»

«Keşşş!»

Nasıl şeydi acaba? Ağızlarının sulandığına bakılırsa çok tuzlu bir şey olacaktı.

«Nasıl yapılır bu?.. Anneniz yaparken görenleriniz var mı?» diye sordum. Sınıfımdan biri çıktı, Hayat Bilgisi dersindeymişiz gibi ağzını şapırdata, şapırdata:

«Keş'i biz yoğurttan yaparız öğretmenim,» diye başladı, «Kaymağı alınmış yoğurttan. Sonracıma bu yoğurdu süzeriz, tuzlarız öğretmenim. Güzeeelcene kalıp yaparız. Güneşte kuruturuz?»

«Nerede kurutursunuz?»

«Pencerelere koruz!»

Birden kafamın içinde bir şimşek çakıp sönmüştü:

«Demek o pencerelerdeki kalıplar, sabun kalıpları değil, öyle mi?»

«Keş onlar, öğretmenim!»

«Neden pencerelere koyarsınız?»

«Başka nereye koyalım. Keş, bir günde bir haftada kurumaz ki...»

O akşam dersten çıkınca bir bakkala uğradım:

«Keş!» dedim. «Keş verir misiniz?»

Gülmeye başladı!

«Yok, Muallim Bey!» dedi, «Bulunmaz bizde!»

«Kimde bulunur?»

«Kimsede bulunmaz!»

«Ama bütün çocuklarda var!»

«Keş yapılmayan ev yoktur ki... Dükkâna koyalım da kime satalım.»

«Pazar yerinde de satmazlar mı kadınlar?»

«Keş satılmaz burda. Tarhana satılıyor mu? Herkes, tarhanasını da keşini de kendi yapar...»

Tarhanayı biliyordum. O da hamur kurusuydu. Demek ki buralıların yedikleri keş, içtikleri de tarhana çorbasıydı.

Sonradan öğrendiğime göre ikisi arasında çok sıkı bir ilinti de vardı. Tarhana pişirilirken içine kıyma yerine, peynir yerine, yağ yerine sadece keş kırıntıları atılıyordu. Et yerine keş... Peynir yerine gene keş...

Öğretmen Şadi uğramıştı bir gün bana. Elinde bir şişe de rakı vardı. Masanın üstüne koydu. Kalktı, iki de bardak getirdi.

«Boşuna hazırlanma!» dedim. «Evde meze olacak hiçbir şey yok!»

«Ekmek de mi yok?»

«Ekmek var!»

«Başka bir şey istemez!»

Cebinden kâğıda sarılı bir şey çıkardı. Kirli ak,

renginden hemen tanımıştım, oydu. İrice bir keş parçası...

«Aman!» dedim, «Keş değil mi o?»

«Keş!.. Ne olmuş?..»

«Ne olmuşu var mı? Arıyorum ne zamandır!»

«Çok mu seviyorsun?»

«Daha dilimi bile değdirmedim!»

«Al, değdir!»

Elime aldım. Kırmak istedim. Kaya gibiydi. Deniz kıyısından topladığım taşlardan birisiyle vurdum, vurdum. Ufak bir parça koparabildim, attım ağzıma. Tuzluluğunu alsın diye bir lokma da ekmek. Bir bardak da su yuvarladım peşinden. Arkadaş:

«İşte!» dedi, «Keşin en birinci ödevi bu!.. Ekmek yedirip, su içirtmek!»

Kadehini kaldırdı.

«Bütün keşlerin şerefine!»

İçti, küçük bir parça da keş attı ağzına:

«Namussuz!» dedi, «Çok güzel meze olur! Bir keş kırığıyla rahatça bir şişe rakı içebilirsin!»

«Peşinden de suyla ekmek...»

«Beğenemedin mi?»

«Beğenmez olur muyum? Çocukların su küplerinin başından ayrılamadıklarının nedenini şimdi anlıyorum. Evde keş ekmek... Okulda keş ekmek... Ders aralarında da su!»

«En iyi yemekleri nedir, biliyor musun?»

«Henüz evlerine çağıran olmadı, nerden bileyim!»

«En iyi yemekleri keşli yumurta, keşli börek... Ama bunları kendileri bile yemezler; kaymakama, jandarma komutanına çıkarırlar...»

Yoook!.. Bu böyle gitmezdi. Bu memleketi yemek yemeğe alıştırmalıydı. Böyle giderse veremden kökleri kuruyup yeryüzünden silineceklerdi.

«Arkadaş!» dedim, «Sen var mısın?»

«Neye tavlaya mı?»

«Yok canım! Keşe!»

«İşte atıştırıyoruz!»

«Yani, Keşe karşı savaşa! Okula keş sokmıyacağım bundan sonra! Konuşacağım başöğretmenle!»

«Başöğretmeni kızdıracaksın. Halkı da düşman edeceksin kendine!»

«Yok, yok! Bu, daha fazla gidemez! Memleket veremden kırılıyor. Besin diye bir şey bilmiyorlar. Sabahleyin biraz tarhana çorbası, akşama kadar bir lokma yemek yedikleri yok. Bütün gün çay, kahve, altmış altı, soloz! Okuldan başlamalıyız işe!»

Ertesi sabah doğru başöğretmene çıktım:

«Yasak edelim şu Keşi!» dedim. Adamcağız bir şey anlıyamamıştı.

«Yani» dedim, «Çocuklar hiç olmazsa okulda olsun keş yemesinler. Ne kalorisi var keşin, ne vitamini, kırılıyorlar veremden. Yanaklarında bir damla kan yok çocukların. Besinsiz çocuğun kafasına ders de girmiyor!»

«Yapamayız!» dedi, «Halkın yemesine içmesine karışamayız!»

«Hiç olmazsa çocuklarınkine karışalım!»

«Canım, çocuk halktan ayrı mı? Bitli çocuğu sen sınıfta temizleyebiliyor musun? Tutup annesine gönderiyorsun!»

«İyi söylediniz ya! Annesine haber göndeririz. Çocuğun yemek paketine keş koymasın!»

«Yemek paketi mi, dedin?»

Başını geri atarak gülmeye başladı. «Üzme tatlı canını. Sen sınıfına gir. Hayat Bilgisi, Türkçeni okut!»

«Hayat Bilgisi sözü bazı çağrışımlar uyandırdı kafamda. Hiç olmazsa kendi sınıfımda yapmalıydım bu

işi. Haftada bir gün nöbetçiydim. Hiç olmazsa, nöbetçi olduğum günler sokmazdım keşi okula.

Hemen o gün başladım işe. Arkadaşların alayına kulak asmadan savaşımı yapıyordum. Küçük yer olduğu için, bütün kasaba keş düşmanlığımı öğrenmişti. Bir gün çarşıdan geçerken kulağıma bir ses geldi:

«Keşşşş!»

Bana mı söylüyorlardı. Başımı çevirip baktım. Ortaokul çağında olup da okula gidemeyen üç beş delikanlı kafa kafaya vermişlerdi. İçlerinden biri:

«Keşçi öğretmen!» diye seslendi. Aldırmadım.

«Keş!»

Dönüp bakmadım...

«Keş! Keş! Keeeeeş!»

Kasabanın bana verdiği ad buydu: Keş! Nöbetçi olduğum günler, zillerden sonra bütün sınıfları dolaşıyor, öğretmenleri sınıflarına girene kadar beş altı cümleyle, ablalarının, ağabeylerinin, hattâ birçok okul arkadaşlarının bakımsızlıktan, besinsizlikten zayıflayıp öldüklerini, kansız vücutların mikroplara karşı dayanıksız kaldığından vereme yakalandıklarını belirttikten sonra:

«Sakın keş yemeyin, bir daha da okula getirmeyin. Keş'de ne kalori vardır, ne vitamin. Keş yasak!» diyordum.

Soğuk bir kış günü baskın yaptım yemekhaneye;

«Hiç kimse yerinden kıpırdamasın!!» dedim.

Ağızlarında lokmayı bile yutamadan yüzüme bakakaldılar. Hemen önümdekine sordum:

«Ne yiyorsun bakalım?»

«Ekmek!»

«Yanında ne var?»

«Valla bir şey yok öğretmenim!»

«Zeytin.. peynir?»

«Keş bile yok gözüm çıksın!»

Onun yanındakine sordum:

«Ne getirdin bugün?»

«Bazlama.»

«Keş getirdin mi?»

«Valla getirmedim!»

«Aferin oğlum! Katık olarak ne getirdin?»

«Çarşı ekmeği!»

Küçük bir parça kara buğday ekmeği tutuyordu sol elinde de, altı yanık bir mısır bazlaması.

Sınıfımdaki Çetin'e:

«Sen ne yiyorsun Çetin?» dedim.

«Ekmek...»

«Ne ekmeği?»

«Ekmek işte öğretmenim!»

«Yani çarşı ekmeği mi?»

«Hayır öğretmenim, tepsi ekmeği!»

Gittim yanına eğildim baktım. Kaya gibi bir mısır ekmeği topağı vardı elinde.

«Katığı nerde bunun?»

«Gözüm çıksın getirmedim!»

«Neden getirmedin? Ben katık getirmeyi yasak demedim ki!»

«Keş yasak dediniz de...»

«Canım, keşten başka katık yok mu? Zeytin... Peynir... Reçel, bal...»

Açıktan açığa gülüyorlardı.

«Neden gülüyorsunuz? Başka katık bilmez misiniz siz!»

«Biz keş biliriz öğretmenim!»

Bir uçtan bir uca dolaştım. Keş getiren gerçekten yoktu.

«Peki...» dedim, «Ekmekten başka bir şey getiren yok mu içinizde?»

Benim sınıfımdan Ömer çıktı, göğsünü gere gere:

«Ben getirdim öğretmenim!» dedi.

«Ne getirdin?»

«Mamalıka getirdim öğretmenim!»

«Nedir o mamalika.. yemek mi?»

«Değil!»

«Ekmek mi?»

«Hayır öğretmenim!»

«Tatlı mı?»

«Değil!»

«Nedir bu?»

«Biz mamalika deriz!»

Gittim, baktım. Tabağın içinde sapsarı bir şey vardı. Ne üstünde yağ görünüyordu, ne pekmez. Düpedüz kaynar suda haşlanmış mısır unuydu. Bu hamuru develerin bile yiyeceği şüpheliydi.

«Neden getirdin bunu?» diye sordum, ister istemez.

«Neden mi?... Ekmeğimiz tükendi de annem bunu yapıverdi.»

«Bunun içine biraz da yağ koysaydı annen!»

Bana acıyarak baktı:

«Yağ konmaz ki buna!»

«Ne konur?»

«Keş konur öğretmenim!»

Başım dönüyordu. Demek çocukları keşten de yoksun etmiştim. Pürüzlü bir sesle:

«Çocuklar!» dedim.

Hepsi başlarını benden yana çevirdiler.

«Çocuklar! Bundan sonra keşe müsaade ediyorum. Okula getirebilirsiniz!»

Gözleri ışıl ışıl yanmaya başlayıverdi çocukların.

«Ama.. bir şartla!» dedim, «Keşin yanında bir tane de haşlanmış yumurta olacak!»

NE İŞİN VAR KARAKOLDA!

Ortalık yeni yeni ağarıyordu. Bir yalı kahvesinde yazı yazacaktım. Önce girdim bir dükkana:

«Bir Bafra...» dedim, «Bir de tükenmez kalem...»

Attım masanın üstüne bir beş liralık... Yanımdaki müşteri de:

«Ver bana bir Birinci!» dedi, bir teklik uzattı.

Sigarasını verdi adamın. Çekmeceyi açtı. Liranın üstünü saydı adamın avucuna. Lira ile birlikte çekmeceye benim verdiğim beş lirayı da atmıştı. Yüzüme bakmaya başladı.

«Ver!» dedim, «Beş liranın üstünü!»

Gözlerimin içine dik dik bakarak sordu:

«Hangi beş liranın üstünü!»

«Benim verdiğim beş liranın!»

«Ne zaman verdin bana beş lirayı sen?»

«Az önce!»

Hiç cevap vermedi. Taaa saçlarımın ucundan yarı belime kadar beni inceledikten sonra:

«Sabah sabah...» dedi, «Dalga mı geçiyorsun Allasen!»

«Ne dalgası be! Aç hele şu çekmeceyi!»

Açtı. Topuklarımı kaldırarak baktım içine. Bir sürü beş liralık vardı:

«Hangisi senin attığın?» dedi, «Göster bakalım!»

«Herhalde en üstteki!»

Ters ters baktı. Gözleri kıpkırmızı kesilmişti bir anda:

«Sabah sabah başımı belaya sokma benim! Bas git Allaaaanı seversen!»

Bu sefer benim tepem atmıştı:

«Ne diyorsun sen be!» diye yürüdüm üzerine.

«Sökmez bana!» dedi, «Senin gibilerini çok gördük!»

«Yahu!» diye bağırdım. «Beni tırnakçı mı sanıyorsun sen!»

Soğukkanlı bir gülüşle:

«Sanatını da sen söylüyorsun işte!» dedi.

Sağ cebimden basımevine vereceğim bir tomar para çıkardım. O günlerde bir güldürü dergisi çıkarıyordum:

«Bu kadar parası olan nasıl tırnakçı olur!» dedim, kendimi toplamaya çalışarak.

O, aynı soğukkanlılıkla sırıttı:

«Böyle böyle yaptın demek bu tomarı!...»

Kan beynime sıçramıştı:

«Karşındakine iyi bak!» dedim, «Bu işleri yapacak adama benziyor muyum ben!»

Cebime sigarayı koydum. Kalemi aldım elime çıkıyordum ki:

«Nereye?» dedi, «Öyle yağma yok, önce parasını ver bakalım!»

«Kaç kere vereceğiz!..»

Yapıştı yakama... Sigarayı da kalemi de fırlatıp çıktım... Şimdi ne yapacaktım? Yazı da yazamazdım bu durumdan sonra... Dikildim kaldım dükkânın önün-

de... Sağıma soluma bakınırken, bir tabelâ gördüm karşıda. Beyaz üzerine kırmızı ile yazılmıştı: POLİS

Düşünmeden girdim içeri... Daracık bir koridordan geçtim. İki bekçinin arkasından sıyrılarak bir odaya girdim. Bir komiser oturuyordu.

«Efendim,» diye başlıyacak oldum.

«Otur!» dedi, kaldırdı başını da...

Oturacak bir sandalye aradım. Duvarın dibinde yamulmuş bir kanepe vardı. İster istemez iliştim bir ucuna. Komiser, yapıştı telefona, bir numara çevirdi. Dinledi. Bir daha çevirdi:

«Burası!» dedi, «Fındıklı Karakolu... Bir cankurtaran... Alo... Bir cankurtaran... Yaralı var.»

Komiserin yanındaki masada oturan polis, önündeki yazı makinesinin tuşlarına vurdu:

«Mekânsız takımından... Söyle adını ulan!»

«Ben mi?» dedim, «Ben mekânsız değilim ki...»

«Sana bir şey diyen yok!» diye tersledi beni.

Boğuk bir ses cevap verdi.

«Adım. Hürrem!»

Sesin sahibi masanın altına kıvrılmıştı.

«Soyadın?»

«Soyadım, Çopur!»

«Ulan o lâkabın değil mi?»

«Hepsi o işte!»

«Anlat şimdi! Gel, Mehmet Efendi, sen de dinle! Yalan söyledikçe düzeltirsin! Saat kaçta oldu bu iş?»

Masanın altındaki düşünüyordu:

«Söyle!» dedi.

«Saaaat... Yedibuçuk... Sekiz!»

«Sallama!» diye gürledi komiser.

Bekçi doğruladı:

«Beyim!» dedi, «Saat beş bilemedin beş buçuktu...»

«Hayır!» diye diretti yüzünü göremediğim adam, «Saat tam sekizdi!»

Yazı makinesindeki polis kol saatine baktı:

«Saat şimdi bile sekiz değil!»

Komiser biraz da bana duyurmak için:

«Herif yemiş kurşunu... Neredeyse kan kaybından geberecek, hâlâ aklı çakallıkta... Tufacılıktan çıkarmaya uğraşıyor olayı! Bal gibi tufacılık bu! Saat beş buçukta olmuş vukuat... Bal gibi gece işi!»

«Hayır, saat sekizdi anca! Ağarmıştı ortalık.»

Komiser kesip attı:

«Yaz!» dedi, «Saat altı! Hâkim çıksın içinden! Anlat! Sonra!»

«Sonra! Sonrası halı sarkıyordu... Omuzladım götürdüm.»

«Hayıır!» dedi bekçi, «Ne omuzlayıp götürmesi... Halı yerden en azdan üç metre yüksekteydi. Sıçrasa da yetişemez.»

«Sıçradım ben!»

«Sıçrayamazsın!»

«Sıçradım!»

«Bırak çakallığı... Gebereceksin be!»

Bekçi bilgiçliğe başladı:

«Komiser Bey!» dedi, «Ben sanıyorum ki... Kedi kullandı bu adam! Kediyi tuttuğu gibi attı halının üstüne. Halı indi aşağı!»

Masanın altında yatan:

«Gördün mü gözlerinle sen!» diye bağırdı.

«Görmedim amma...»

«Görmedin de başımı ne demiye belaya sokuyorsun! Hâkim iki ay daha koydu mu hoşuna mı gider?»

Masanın altından ince bir çizgi ayaklarımın dibine doğru uzayıp giden.

İçeriye bir bekçi girdi telâşla:

«Komiser bey!» dedi, «Halının sahibi geliyor!»

Hırsızı vuran birden ayağa fırladı. Tabancasını şöyle bir çekti öne doğru... Ceketinin kırışıklıklarını düzeltti. Komiser yeniden yapıştı telefona:

«Aloo!» dedi, «Cankurtaran gelmedi!»

Siyah şapkalı, iri kıyım biri girdi içeriye, komiser başı ile selâmlarken konuşmasını bitirdi:

«Bekliyoruz! Yaralı kan kaybediyor. Hemen!... Ayağından yaralı ama... Kan kaybediyor işte!»

Bekçi, yeni gelenin gözlerinin içine bakarak düzeltti:

«Sağ ayağının topuğundan!»

Melon şapkalı:

«Neden çağırdınız beni!» diye çıkıştı komisere.

«Efendim... Sizin halı çalındı da sabaha doğru... Hırsız yakalandı... Halı da...»

«Peki gönderin halıyı, olsun bitsin! Beni ne çağırıyorsunuz sabah sabah!»

«İfade meselesi beyim!.. Mal sahibi olduğunuz dan...»

«Bana ne bu işten! Halıyı balkona ben asmadım ki. Hizmetçiyi göndereyim, o anlatsın!»

Adam çıkıp gitti. Araba homurtusu yükseldi kapının önünden.

Komserin suratı alt üst olmuştu. Ceplerine davrandı. Aradığını bulamamıştı. Masanın üstündeki boş kutuyu tuttuğu gibi fırlattı yere:

«Git Mehmet Efendi!» dedi, «Bizim Şükrü'den bir sigara getir bana! Yazsın defetere!»

Bizim Şükrü, dediği, işte o bakkal olacaktı.

Bekçi çıktı. Masanın altından sızan kan ayakkabımın burnuna dayanmıştı. Kan beynime fırladı benim de. Ne işim vardı bu karakolda! Karakol, çalınacak halısı olanlarındı.

«Komiser bey!» dedim, «Bana müsaade!»

«Nereye?» diye gürledi, birden doğruldu da.

«Rahatsız ettik sabah sabah!»

«Bir yere gidemezsin!»

«Geldiğim gibi giderim, kimse getirmedi beni!» dedim, yürüdüm kapıya doğru.

«Tutun şunu!» dedi, «Kaçırmayın!»

«Nereye gidiyorsun be!» diye bağırdı komiser, «Yolgeçen Hanı mı burası! Adın? Soyadın? Nerelisin? Ne iş yapıyorsun? Nerde oturuyorsun? Göster kimliğini!»

Akşama doğru ancak kurtulabildim. Bir iş günüm böylece gitmişti beş lirayla birlikte.

NEDEN YATIYORSUN?

İki üç paket sigara koydum cebime, elime de bir okadar roman aldım. Sıkıca doyurdum karnımı. Bütün bu hazırlıklar, yirmidört saat sürecek olan hapisliğim içindi. Mal beyanı vermemekten bir günlük cezaya çarpılmıştım.

Hapislik, mapislik yatacaktım işte! Bunun tecili mecili de yoktu. Eğer yargıç suçumu bağışlamış olsaydı, bir ömür boyu sürecek girip çıkmalara nasıl alışacaktım. Tam bir «hapishaneci» olabilmek için böyle kısa süreli antrenmanlardan geçmem gerekiyormuş demek.

Hazırlığımı bitirmiştim. İşin vurdumduymazlığına varabilmem için. İki kadehcik de bir şeyler yapındırmıştım yemek arasında. Öğleden sonra kendi ayağımla tıpış tıpış gidip teslim oldum, karakola:

«Aradığınız kişi benim!» dedim.

Başefendi güngörmüş adama benziyordu:

«Geçmiş olsun!» dedi, «Şimdi haber gönderecektim jandarmadan.»

Sandalye gösterdi bana. Haddimi bilmeliydim. Gös-

terdiği sandalyeye değil de, kapının yanındakine oturdum.

«Gel şöyle!» dedi, «Geç karşıma!»

Kaçarım diye mi kapıdan uzaklaştırıyordu yoksa? Kendi ayağı ile gelen adamın kaçmasını nasıl düşünebilirdi?

«Kahveyi nasıl içersin?» dedi, «Şekerli mi olsun?»

«Aman efendim!»

«Şekerli olsun, mektepli işi!» «Ankara'da okuyormuşsun öyle mi? Çok güzel! Ne çıkar sizin mektepten?»

«Adamına göre! Hiç bi şey çıkmasa öğretmen çıkar.»

«Ne alır öğretmenler, kaç lira?»

Bilmiyordum kaç lira aldıklarını. Ortalama bir şey söyledim. Kendi aylığı ile karşılaştırdı, tayın bedelini koydu üstüne:

«Yazık!» dedi, «O kadar okumaya...»

«Biz bitirene kadar, aylığın azlığını anlarlar da büyüklerimiz... Hele biz, önce bitirelim şu okulu...» diye kestirip atmak istedim. Birden değiştirdi soruyu:

«Faruk Bey'in nesi oluyorsun sen?»

«Kardeşi!» dedim.

«Yaşa!... Öyle ha?... Benim de dostumdur Faruk Bey. Yak bi sigara... İçer misin bundan?»

Sert bir sigaraydı uzattığı:

«Eh!» dedim, «İçerim, sağ ol!»

«Bak, şimdi kardeşim... saat üçü çeyrek geçiyor. Yani on beşi çeyrek... Biz tam on iki diyeceğiz. Yani sen on ikide gelip teslim olmuş olacaksın. Anlıyorsun değil mi? Şöyle böyle üç saattır ceza evindesin!»

«Efendim?» dedim, «Anlayamadım!»

«Şimdi gardiyana telefon edeceğim, seni cezaevinde gösterecek, yani öyle işleyecek deftere...»

«Sağ ol Başefendi!» dedim. «Nasıl istersen öyle olsun! Bir gün değil mi ha içerde, ha dışarda.»

«Neden girecekmişsin içeri... Lise öğretmeni olacak adamın ne işi var içerde... çocuklarımıza ayıp. Hırsızı, uğursuzu dışarda dolaşsın, biz tutup sizin gibileri atalım içeri, reva mı bu? Olmaz böyle kepazelik! Olur mu sen söyle?»

İster istemez:

«Olmaz Başefendi!» dedim.

«Olmaz Başefendi!» dedim.

«Herkes bilmez ki neden atıldığını içeri. İşin içinde bir namussuzluk, bir uygunsuzluk, ne bileyim ben, büyüklerimize karşı bir...»

«Doğru!» dedim, «bunun sadece bir yol yordam bilmemekten ileri geldiğini kim anlayacak.»

«Evet, evet, olmaz böyle şey!»

Telefonun kulpuna yapıştı. Bir süre çevirdikten sonra, dayadı ağzını telefonun vericisine:

«Selim Efendi» dedi, «Yaz deftere söylediklerimi!» Masanın üstünde duran «Tevkif Müzekkeresi»ni çekti önüne:

«Yaz!» dedi, «Adı, Necati! Soyadı Akkan! Giriş saati... On iki... Suç, mal beyanı... Yazdın mı? Tamam! Ne var ne yok içerlerde? Yaramaz bir şey yok ya? Oh, oh! Yatsınlar bakalım, karpuz yata yata büyür. Haaa! Bir yaralamadan yatan var ya... Hasan... Gönder bizim koğuşa da temizlesin oraları... Hadi eyvallah!»

Henüz kapatmıştı ki, telefon yeniden zırladı:

«Alooo! Buyur Doktor Bey!»

Cam kırıkları gibi sesler dökülüyordu alıcıdan. Uzun uzun dinledikten sonra sordu Başefendi:

«Kaç kişi? Bir kişi ise kolay! Okadarlığına yer buluruz, gelsin!» dedi, «Demek haberi var Komutanın... Öyleyse mesele yok! Hemen gönder Doktor Bey!»

Kapattı telefonu, benden yana döndü:

«Bizim hükümet doktoru...» dedi. «Tanırsın İlhami Bey'i... Un Fabrikası var ya köprü başında... Hulusi Bey'in fabrikası...»

«Biliyorum!» dedim, «Bir de fırın var önünde.»

«Doğru! Bir de fırın açtı bu yıl... Neden mi açtı? Değirmende çalışan işçiyi fırında da beleşten çalıştırmak için geceleri... Böyledir bu adamlar, Hükümet Doktoru İlhami Bey telefon ediyor ki, burda çalışan işçilerden birine hapishanede yer var mı diye soruyor.»

«Ne suç işlemiş ki bu adam?» diye sordum çekinerek.

«Suç işlememiş...» dedi.

«Hapishanede işi ne, suç işlemediyse?»

Güldü Başefendi:

«İlahi Öğretmen Bey!» dedi, «İnsan hapishaneye suç işleyince mi girer? Sen ne suç işledin ki?»

«Ben mi? Benden istenen mal beyanına aldırış etmedim. Bu da yasalara göre suç!»

«Peki öyleyse buyur içeri!»

Birden kaşları çatıldı. Ben masanın üstünde duran sigara paketini koydum cebime. Kitaplarıma da el atıyordum ki güldü yeniden:

«Otur!» dedi, «Nereye gidiyorsun? Sen bize Faruk Bey'in armağanısın. Burası küçük yer. Geçse geçse hatır, gönül geçer burda. Ne para, ne pul! Hükümet Doktoru, atıver şu adamı içeri, diyor, atarız biz de... İdare diye bir şey vardır...»

«Amma bu adamın özgürlüğü?»

«Bırak o boş lafları... İlhami Bey, Hükümet Doktoru amma, ne reviri var ne hastanesi. Hulusi Bey'in fabrikasında bir işçi hastalanmış... Ne yapsın İlhami Bey bu hastayı? Bütün memlekete de bulaştırmasına göz mü yumsun?»

«Ne hastasıymış bu adam?»

«Ne hastalığı olacak, kabakulak!»

«Yaaa!»

«Fabrikada kalsa bütün işçileri mikroplayacak. Fabrikadan fırına, fırından da bütün memlekete sıçrayacak hastalık. Cezaevinin, ne kadar olsa kontrolu kolay. Giren de belli, çıkan da... Daha doğrusu giriş var da, kolay kolay çıkış yok. Böylesi daha uygun değil mi?»

Bu gerçek karşısında akan sular dururdu. Biz sohbeti koyulaştırdık yeniden. Kabakulaklı hasta gelmiş, karakola uğramadan bir telefonla Gardiyan Selim Efendiye aktarılmıştı:

«Bak, iyi dinle beni!» diyordu Başefendi telefonda, hani içerde bir oda var ya... canım, karışık işlerden girenleri kapattığımız oda... İşte oraya kapatırsın bu adamı. Deftere de hiçbir şey yazmazsın. Doktor Beyin emaneti bize, bu adam. Ara sıra uğrayıp bakacak. Anladın ya? Hele ki anlayabildin. Tayını haaa? Canım, az önce yazdırdığım mal beyanlısı var ya, onun tayınını atarsın önüne! Şimdi söyletme beni kötü kötü! Doktorun kırk yılın başında bir işi düşmüş bize... İdare edeceğiz, var mı ötesi...»

Telefonun vericisini yerine koymadan anlatmaya başladı:

«Kalın kafası almıyor bir türlü. Kime söylüyorsun. Her gün iki tayın fazladan çıkar, yedek... Hâlâ benden kabakulaklının tayınını soruyor! Bunun izinlisi var, tahliyesi var...»

«İzinlisi mi?» diye kestim sözünü.

«Canım söz gelişi... Askerlikte ağzımız alışmış. Hem neden olmasın... Cumartesileri bir tutuklu bizim haberimiz olmadan gidip geceyi evinde geçirirse kıyamet mi kopar... Tabii gardiyanın sorumluluğu altında...»

«Ya gelmezse?» dedim «Geriye?»

«Gelmezse, gardiyan kaçırmış olur. Kolundan tuttuğumuz gibi atarız gardiyanı!»

Yeniden telefonun vericisine, yanaştırdı ağzını:

«Yatağını sersin de yatsın!» dedi, «Odasını temiz tutsun. Doktor gelirse mahçup olmıyalım. Hadi gözünü seveyim, boşlama sakın temizliği!»

Telefonu çengeline asar asmaz döndü bana yeniden. Tam ağzını açacaktı ki, telefonun zili acı acı çalmaya başladı. Lafı, ağzına tıkılmışların tersliğiyle yapıştı alıcıya:

«Neresi orası?» dedi, «Köprü başı mı? Merhaba! Ulan Recep, nerde tavuklar? Ne yapayım canlı tavuğu ben! Kestir, ayıklasın çocuklar! Tüylerini de... Hah işte öyle! Yumurtalar çok tazeymiş, sağ ol! Ne? Kim dedin, kim? Kaymakam Bey mi? Ne geziyor Köprübaşı'nda Kaymakam Bey? Gene bir karşılama, öyle mi? Ver canım, alooo!... Başçavuş karşınızda Kaymakam Bey! Ankara'dan mı dediniz, buyursun. Genel Müfettiş, öyle mi, Beyefendi? Adalet Müfettişi, güzel! Asrî Ceza Evi mi dediniz? Buyursun. Görmek isteyebilir bizimkini de Beyefendi. Evet, hiç belli olmaz! Tertemiz Beyefendi, gıcır gıcır... Her sabah paspas yaptırıyorum, içerdekilere... Boş duracaklarına... Emredersiniz Beyefendi! Koğuşlar... Jandarma erleri... Hemen Beyefendi! Güle güle!»

Telefonu askısına geçirirken:

«Kardeşim,» dedi, «Kusura bakma! Ankara'dan Adalet Bakanlığından Müfettiş geliyormuş. Asrî Cezaevi açılacakmış burda. Gelmişken bizim Cezaevini de bir göreyim deyiverir. İyisi mi, ne şiş yansın, ne kebap! Sen şimdi, doğru içeri, koğuşa! Hadi kardeşim! Ben, bizim erleri görevlendireyim. Bir göz atayım üstlerine başlarına. Tuh Allah kahretsin! Hâlâ üzerlerin-

de kışlık elbise! Depodan yazlıkları çıkarıp giydireyim. Neyse... Bakma kusura! Git Başgardiyana, yürü!»

Kolumdan tutup alt kata doğru sürükledi beni. Ordan da kapı altına...

«Bak Selim Efendi!» diye seslendi.

Yumuşak çizgili yüzüne, sertlik anlamı versin diye ıslatıp ıslatıp burulmuş kırçıl bıyıklariyle ürkütmekten çok, güldüren Başgardiyan, «hazırol!»a geçip:

«Buyurun Başefendi!» dedi.

«Al bunu! İçeri!» dedi, «Kaydını yaptığımız mal beyanlısı! Ortalığa da bir çeki düzen veriver. Ne olur ne olmaz.»

«Hayrola Başefendi?»

«Canım, bi Müfettiş düşmüş de Ankara'dan... Sivil... Olur ki gelmişken senin tekkeye de bir başını uzatacağı tutar.»

«Hiç merak etme! Daha yeni yaptırdım paspası! Camlar desen geçen haftaki bayram temizliğinde silindi, gıcır gıcır.»

Başefendi, arkamdan usulca iterek bana ilk hızı verdi. Bu hızla önümdeki kapıya kadar bir solukta gittim. Kapıdaki asma kilidin içinde bir anahtar döndü. Gıcırtılarla, samanlık kapısını andıran hantal bir kapı açıldı. Ama ışık bakımından hiçbir değişiklik olmamıştı. Kapının önündeki alacakaranlık, içerden gelen zifir karanlığı ile biraz daha yoğunlaşmıştı. Körlemeden daldım içeri.

Önce girdiğim yeri bomboş sanmıştım. Sağa, sola çarpmıyayım diye kıpırdamadan duruyordum ortada. Neden sonra:

«Hoş geldin, geç şöyle!» diye bir ses geldi, sol köşeden. Baktım boynuz biçimi bıyıkların uçlarında fıldır fıldır dönen dört çift göz, dikilmiş üzerime.

«Allah kurtarsın bey! diye yenilendi aynı gevrek ses.

«Sağ ol!» dedim.

«Geç şöyle, baş köşeye!»

Köşe, belli değildi ki, başını görüp geçeyim. Ezbere yürüdüm seslerden yana. Ellerindeki iskambil kağıtlarını, ortadaki kerevete bıraktılar. Konuşmayı yöneten adam, bu kağıtları elinin tersiyle karıştırıverdi:

«Kaldır şunları Memet!» dedi, «Yak gaminato'yu!»

Bu konuşmanın çayla, kahveyle bir ilintisi olduğunu sezinlediğim için:

«Sağ olun!» dedim, «İçtim Başefendi'nin odasında!»

Nazlanmadan hemen çöküverdim oracığa. İçimden, «Ufaklıklar sararsa sarsın. Yarın hamama gider yıkanırım,» dedim. Dayı bozuntusu:

«Anlamadım!» dedi, «Başefendi'nin odasında mı içtin?»

«Öyle oldu!»

«Aranız iyi demek, Başefendiylen?»

«Bilmem!» dedim, «oturup konuşuyorduk, yukarda. Birden yolladı beni buraya.»

«Hiç güven olmaz, gülerken ısırıverirler adamı. İfadeni mi alıyordu yoksa?»

«Ben hükümlüyüm,» dedim, biraz da böbürlenerek, «İfadem çok eskiden alındı, benim!»

Saygı ile üsteledi:

«Hükümlü haaa! Memet, hele sen yak gaminatoyu. Biz hepimiz de tutukluyuz. Hüküm yedik mi bırakmazlar burda, vururlar kelepçeyi doğru Çankırı'ya. Sen nasıl oldu da düştün buralara?»

Yeleğinin bütün düğmeleri çözük olan delikanlı:

«Firardan mı piyastos oldun?» diye sordu.

«Yok!» dedim, «düpedüz tutukluyum. İnfazdan çağırdılar, geldim!»

Pek çıkamadılar işin içinden. Amma ne olursa olsun, mahkeme görmüş, Başefendinin çayını kahvesini içmiş, anlı şanlı bir tutukluydum. Bir günlüğüne de olsa.

«Buyur, bey!» diye paketini uzattı, Dayı geçinen, «Yak bakalım, bey!»

«İçinden el yordamıyla bir sigara çekerken en genci çaktı kibriti. Beni baş köşeye buyur etmek isteyip de postunu kaptırmaktan korkan bitirim arkadaş:

«Adım Mahmut,» dedi, «Yeni terhis edilmiş candarmayım. Bir iftiraya uğradım, yatıyorum. Çankırı'ya yollamazlarsa, buradayım şimdilik, babamın hatırına...»

Yanındaki arkadaşı:

«Sen bir ye de bin şükret babana» dedi. «Öylesine bir baba ki, her yorulduğu yerde bi han yaptırmış.»

Kapı, şangırtıyla açıldı, Selim Efendiydi gelen:

«Heeey evlatlar!» diye bağırdı, «kalkın ayağa! Herkes yattığı yeri düzeltsin çabuk. Kaymakam Bey geliyor, yanında da Müfettiş!»

Bizim Dayı:

«Askeriyeden falan mı, bu Müfettiş?» diye sordu.

«Sivil!» dedi, Selim Efendi, «Askeriye içeriye karışmaz. Hükmü kapının önüne kadar geçer.»

«Candarma'dan geldik, Selim Baba! Çakarız o kadarından.»

Çöp tenekesini ayağı ile itti kapının arkasına doğru. Süpürgeyi kapmış, tenekenin dibine dökülen çöpleri süpürüyordu ki, «Selim Efendi!» diye bir ses gürledi, dışardan. «Buyur!» demesine bile vakit kalmadan bastırmışlardı. En öndeki, Müfettiş olmalıydı. Arkadan gelen Başefendi'ye sordu, dönüp de:

«Hani Gardiyan?»

«Hazır ol»a geçen Başefendi, gözlerinin bebeğiyle Selim Efendi'yi gösterdi. Müfettiş, «Sen misin?» diye baktı yüzüne, açıktan açığa küçümseyerek.

«Benim Beyefendi!»

«Kaç kişi var Cezaevinde? Ver tekmilini!»

«Tam sekiz tutuklu, bir hükümlü Beyefendi! Bir de şey var, içerde...»

«Ne var?»

«Odada... kapalı...»

«Kapalı mı? Neden kapalı?»

«Temas etmesin diye... İçerdekilerle.»

Müfettiş anlamlı anlamlı Savcı'nın yüzüne baktı. Kaymakam sordu:

«Demek buralarda da bulunuyor böyleleri... Hımm!...»

Kaymakamın hiçbir şeyden haberi yoktu. Belki vardı da olayı yerine oturtamamıştı. Ama ne olursa olsun ilçede olup bitenden haberli görünmesi gerekirdi:

«Tek tük de olsa bulunuyor Beyefendi.»

«Nedir, kimin nesidir bu adam?»

Bu soruyu ortaya sormuştu ama, yanıtını gardiyandan bekliyordu. Baktı yüzüne.

«İşçi efendim!» dedi gardiyan.

«Elbet işçi olacak, toprak sahibi olacak değil ya böyleleri.»

«Evet Beyefendi!»

«Ne işçisi? Yani nerde çalışıyor bu adam?»

«Fabrikada!»

«Ne fabrikası var buralarda?»

«Un fabrikası.»

«Yani değirmen!»

«Aynı zamanda fırın... Halkla temas etmesi doğru görülmediğinden...»

«Dizilsinler koğuşun ortasında da, göreyim! Çıkarın bu adamı da odasından!»

Ben, dört kişi var sanıyordum koğuşta, benimle beş kişi... Öbür köşede tüneyenleri görmemiştim. Meğer sekiz kişiymişiz. Dizildik koğuşun ortasına. Biz dizilirken oda kapısı da açılmış dokuzuncusu da katılmıştı aramıza. Giysilerinin dokusundan saçlarının diplerine kadar ak paktı. Müfettiş, aramıza katılmasını doğru bulmamış olacaktı ki:

«Sen geç şöyle!» dedi, «Sol başa!»

Sağ baştan soryuya çekmeye başladı bizi:

«Sen neden yatıyorsun?»

«Yaralamadan.»

«Kimi yaraladın?»

«Kavga ettiğim adamın, tam elinden bıçağını alırken...»

Güldü Müfettiş:

«İyi ki elinde tabanca yokmuş. Şimdi yaralamadan değil adam öldürmekten yatmış olacaktın!»

Yanımdakine döndü:

«Sen neden yatıyorsun?»

Bizim dayıydı bu:

«Beyim!» dedi, «Benim hikayem çok uzun. Sarkıntılık diyeyim de, siz anlayın gerisini!»

«Anladım!» dedi Müfettiş, «Anladım ne mal olduğunu! Ya sen?»

«Ben, ağız bozmaktan... Yani...»

«Hakaret, öyle mi?»

«Evet, Beyim!»

«Ya sen neden yatıyorsun?»

Bu soru da banaydı:

«Henüz yatacak kadar olmadı!» dedim, «yeni geldim!»

«Öyle mi? Suçun ne?»

«Mal beyanında bulunmamak!»

«Çok mu malın vardı?»

«Öğrenciyim!» dedim.

«Bilgini artırmak için iyi bir ortam seçmişsin!»

Bir adım daha attı:

«»Ya sen neden yatıyorsun, baba?» diye sordu yanımdakine.

«Yalancı şahitlikten!»

«Bu sakalla utanmadın mı yalan söylemeye!»

«Ben yalan söylemedim!»

«Bak hâlâ yalan söylüyor!»

«Bizim doğrumuz, sizlere yalan geliyor.»

«Çok bilmişe benziyorsun! Delikanlı sen!»

«Sarhoşluktan!»

«Az içsen olmaz mı?»

«Olmuyor beyim, çok denedim. Bir içmeye başladım mı alamıyorum kendimi.»

«Sen?»

«Bahşiş vermekten, bi memura.»

«Kaç kuruş-verdin?»

«Çok değil, bi sigara parası...»

«Haaa!... Demek az verdiğin için! Sen, delikanlı?»

Bu da odaya kapatılan adamdı.

«Ben mi efendim!»

«Söyle bakalım, hangi ağanın toprağına, hangi mal sahibinin malına göz diktin! Kimleri kışkırttın!»

Başı sargılı olduğu için duymamış olacaktı. Müfettiş kulağına eğilip sordu:

«Neden tutukladılar seni?»

«Beni mi efendim? Beni tutuklamadılar ki... Ben...»

«Neden yatıyorsun, tutuklamadılar da?»

«Ben, kabakulaktan yatıyorum, Beyim!»

İnanmamıştı:

«Neden? Neden?» diye üsteledi.

«Kabakulaktan!»

Savcıya döndü:

«Neden yatıyormuş, anlayamadım!» dedi, «Kabakulaktan mı diyor?»

«Öyle söylüyor, Beyefendi!»

Güldü gevrek gevrek:

«Nümune Hastanesi mi burası! Hiç duymamıştım bugüne kadar, Cezaevinde kabakulaktan yatıldığını! Ya siz Kaymakam Bey, siz duydunuz mu?»

«Duymadım Beyefendi!»

Delikanlıya döndü yeniden:

«Yani iftira mı ettiler demek istiyorsun?»

«Yok beyim, ne iftirası! Kabakulak erkekliği keser dediler, doktora gittim. O da bizim Hulusi Beye telefon etti. Konuştular karşılıklı... Öbür işçilere geçmesin diye, Doktor Bey de beni ayırdı arkadaşlardan... Buraya kapattı.»

«Yani tecrit etti öyle mi? Pekiii, nerelisin sen?»

«Göçmenim Beyefendi!»

«Nerelisin diyorum sana?»

«Zagrepli!»

«Gördün mü ya! Hastalığın kökü anlaşılıyor. Bu övdüğün ideoloji iyiydi de sen ne halt etmeye geldin oralardan! Nerde yakalandın bu hastalığa? Orda mı, burda mı?»

«Burda Beyim! Değirmende!»

«Çok mu az para alıyorsun?»

«Yok beyim! Eski işçiyim ben, herkesten çok alırım!»

«Nankör!»

Sonra Savcı'ya döndü:

«Kimseyle temas yok, muhakeme sonuna kadar!»

Canını alacakmış gibi bir süre kabakulaklının gözlerinin içine baktıktan sonra yürüdü gitti.

BİZ ESKİ DENİZCİLER...

Sadi Aksu, kum banyosu, kükürt banyosu, çamur banyosu, güneş banyosu, göz banyosu da içinde bütün banyolardan hoşlanmak zorundaydı, bu romatizma yüzünden. Yalnız deniz banyosu dışında! Ne var ki, bütün banyoların gençliğe, sağlığa, daha doğrusu sosyeteye en yakışanı da bu banyoydu, yani deniz banyosu... Bakır yanığı bir vücut gençliğin, sağlığın en canlı simgesi olduğu kadar varlıklı oluşun da göstergesi sayılırdı, Sadi Aksu'ya göre.

Saat iki buçuğa doğru Karaköy'deki yazıhanesini kapatır, Almanya'dan biçimleyip de, çuvaldızdan makara ipliğe geçirir gibi gümrükten kolayca geçirdiği Opel'ine atlardı. Bahçelievler'deki katının güneşli balkonunda alırdı soluğu. Milano'dan aldığı mayosunu hemen giyer, uzanırdı şezlonga. Karşı balkonu da kertizleyerek güneş banyosu ile göz banyosunu bir arada yürütmeye çalışırdı. Evinin balkonu saat tam üçle dört buçuk arası güneş alırdı. Bu saatleri kaçırmamak için çekerdi yazıhanesinin kepenklerini erkenden.

Yazdan yaza komşumuzdular. Sadi Aksu'yla, geçen

mevsim başında tanışmıştık, Karaköy'e gidip gelirken. Seslendim aşağıdan:

«Bırak da kuru kuru güneş banyosunu, yürü denize gidelim!»

«Gel hele Sami'ciğim» dedi, «Sana okuduğum bir fıkrayı, anlatayım!»

Hep anlatırdı bu fıkraları... Yabancı dergilerden okuduğunu söylerdi. Ben balkona girerken hafiften başını kaldırdı:

«Geç şöyle yanıma!» dedi. «Orası güneş tutuyorsa sağ yanıma geç! Bayılıyorum şu güneşe. Eskiden denize bayılırdım. O kazadan sonra suyu bardakta görmeye bile tahammül edemiyorum artık!»

«Hangi kaza bu?»

«Hele hafızanı bir yokla! Onbeş yıl önceki gazeteleri hatırla! Hani bir kotra... Kerempe açıklarında... Yelkenleri parça parça... ha? Hatırladın mı? Kaptan Sadi Aksu...»

«Boğuldu mu kaptan?»

Karşı penceredeki sarı saçlıya duyurabilmek için yüksek perdeden güldü:

«Ne boğulması be!» dedi, «İşte dipdiri karşısındayım! Tam elli sekiz saat dalgalarla boğuşa boğuşa... Öylesine bir karayel esiyordu ki...»

«Nereye çıktın?»

«Varna'ya!»

«Demek Kerempe'de kotra batıyor... İnebolu'yla Cide arasında... ve sen Sinop'a çıkacak yerde taaa Varna'ya çıkıyorsun!»

«Canım rüzgâr değişti. Kotra parçalanıp da ben denize düşer düşmez Karayel'den gün doğusuna rised etti rüzgâr.»

«Gün doğrusu ile tutturamaz Varna'yı zaten!»

«Sonra da poyraza döndü! Tam üç gün iki gece...

Bütün telsizler benim için çalıştı. Hatırladın değil mi? O yıllarda her yaz Karadeniz'i çepeçevre dolanırdım. Komşu hükümetlerin deniz kuvvetleri beni karşılardı top atışıyla.»

«Yani bizim Sadun Bora'yı karşıladığımız gibi...»

«O da denizci mi canım. Ben kotrama onu miço diye almam bile! Ona yapılan da karşılama mı! Bütün halk rıhtıma dolardı ben kotramla yanaştım mı... Beni de, kotramı da omuzladıkları gibi caddelerde dolaştırır, gene aldıkları yere bırakırlardı!»

«Demek bıraktın denizciliği!»

«Sen olsan bırakmaz mısın? Üç gün, iki gece bu... Kulaç atmaktan iflâhım kesildi. Bugün denizi karşıdan gördüm mü, midem bulanıyor. Bu yüzden Erenköy'deki villamı sattım. Vapura binip de karşıya geçme yüzünden. Bak salondaki tablolara, bir tek deniz resmi görebilir misin!»

Üç yıl önce evlendiği genç karısı, masanın üstüne çay bardaklarını bırakırken, bana döndü:

«Sami Beyciğim, bırakın şu deniz konusunu!» dedi, «Ne zaman denizden konuşsa bütün gece gözlerine uyku girmiyor, sinirden.»

«Peki, peki!» diye konuyu değiştirmek istedim:

«Anlat şu fıkrayı da dinleyelim!»

«Hah, şöyle!» dedi karısı, «Fıkra anlatın birbirinize de sinirleri yatışsın! Hele çıkayım ben...»

«Yok, yok!» dedi, «Sen de otur şöyle! Adamın biri...»

Fıkranın tadını çıkarmak için bir sigara yaktı:

«Bir dergide okudum, Paris-Match'ta...»

«Demek Fransızcan var? Ben seni İngilizce bilir sanırdım.»

«Ayıp ettin Samiciğim! Bir Galatasaraylıya hakaret bu!»

«Demek sen Galatasaraylısın öyle mi? Hangi senelerde?»

Birden şaşırır gibi olmuştu:

«Yoksa sen de mi Galatasaraylısın?»

«Demek bilmiyordun!»

«Hangi yıllarda Galatasaraylıydın?»

«Ben mi? Beeen Atatürk'ün öldüğü yıl girdim!»

«Ben de tam o sene bitirdim!»

«Nasıl bitirdim dediğime bakma! Bir iki yıl ara vermiştim o yıllarda.»

«Sonra tekrar girmiş olacaksın!»

«Öyle oldu! Hep bu deniz yüzünden... Yüz metrede rekorlarım vardır benim. Bir yarışta fena halde üşütmüştüm. Bir ateş, bir ateş!... Su topladı ciğerlerim.»

«Geçmiş olsun!»

«Balık gibi sudan çıkmazdım ki o yıllarda... Yumurta kırar gibi rekor kırdığım yıllar... Ah Sami'ciğim, haklı değil miyim bu denizden nefret etmekte!»

Karısı sözünü kesti:

«Gene deniz ha!»

«Neyse canım!» dedim. «Bırakalım deniz konusunu. Fıkraya geçelim!»

Karısı çıkınca başladı anlatmaya:

«Bir adam kuşkulanırmış karısından... Ben kasabaya gidiyorum demiş bir gün...»

«Bu bir Fransız fıkrası mı?» diye kestim sözünü:

«Dedim ya, Paris - Match'ta okudum.»

«Ben bunu biliyorum da... Hem de çok eskiden beri...»

«Adam, ben kasabaya gidiyorum diye başlamış hazırlığa. Karısı aman kocacığım demiş, eğer kasabaya gidiyorsan bana da bir çift terlik getir!»

«Yaaa!» dedim, «Demek bu bir Fransız fıkrası haa!»

«Evet!»

«Ben söyleyeyim gerisini öyleyse. Adam, evden çıkar çıkmaz dönmüş geriye. Saklanmış tavan arasına çok geçmeden trafik de başlamış. Bir, iki derken, adam dayanamamış, atlamış bahçeye. Kapıyı çalmış. Karısı, üçüncü dostunu arka pencereden uğurlayıp açmış kapıyı. Hoşgeldin kocacığım diye sarılmış boynuna, hani nerde benim terliklerim?»

«Ne cevap vermiş kocası bakalım?» diye sordu.

«Ne cevap verecek!» dedim, «Canına yandığımın karısı demiş, senin terlik neyine, ayakların yere mi değiyor ki!»

«Tamam!» dedi Aksu, «Tıpkı dergide okuduğum gibi.. Yahu, nasıl da benziyor bu fıkralar birbirine!»

«Fransızlar bizden yürütmüşlerdir!»

Kapının zili çalıyordu. Sadi'nin karısı içeri girip haber verdi: bir öğretmen arkadaş beni arıyormuş, bizim evden göndermişler. Kalktım, izin istedim her ikisinden. Sadi Aksu:

«Canım!» dedi, «Çıksın yukarı!»

«Rahatsızlık olur!» dedimse de para etmedi. Bizim Raci'ydi gelen, şu ilkokul öğretmeni Raci... Tanıştırmak istedim ev sahiplerine.. Raci şöyle bir baktı Sadi Aksu'nun yüzüne:

«Oooo!... Sadi'ciğim!» dedi, «Sensin ha!...»

Şaşırmıştı bizim Aksu:

«Sen!... sen!... Sen Raci ha!...» diye kekeleyip duruyordu. Öğretmen Raci:

«Nasılsın?» dedi, «Sıhhatin nasıl? Çok iyi gördüm seni! Bir arkadaştan öğrendim, hurda demir satıyormuşsun dışarıya. Gülcemal vapurunu hurda diye İtalyan'lara satmışsın. Fatih'in toplarını da İngilizlere! İyi

olmuş öğretmen okulunu bitiremediğin! Bitirseydin sen de benim gibi ilkokul öğretmeni olup kalacak değil miydin... Hiç gözümün önünden gitmiyor, okulun havuzuna düştüğün! O kadar da derin değildi ama, az daha boğuluyordun! Ali'nin yaptığı da eşek şakasıydı haaa!... Bir doğrulsan, ayağın yere değecekti. Cemal atlayıp kurtarmasa bugün yoktun yeryüzünde. Çocukluk işte! Bak neye mal oldu bir havuza düşmen! Belki daha da iyi oldu böylesi!... Haaaa, ne dersin?»

Sadi Aksu, kendini toparlayacak kadar zaman bulmuştu:

«Amaaan Raci'ciğim! dedi, «Bitirenleri de görüyoruz. Ne olmuş sanki bitiremedikse... Milli Eğitim Bakanı bir ilden bir ile kolumdan tutup savurcak değil miydi! Kimbilir, belki bir de damga yiyecektim alnıma! Hanım, bak Raci ne içiyor? Çay mı, viski mi?»

AÇLIK
EKMEĞİN KATIĞI

Yetkili kişi:

«Doğuda açlık var deyip duruyorsunuz ama...» dedi, «Gerçekten var mı bakalım?»

Dinleyenleredn biri:

«Biz de inanmıyoruz!» dedi.

«Bu olsa olsa bir oyundur.»

«Evet oyundur. Karşımızdakilerin oyunu.. Bozguncuların!»

«Farzedin açlık var: Ne demiş atalarımız: Açlık ekmeğin katığıdır. Tok adama siz katık beğendirebilir misiniz hiç? Mübarek ekmeği bile beğenmiyor şu İstanbul'un tokları... Neden? Aç kalmamışlar da ondan.»

«Kes! Uzatma!» gibilerden bir el işareti yaptı yetkili kişi:

İkinci uzman:

«Resmen açlık ne vardır, ne de yoktur. Var demek için de, yok demek için de resmi bir rapora dayanmalıyız. Rapor isterim ben, rapor! Şimdi soruyorum size, raporu kimden alalım? İngilizlerden desem...»

«Evet, İngilizlerden, İngiliz malı sağlam olur, da-

yanıklı olur İngiliz raporları... Hem de lastikli olur, nereye çekersen, o yana gider...»

«Hayır, İngiliz raporu bize gelmez.»

«Evet, bize gelmez. İngilizler rapora da siyaset karıştırırlar. Doğu derken Orta Doğu'ya geçerler, Orta Doğu derken petrole... Açıkçası Araplarla aramızı bozarlar. İyisi mi...»

«Evet, en iyisi Alman raporu...»

«Olmaaaaz! Almanların elleri çok sıkıdır. Hadi açlık var dediler, ne olacak? Keselerinin ağzını açıp yardım mı edecekler?»

«Etmezler efendim.»

«Şu halde Amerikan raporu... Amerika'dan istiyelim...»

«Yani Amerikan yardımı mı buyurdunuz?»

«Evet öyle...»

«Demek ilk iş olarak Amerika'dan bir heyet isteyeceğiz.»

«En iyisi beş kişilik bir heyet istemek...»

«Evet ama, beş kişilik bir heyetin kaça malolduğunu hesaplıyalım: Bir uzman bize kaça patlar, biliyor musunuz? Bir Amerikalı, diyelim bize yarım milyona mal oluyor. Beş tanesi, eder iki buçuk milyon!»

«Eh, kaz gelecek yerden ördek esirgenmez.»

«Tamam, oldu bu iş. Posta parasından, telgraf, telefon parasından istifade için bu teklifi Amerika'ya aramızdan seçilecek bir heyetin götürmesi münasip midir?»

«Münasiptir efendim.»

«Çok münasip!»

On beş gün sonra beşlik heyet indi uçaktan. Bir sürü törenden sonra, tercümanlarla yola çıktılar. İncelemelere daha önemli görüldüğünden, at fışkıların-

dan başladılar. Heyet başkanı, pertavsızını çıkarmış, bir fışkı topağının üstünde gezdiriyordu:

«Van!... Tu!... Tri!...»

Tercüman sordu:

«Ne sayıyorsun mister?»

«Ne sayacağım, fışkıdaki arpaları sayıyorum. En sağlam metodumuz budur bizim. Bir fışkıda arpa sayısı çok olursa o bölgede açlık yok demektir.»

«Ya hiç arpa yoksa?»

«O zaman buralarda nasıl yaşandığına şaşılır.»

«O halde şimdiki incelemelerinizden aldığınız sonuçlara göre... Doğuda açlık var mı, yok mu?»

«Duuur!.. Acele yok! Bir de manda terslerine bakalım.»

Üç gün süreyle manda tersi arandığı halde, ne mandaya ne de tersine rastlanamamıştı. Mandalar çoktan kesilmiş, icabına bakılmıştı. Dördüncü günü huduttan kaçak girmiş bir mandanın tersi bulundu.

Heyet başkanı hemen mezüresine sarıldı, çapını, yarı çapını ölçtü, bir çöple, kalınlığını da buldu. Rakamları birbirine vurdu. Üçe bölüp birini aldıktan sonra:

«Vandırful!» diye bağırdı. «Mandalarınız refah içinde. Bir amerikan mandası ancak sizinki kadar bolluk içindeolabilir. Yani bu demektir ki mandalarınıza bakarak Doğu'da bol bol bolluk var diyebiliriz.»

İkinci uzman:

«Sanmıyorum!» dedi, «Mandalarınız yarı yarıya tok!»

Üçüncü uzman:

«O halde durum normaldir!» dedi.

Yetkili telaşlandı:

«Aman mister, nasıl olur? Bizim mandalarımız da, ineklerimiz de, sözüm şeyden dışarı eşeklerimiz de tüm

açtır. Önünüzdeki tezeğin sahibi olan manda bizden değil, iltica etmiştir. Yüzünden de bellidir bu, tersinden de belli!... İşte!»

Baş uzman:

«Bu iş bitti!» dedi, «Bir de köylünüzü görelim!»

Köy kahvesine girdiler. Tercümanlar durumu anlattılar ama kimsenin kılı bile kıpırdamıyor, mel mel gelenlerin yüzlerine bakıyorlardı:

Heyet başkanı, oturanlardan birine ingilizce sordu:

«Ne yedin bu sabah?»

Tercüman türkçeye çevirdi:

«Ne yedin bu sabah diyor, Amerikalı.»

«Hı?»

«Ne yedin diye soruyor?»

«Tünne!... Yuh!... Yuh!...»

«Konuşsana be. Türkçe bilmez misin sen?»

«Ha. Men... Yuh... Yuh... Men... Nizanem...»

Oturan köylülerden biri kalktı, ingilizce olarak:

«Mister,» dedi, «Biz türkçe mürkçe bilmeyiz. Ne isterseniz bana sorun.»

Amerikalı şaşkınlıkla:

«İngilizceyi nereden öğrendiniz?»

«Boston'da. Hamallık yaptım yıllarca... Memleket dedik, geldik işte...»

«Ne yedin bu sabah?»

«Enginar.»

«Yaaa!... Başka?»

«Rosto... Ananas...»

«Bravo!» diye bağırdı Amerikalı. «Türkiye bolluk içinde yüzüyor.»

«Ne bolluğu mister!... Bunlar konserve. Amerika'dan gelirken getirmiştim.»

Başkan:

«Şimdiii...» dedi, «Yüzdük, yüzdük, kuyruğuna gel-

dik. Bize bir teneke toprak lazım. Verimini ölçmek için Doğu toprağının...»

«Toprak kolay...» dedi tercümanlardan biri. «İş, tenekeyi bulmakta.»

Boston'dan gelme Doğulu:

«Bende var,» dedi, «Size boşalttığım konserve kutularından birini vereyim.»

Biraz sonra, elinde beş kiloluk konserve kutusuyla döndü. Kutu, en kıraç yerden alınma toprakla doldurulmuştu. Tercüman hünerini gösterdiğine emindi. Ama bizim yetkili kişimiz, toprağı görünce telaşlandı. Tercümanı yanına çağırıp emir verdi:

«Ne yapıp yapın, çaktırmadan toprağın yarısını dökün!»

«Peki efendim!»

«Biraz kum koyun!»

«Emredersiniz!»

«Biraz kil, bir parça da kireç... Unutmayın, memleket, millet vazifesidir bu! Toprak ne kadar verimsiz görünürse, yardım da o kadar bol olur.»

Yetkilinin emirleri kaşla göz arasında yerine getirildi.

Beşlik heyet, bir konserve kutusu Doğu toprağıyla uğurlandıktan altı ay sonra, postadan koskoca bir paket çıktı. Doğu toprağının beklenen raporuydu bu. Tastamam sekiz yüz sayfalık bir rapor. Şöyle bir özet vardı ilk sayfasında raporun:

«Mandalarınızın Amerikan mandasından aşağı kalmadığı görülmüştür. Beygirlerinizin, koyun ve ineklerinizin ne yediği, dolayısıyla nasıl yaşayabildikleri hakkında kesin bir bilgi edinilememiştir. Ayrıca evlerinizde hiçbir W.C.'ye rastlanmadığından insanların beslenme durumları incelenememiştir.

Toprağınıza gelince: Yapılan incelemeler sonucu toprağınızın yüzde yirmisi kireç, yüzde yirmi beşi kil, yüzde elli beşi kumdur. Kil ve kireç yüzdesine göre kum yüzdesi fazla olduğundan, bol bol fıstık yetiştirmeniz önemle tavsiye olunur.»

YUVARLANIP GİDİYORUZ

Patronun zili çaldı:

«Zır! Zır! Zırrr!...»

Üç kez çalınan zile benim koşmam gerekirdi. Bu basımevinin, koşaradımla yapılırdı, bütün işleri... Merdiveni hızla çıktıktan sonra dilim bir karış dışarda, dikildim karşısına:

«Buyrun!»

Ara sıra «Otur!» dediği olurdu. Ama bugün, benimle ilgili bir karar okuması gerekiyordu. Bilirdi patronum, suçlunun yüzüne karşı okunan kararlar ayakta dinlenirdi:

«Bugünden itibaren Sekreter Yardımcılığını bırakıp... Eski işine döneceksin!»

«Yani...» dedim, «Yol veriyorsunuz bana!»

«Yol vermek mi? Bu da nerden çıkıyor?»

«Eski işime dönemem de artık...»

«Neden dönemezmişsin! Sırtında yumurta küfesi mi var!»

«Dönemem!»

Biliyordu dönemiyeceğimi, ama gene de soruyordu:

«Dönemem! Çünkü Sekreter Yardımcılığına gelirken yerime bir arkadaş bulmamı söylemiştiniz!»

«Evet, söylemiştim. Sen de o bulduğun arkadaşı çıkarır, yerine kendin geçersin! Ne şiş yanar, ne kebap!»

«Kendi elimle oturttuğum arkadaşı gene kendi elimle kaldıramam oturttuğum yerden!»

«Eh gerisini sen bilirsin! Bugün Sait Bey işbaşı yapacak. Boşaltırsın masayı!»

Sigortalı değildim. On beş günlük, «tazminat»tan kurtulmak için de bir insan ancak bu kadar ustalıkla işten uzaklaştırılırdı. Kapıyı yüzüne karşı çektim, çıktım dışarı!

Başmürettip Sebati, beni bekliyormuş gibi kapının önünde:

«Ne var, ne yok Ali Bey?» dedi, «Nasılsın?»

«Mersi!» deyip yürümek istedim, yolumu kesti:

«Bir şey işittim!» dedi, «Doğru mu?»

«Ne çabuk da işitirsiniz? Kapının deliğine mi dayamıştın kulağını? Haydi eyvallah!»

«Canım boşver sen böyle şeylere!... İyisin ya!»

Merdivenin başında muhabirlerden Erol'a rastladım:

«Merhaba abi!» dedi, «Nasılsın?»

«Teşekkür ederim!»

«Bir şey duyduk da, çok üzüldük!»

«Ne varmış, üzülecek bunda?»

«Sen iyisin ya, ona bak!»

«Hiç merak etme!»

«Oh! Oh!»

İki basamak sonra Basımevinin kapıcısıyla burun buruna geldim:

«Merhaba Ali bey!» dedi, «İyisin inşallah?»

«Çok şükür, iyiyim!»

«Sebati Bey dedi ki...»

«Evet, dediği doğru! Patron yol verdi bana!»

«Doğru demek, çıkıyorsun haaa!... Sağlık olsun! Uğrarsın değil mi ara sıra!...»

Merdivenin sahanlığında klişeci yakaladı beni:

«Nasılsın Ali Bey?»

«İyiyim!»

«İyisin haaa!...» diye gözlerimin içine bakmaya başladı, «Bir şey işittim de...»

«İşittiğin doğru! Ama ben gene de iyiyim, demir gibi!»

«Yaaa!... Vah, vah!... Doğru haaa? Ama bi bakıma... Çalışılmaz burda!...»

Tam yakamı kurtarmıştım ki Abone Memuru Hulusi Bey'e yakalandım:

«Merhabaaa!... Nasılsın?»

«Nasıl olmamı istiyorsun, iyiyim! İyiyim diyorum.. Anlamıyor musunuz? Öylesine iyi... öylesine iyiyim ki!...»

Adam şaşırmıştı:

«Canım, sordum işte hatırını? Ne var kızacak! Sormıyalım mı? Öldü mü insanlık be! İyisin demek... Oh!... Oh!... Çok memnun oldum... Daha da iyi ol!»

«Bundan daha iyisi can sağlığı!»

«Demek kulağıma çalınan haber yanlışı!»

«Yanlışı manlışı yok, doğru!»

«Eeee?»

«E si mesi yok, iyiyim işte, bomba gibi! Var mı bir diyeceğin!»

İki basamak daha inmiştim ki, İdare Müdürüne yakalandım:

«Ooo!.. Merhabaaa!...» dedi, «Nasılsın yahu!»

«Göründüğüm gibi, nasıl görünüyorum? Yaparsınız edersiniz de, bir de karşıma geçer, nasılsın diye

sorarsınız!.. Sizi gidi patron maşaları sizi!... Bu Basımevinde, dost düşman kim varsa bilsin ki, iyiyim, hem de çok iyi!..»

«Benim parmağım mı var sanıyorsun bu işte? Yok namussuzum!.. Hani bir gün sen, gece işi ağır geliyor, dememiş miydin?»

«Haaa!... Anladım. Sağol!... Bu iyiliğini hiç unutmıyacağım. Hadi, hoşçakal!»

«Sen iyisin ya, ona bak. Her şeyin başı o!...»

Beni Veznedara teslim etti. Vasıf Bey:

«Nasılsın Ali Beyciğim?...» diye uzattı elini.

«Nasıl olacağım, her zamanki gibi...»

Sözümü yarıda bırakıp başladım inmeye basamakları. Elinden kolay sıyrıldığını görünce, hemen yakaladı belimden:

«Dur yahu! Bi dakka!...»

«Avansım falan mı var sanıyorsun? Metelik borcum yok kasaya: Hem ne zaman avans istedim de verdin!»

«Gel Alaanı seversen, çıkalım yukarı! Çıkalım da bir kahvemi iç, gider ayak! Bi kahve içmeden, bırakırsam bana da...»

«Bırakın yakamı yahu!...»

Belimi kurtarayım derken ayağım boşa gitti. Trabzanı yakalamak istedim, bu sefer de elim boşa gitti. Yüzükoyun kapaklandım, başladım tıngır mıngır aşağıya doğru yuvarlanmaya...

Merdivenin alt başını bulmuştum ki bir yazar arkadaş çıktı önüme, belimden yakaladı beni:

«Dur yahu!» dedi, «Nereye?»

«Bırakın canım! Patron yol verdi de...»

«Yol verdiyse, telâşın ne! Böyle balıklama gideceksin de demedi ya!...»

Elindeki çantayı koydu bir yana, kırığımı çıkığımı yoklamaya başladı.

«Buran nasıl, acıyor mu?» diye sordu.

«Acımıyor!» dedim.

«Şuran?»

«Oram da...»

«Başın?»

«İyi!»

«Belin, kalçan, ayakların, kolların?...»

«İyi!.. Hepsi iyi!.. Her yerim iyi!...»

«Çoluk, çocuk?»

«Çoluk çocuk da iyi!... Çok iyi!...»

«Daha, daha?»

«Hep iyiyiz? Çok şükür, görüyorsun işte!... Yuvarlanıp gidiyoruz!...»

MUHABBET TELLALLARININ SAÇLARI KESİLECEK

Karar verilmiş. Muhabbet tellalları caddeyi işgalden beş lirayla kurtulamıyacaklar artık. Saçları da dibinden gidecek!

Durumu incelemek, cezanın yankılarını «mahallinde» saptamak için doğru Beyoğlu'na çıktım. Kenar mahallelerden birinde Kel Murat'a rastladım. Sakat ayağını sandalyeye uzatmıştı. Beni görünce, «Pansiyon mu istiyorsun?» dedi.

«Hayır» dedim, «Okudun mu?»

«Neyi?»

«Gazeteleri?»

«Bugünlerde gazete falan okuduğum yok. Neme lazım...»

«Ben sana haber vereyim. Yeni cezalar var.»

«Bana ne?»

«Bana ne olur mu? Ucu sana dokunuyor.»

«Nasıl dokunuyor? Ben karaborsacı mıyım? Millî Korunma Kanunundan bana ne?»

«Canım muhabbet tellallarını...»

«Affetmişsin onu sen!»

«Demek istiyorum ki muhabbet tellallarının...»

«Beni muhabbet tellalı diye kim söyledi sana! Ben simsarım, komisyoncu... Açıkçası ev tellalıyım! Ama kiraya verdiğim pansiyonda işe yarar bir madam varsa bundan bana ne!»

«Canım telaşlanma! Sana muhabbet tellalı diyen mi var!...»

«Peki, ya ne demek istiyorsun?»

«Muhabbet tellallarının başı usturayla kazınacakmış...»

«Bana ne kazınırsa?»

«Amma kalın kafalı imişsin Muratçığım, haaa!...»

«Kalın kafalılığı kabul etmem! Ne kafalı olduğum meydanda! Adıyla sanıyla bana Kel Murat derler!»

«Pekii, muhabbet tellallarının kafası usturayla kazınırsa...»

«Evet..»

«Sen de Kel Murat olduğuna göre...»

«Dur!... Anlamaya başlıyorum... Eveeet, haklısın! Çok fena yahu!.»

«Hiç üzülme, bundan sonra peruk takarsın!»

Yürüdüm, Taksim'e doğru, soldaki basık kahveye girdim. Gençlik yıllarından tanıdığım Sansar Semih beni görünce:

«Ne o?» dedi, «Kırkından sonra yeniden mi başladın?»

«Yeniden başladım, ama, o işe değil, röportaja...»

«Ne röportajı bu?»

«Sizin işlerle ilgili!»

«Su saç kazıtma işi mi?»

«Evet... Ne dersin?»

«Çok yerinde bir karar. Bana göre hava hoş, bu tarakta bezi olanlar beni nasıl olsa tanırlar. Bizim genç arkadaşlar düşünsün. Zaten saçlarım son günlerde dökülüyordu. Önümüz yaz...»

«Peki kışın ne olacak?»

«Şapka giyeriz canım...»

«Kahvede de şapkayla oturacak değilsin ya...»

«Tanımayan mı var ki kahvede...»

Kahveciye seslendi:

«Söyle be İbrahim, ben kimim?»

Garson bir ona baktı, bir bana. Bir rey söyliyemedi.

«Söyle be!... Çekinme! Yabancı değil!»

Garson yılıştı:

«Biraz kibarcasını mı söyliyeyim, yoksa...»

«Orta karar olsun.»

«Efendim, zatı aliniz, lokomotif Semih'siniz.»

Semih bana dönerek:

«Gördün ya beyim!» dedi, «Biz nasıl olsa damgalıyız. Saçımız, ha kesilmiş, ha kesilmemiş... Sizin gibilerden tut, en yukardakilere kadar tanırlar.»

«Tanımıyanlar yok mu?»

«Var. Olmaz olur mu? Bundan sonra tanımayanlar da saçlarımızdan tanımış olurlar, reklam yerine geçer!»

Geçerken, Berber Hasan'a uğradım. Bu konuda ne düşünüyordu?

«Efendim!» dedi, «Ustura biraz fazla. Sıfır numara makine nesine yetmez bu kerataların? Piyasada ustura var mı var? Hadi diyelim ustura var, usturayı kullanacak berber nerde?»

«Canım!» dedim, «Günde bir iki baş kazıyacaksınız, bundan ne çıkar?»

«Hele işler başlasın... Ne kadar pezevenk var, göreceksin!»

Madam Marika'ya da uğradım:

«Ne dersin bu işe?» dedim.

«Ne diyeceğim, çok iyi oldu! Her önüne gelen asılıyor para için. Biz de tanıyalım adamlarımızı. Traş parasını bizden kesmesinler de...»

Caddeye çıktığım zaman tanınmış bir gazeteci ile yine aynı derecede tanınmış bir şair gördüm. Kolkola girmiş gidiyorlardı. Tüysüz, kafalarını gizlemek için fötr şapkalarını kulaklarına kadar çekmişlerdi.

ŞARIL ŞARIL!...

Belediye Meclisi üyesi Nahit Elitemiz:

«Göreceksiniz» dedi, son kadehlere doğru. «Bakın göreceksiniz, bu kentin su meselesi diye bir şey kalmıyacak. İşte, yeni Belediye Başkanımız koltuğuna geçti, oturdu!»

Meslekte hiçbir şeye inanmamayı kendi başarısı için ilke edinen İhsan Diksöz:

«Demek, sular bundan sonra yarım saat daha fazla akacak!» dedi, «Yani altıda değil de altı buçukta kesilecek!»

«Tam yirmidört saat, şarıl şarıl, hiç kesilmeden akacak!

Görürsünüz!»

Öylesine şarıl şarıl içtiler ki Nahit Elitemiz konuklarının kaçta kalkıp gittiklerinin farkında bile olmadı. Karısının, kepçeyle kovadan alıp döktüğü suyla elini yüzünü yıkayıp girdi yatağa. Sıcak yaz gecelerinde içki iyi gelmiyordu, başına vuruyordu. Serin suyla bir duş yapıp yatsa çok iyi olacaktı ama, akşamın altısında kesiliyordu bu sular. Sabaha doğru, dörtte, dört buçukta geliyordu ancak.

Yatar yatmaz, kütük gibi uyudu. Yatması ile hor-

laması bir olmuştu. Ama duyan kimdi. Karısı da ondan aşağı kalmıyordu yorgunlukta. Hava sıcak mı sıcaktı. Üstündeki yorganı bir tekmede atmıştı uykusunun arasında. Susuzluktan yanıyordu cayır cayır. Kovayla içse, sönmiyecekti ateşi. Neler, ne karışık düşler görüyordu. Birkaç yıl önce açılış töreninde bulunduğu Hirfanlı Barajı dolmuş, dolmuş, savaklarından akmaya başlamıştı şarıl şarıl. Dayamış ağzını savaklara, durmadan içiyordu. Öylesine içiyordu ki, ağzından gelen sular, alt yanından yol bulup akıyordu. Nasıl akış, köpüre köpüre... Su, ağzından girip gerisinden çıkıyordu, ama gene de susuzluğu sönmüyordu. Ne ateşti bu. Uykusunun arasında bir zil sesi duyar gibi olmuştu acı acı. Yarı uyur, yarı uyanık, karısını dürttü:

«Kalk» dedi, «Zil mi çalıyor ne?»

Biliyordu karısının top atsalar uyanmıyacağını.

«Hişt, hanım,» diye bağırdı, «Bak kapıya!»

Karısı oturmuş, gözlerini oğuşturuyordu:

«Gece yarısı kadın mı gider kapıyı açmaya! Erkeksin, sen git!»

Elitemiz de oturmuştu yatağın üstüne. Zil durmadan çalıyordu. Yalnız zil mi, yumruklanıyordu kapı.

«Heeey, açın kapıyı! Öldünüz mü be? Su şarıl şarıl akıyor. Duymuyor musunuz?»

Karısı dağıtamamıştı sersemliğini:

«Ne diyor bu adam?» diye sordu kocasına.

«Baraj taşmış, güldür güldür savaklardan...»

«Ne barajı? Sakın musluk...

«Yok yok, Hirfanlı barajı, şarıl şarıl...»

Karısı fırladı yataktan. Mutfaktan sesi duyuluyordu:

«Heey, kalk, göl olmuş ortalık!.. Masalar, sandalyeler yüzüyor!»

Kapı güm güm vuruluyordu durmadan:

«Açın kapıyı, su içinde kaldık! Kapatın şu musluğu be!»

Elitemiz, olanı biteni anlamıştı. Musluk akşamdan açık kalmıştı. Sabaha doğru da su gelince, kaptan kacaktan lavabonun deliği tıkanmış, su, önce mutfağa taşmıştı. Bir yolunu bulup döşemenin altında birikmiş, sonra da alt katın tavanından, şarıl şarıl akmıştı.

Kapıdakiler de İbrahim Bey'le karısıydı, şu alt kattakiler... Karısı, iki çocuğu, Erol'la Birol. İbrahim Hamlacı, hızını alamamış, bağırıyordu:

«Kepazelik bu kadar olur! Yeni aldığım mobilyalar su içinde kaldı. Ufak oğlan, az kalsın yer yatağında boğuluyordu.»

Nahit Elitemiz'in karısı musluğu kapatırken:

«Bizim suçumuz ne ki?» diyecek oldu, «Hep kabahat belediyede! Su kesilmese muslukları açık bırakıp yatar mıydık!»

«Yok, hayır,» dedi kocası, «Kabahat ev sahibinde. Ben şu bulaşık yalağının deliğini biraz genişletelim dedim de hiç kulak asmadı. Kulak asmazsa böyle tıkanır işte!»

«Bizim masalar, sandalyeler ne olacak? Ne boyaları kaldı, ne cilaları...»

«Cilalasın ev sahibi, bana ne?»

«Bana ne olur mu? Musluğu da ev sahibi açık bırakmadı ya. Rezalet, kepazelik!»

Tepesi atmıştı Nahit Elitemiz'in.

«Yahu!» dedi, «Bırakın yakamızı da evi temizliyelim. Halı, kilim, tüm su içinde. Masalar, sandalyeler, parkeler... Hep Sular İdaresinde kabahat. Getireceğim Belediye Meclisine bu meseleyi. Akşam olmadan suları kesmek de ne oluyor. Bizi halk ne demeğe seçti? Bak, göreceksin, yarından tezi yok, duman attıracağım Sular İdaresi'ne!»

«Mahvettiniz evimi! Karton piyer olduğu gibi indi aşağı!

Sizin yaptığınız düpedüz rezilliktir!»

«Ne yapalım, olmuş bir kaza... Unutkanlık. Açık bırakmışız musluğu, ölüm yok ya bunda! Belki de misafirler açık bıraktı. Bile bile yapmadık ya. Bir iki sandalye ıslandıysa ne olmuş. Canınıza bir şey olmadı ya. İnsan güpegündüz yolda giderken araba altında kalıyor. Buna da şükür.»

«Buna unutkanlık diyorsunuz ha? Unutkanlık değil bu düpedüz hay... hay... hayvanlık!»

«Vaaay, hakaret ha? Hanım duydun mu ne söylediğini?

Durun siz, ben bilirim yapacağımı!»

«Daha ne yapacaksın, söyle, ne yapacaksın daha?»

«Hanım, nasıl olsa battı bu ev! Aç şu musluğu da görsünler ne yapacağımı. Tavanı olduğu gibi indirmezsem aşağı, bana da Belediye Meclisi Üyesi Nahit Elitemiz demesinler!

Yarın gelsin de o Belediye Zabıtası, ceza yazsın bakayım. Yazsın da alnını karışlıyayım ben o Belediye Zabıtası'nın!»

Hanım, kocasından daha soğukkanlı çıktı. Aşağıdan alarak örtbas etti işi. Ama İbrahim Bey'in büyük oğlu Erol daha da soğukkanlı davrandı:

«Yürü gidelim baba!» dedi, «Ben bilirim yapacağımı onlara!»

Bütün gün, katların ikisi de temizlikle uğraştı. Möbleler parlatıldı, parkeler cilalandı. Nahit Elitemiz bu yüzden oturuma da katılamamıştı, Meclis'te. Yorgun düştüğünden erkenden uyuyuvermişti.

Gene uykusunda bir baraj dolmuş, savakları gene açılmıştı şarıl şarıl. Ensesinden doğru soğuk suların

girdiğini duyunca fırlamıştı yataktan. Ama bu sefer taşan Hirfanlı Barajı değildi.

«Heeey, karı!» diye bağırdı, «Boğuluyoruz.»

Hemen lambaya el attı Saniye Elitemiz. Barajın savakları gerçekten açılmış, akıyordu tavandan:

«Koş hanım!» diye bağırdı, «Şu üst kattakiler... Hay allah belalarını versin! Böyle sersemlik olur mu be? Koş da uyandır şunları, musluklarını kapatsınlar.»

Nahit Elitemiz'in karısı üst kata koşmuş, kapıyı yumrukluyordu.

«Nedir bu rezalet, sel götürüyor bizim katı! Uyanın ayol, ölü toprağı mı attılar üstünüze?»

Üst kattakiler uyanmış, Naciye Hanım saçını başını yoluyordu:

«Kim açık bıraktı bu musluğu? Kız Sevim, sakın sen açık bırakmıyasın?»

«Valla, sıkı sıkı kapadımdı yatmadan önce!»

İşte bu yalandı. Yatmadan önce musluğu bir yoklasaydı, bu işler gelmiyecekti başlarına.

Erol, ne yapıp yapmış, kandırmıştı Sevim'i. Tam deliğin üstüne bir tabak konmuş, musluk da açık bırakılmıştı. Taşan suların yayılmaması için de gizli yollar açılmıştı.

Meclis üyesi:

«Yarın Belediye'den bir ekip göndereyim de görün siz!»

diye bağırıyordu. «Olur kepazelik değil, evimi mahvettiniz!

Kartonpiyer olduğu gibi indi halının üstüne!»

Naciye Hanım açmıştı bayrakları:

«Ne yapalım, oldu bir kaza, bile bile yapmadık ya. Dua edin tavanın olduğu gibi üstünüze inmediğine!»

«Bütün sandalyeler, masalar...»

«Canınıza bir şey olmadığına şükredin! İnsan gü-

pegündüz, karşıdan karşıya geçerken, araba altında can veriyor. Allah kazadan, beladan korusun! Olmuş bir unutkanlık!..»

«Unutkanlık değil bu, düpedüz hay... Hay... Hayvanlık!..»

«Vaaay, hakaret ha?.. Efendi, efendi, duydun mu ne söylediğini. Hele dur sen! Sevim, aç musluğu dibine kadar da görsünler. Hayvanlık nasıl oluyormuş!.»

Birinci kat da uyanmıştı. Erol, merdivenin ait başından sesleniyordu:

«Geçmiş olsun Nahit Bey Amca! Musluk mu açık kalmış? İnsanlık hali, olur böyle dalgınlıklar... İçeri girin de silin ortalığı. Silip süpürün de bizim kata sızmasın! Bir dalgınlıktır olmuş işte! Allah başka keder vermesin! Hep Sular İdaresi'nde kabahat! Yarın Meclis'e götür de bu su işini, kökünden çözümlensin artık! Sizleri ne demeye seçtik! Yarından tezi yok, duman attır şu Sular İdaresi'ne! Şimdi, silin ortalığı da rahat bir uyku çekin. Haydi iyi geceler!..»

NE MARKA?

Asfaltta üç tekerlekli bisikletlerini yarıştırırlarken sordu Çiğdem:

«Markası ne senin bisikletinin?»

Şaşkın şaşkın baktı Cezmi:

«Nesi dedin, anlayamadım?»

«Markası!»

«Markası mı?... Bilmem!»

«Ohooo!... Bilmiyor! Var mı sanki senin bisikletinin markası?...»

«Neden olmasın! Senin bisikletinin varsa, benimkinin de vardır!»

«Olsa söylerdin!»

«Babam çantaya saklıyor bisikletin şeylerini... Onu da koymuştur helbet...»

Katıla katıla gülüyordu Çiğdem:

«Çantaya girmez ki marka!»

«Nereye girer?»

«Akıldan söylenir o!»

«Peki... Var mı seninkinin markası?»

«Var ya!... Alsiyon!»

Durmadan gülüyordu. O gülerken düşünüyordu Cezmi boyuna... Akşam sordu babasına:

«Babacığım, benim bisikletimin var mı markası?»

«Olmaz olur mu!»

«Var demek!»

«Var ya! Ralli!...»

«Ama Çiğdem'in Alsiyon!»

«Seninki neden Alsiyon olsun, Ralli, Alisyon'dan çok daha üstün bir marka!»

Babasının anlattığına göre çok önemli bir markaydı Ralli. Alisyon'dan çok daha parlak bir marka... Çok yarışlara girmiş, çok birincilikler kazanmıştı. Kendisi de atlayınca üstüne, Çiğdem'i geçmiyor muydu!

Ertesi gün bisikletinin markasıyla tam böbürleneceği sırada Çiğdem yeni bir soru dayandı:

«Söyle!» dedi, «Şu karşıdan gelen arabanın markası ne!»

«Ralli!»

«Hi hiii!..» diye güldü Çiğdem, «Otomobil markası hiç Ralli olur mu?»

«Benim bisikletimin markası o.»

«Ben arabanın markasını sordum.»

Tam araba önlerinde durunca, Çiğdem:

«Ford!» dedi, «İnanmazsan soralım şoförüne!»

Sordular, doğruydu. Deli olacaktı Cezmi. Yoldan geçen her arabanın demek bir markası vardı ha... Boyuna sayıyordu Çiğdem:

«Şu Şevrole! Şu kırmızı araba Fiat! Şu geriden gelen de Ponçiyak!»

Ama bu söylediklerinin, doğru mu, yanlış mı olduklarını soramıyorlardı şoförlerine, hızla geçip gittikleri için...

Demek her otomobilin bir markası vardı, doğru olanı buydu!

Babası gümrükten yepyeni bir araba çıkardığı gün koşarak geldi Çiğdem:

«Gel!» dedi, «Sana babamın yeni arabasını göstereyim. Söyle bakalım markasını!»

«Ne bileyim.» dedi Cezmi, boynunu bükerek.

«Doğru, nerden bileceksin! Bizim arabanın markası Buik.»

Bu markaların altında ezilen Cezmi, o günden sonra bütün arabaların önünü arkasını incelemeye başladı. Markalarını öğrendi, yazdı defterine, ezberlemek için... Hem ezberliyor, hem de görür görmez tanımaya çalışıyordu. Korna sesinden motor sesinden bile çıkarıyordu markalarını... Çiğdem de doğrusu hiç aşağı kalmıyordu kendisinden...

Bu marka tutkusu sürüp giderken babasının da işleri birden düzelivermişti Cezmi'nin. Özel şirketlerdeki şeflikten atlayıp, traktör satan bir işin başına geçivermişti. İlk iş olarak da kız gibi bir araba getirmişti Amerika'dan. Bunun markasını öğrendiği gün sordu Çiğdem'e:

«Söyle!» dedi, «Markası?»

«Volvo!»

«Ohhooo!... Bilemedin. Volvo nerdee Oldsmobil nerde. Benim babam Volvo'ya kapıcısını bile bindirmez!»

Oldsmobil, Mersedes oldu üç beş yıl sonra...

Babası gibi Cezmi de duyulmamış markaların peşine düşmüştü, yaşı ilerledikçe. Bir gün kravatının markasını gösterdi Çiğdem'e, biçimine getirerek:

«Dior!» dedi, «Babam doğum günümde hediye etti bana!»

Cezmi büyürken, Çiğdem de durmuyordu ki... Sürüp gidiyordu marka yarışmaları... Bir gün Cezmi:

«Şu ağacın altında bir araba var ya!» dedi. Emirgan'da çay içerlerken.

«Var, ne olmuş?»

«Söyle markasını... Eğer bilemezsen, bir ceza vereceğim. Öpeceğim seni bilemezsen!.. Söyle markasını!»

Herkesin bileceği bir markaydı bu: Ford. Çiğdem baktı baktı da, büktü dudağını:

«Şevrole galiba!» dedi.

Birden tuttuğu gibi öptü Cezmi. Ceza, cezaydı, hiç sesini çıkarmamıştı kızcağız!

Bir gün yine bira içiyorlardı, Bebek'te. Sordu Cezmi:

«Şu kıyıdaki araba... Söyle markasını?»

«Bilemezsem?»

«Bir ceza daha!»

«Ne cezası bu?»

«O kadar ağır değil, nişanlanacağız?»

Kaşlarını çatıvermişti birden. Baktı kıyıdaki arabaya:

«Ya bilirsem?»

«Tabii senin dediğin olacak! Söyle!»

Çiğdem soğuk soğuk baktı Cezmi'nin yüzüne:

«Söylüyorum! Jaguar!»

Şaşırıp kalmıştı Cezmi! Oysa hiç şaşacak yanı yoktu bunun. Çiğdem bu arabayı ilk önce bir dergide görmüştü... Bir hafta önce de bu arabayla Kumburgaz'a gitmiş, arabayı kullanan gençle denize girmek için...

«Ben kazandım.» dedi, «isteme sırası bende!»

«İste!»

«Bir daha marka yarışması yok!»

«Nasıl olur?» dedi Cezmi, «Biz nasıl bırakırız bu yarışmayı!»

«Bırakırız.» dedi, «Çünkü artık ikimizin de bilemeyeceği marka kalmadı.»

İster istemez boynunu bükmüştü Cezmi. Dediği

doğruydu kızın. Uzaktan görüp de tanımıyacakları hiçbir marka kalmamıştı.

Çiğdem bu son geziden sonra büsbütün kaybolmuştu ortadan. O uğursuz Jaguar kendisini alıp götürüyordu Kumburgaz'a. Cezmi, bir kurcalayınca olayın altında daha başka nedenlerin yattığını anlayıvermişti, nişanlanmak üzereydi Çiğdem!

Bir iki yıl geçmişti aradan... Cezmi kendini öylesine derslerine vermişti ki, Teknik Üniversite'yi bitirmiş, babasının yanında yardımcı olmuştu. Son yenilgiyi unutamamakla birlikte, durmadan ilerliyordu işinde.

Başarısını Çiğdem de uzaktan uzağa izlemiyor değildi. O izlemese bile sosyete ne güne duruyordu. Kokteyl partiler, garden partiler, Hilton'lar, Divan'lar, Çınar'lar Cezmi'nin ünüyle çalkanıyordu. Belki de bu yüzden, bir türlü evlenememişti Çiğdem. Bir gece karşılaştıkları Etap toplantısında sokulmuştu Cezmi'nin yanına:

«Yeni yeni markalar girdi İstanbul'a bir iki yıldır!» dedi, «Oyunumuza devam edebiliriz, eğer istersen!»

«Peki!» dedi Cezmi, «Bir arabam var, bakalım bilecek misin markasını! Hadi inelim parka!»

«Bilemezsem ne olacak?»

«Ne mi olacak? Düşünmedim henüz!»

«Ya bilirsem?»

«Bilirsen...» dedi, «Verirsin cezamı! Ama bilemezsen...»

«Evet, bilemezsem?»

«Öpeceğim seni!»

Kadehlerini bitirip indiler otelin önüne. Cezmi:

«İşte!» dedi, «Şu kırmızı Taunus'un yanındaki krem rengi araba!»

«Haa!...» dedi Çiğdem, hiç düşünmeden, «O mu? Alfa Romeo!..»

«Bravo!»

Oysa Çiğdem sosyete sayfasından öğrenmişti onun arabasının markasını.

«Söyle!» dedi Cezmi, «Cezam ne olacak?»

«Hani bana bir teklifte bulunmuştun iki yıl önce... Ceza olarak teklifini kabul ediyorum şimdi!»

Birden toparlandı Cezmi:

«Markasını bildin arabamın!» dedi, «Modelini de bilirsen!»

«Modeli...»

Düşündü, yeni başarıya erişmiş büyük bir iş adamı, mutlaka son model araba kullanırdı.

«82 model!» dedi.

«Hayır 85 model!»

«Nasıl olur! Daha 1985 yılına girmedik ki!»

Girmeden değişir bazı modeller. Hele çok tutunmuş markalar, durmadan model değiştirirler, ikinci, üçüncü baskı yapan gazeteler gibi... Sürüm olsun diye...»

«İyi ama, ben en son model demek istiyordum!»

«Olmaaaz! Bugün son model dediğin, gelecek yıl eski model olabilir. Yılını söyleyecektin! Sevgiler de yıllarına göre modellendirilmezler mi Çiğdem'ciğim!»

«İyi ama... Bizim sevgimiz...» diyecek oldu.

«Sağlam bir markası vardı, modelini eskittin sen! İki yıl içinde markası kalsa da, modeli birkaç kez değişti!»

«Ama ben markasını bilmiştim arabanın!» dedi. «Sen modeli sonradan çıkardın!»

«Evet, markasını bildin! Öyleyse öp beni!»

«Kapat gözlerini!»

Gözlerini sıkı sıkı kapatan Cezmi'nin dudaklarına sıcak bir öpücük kondurdu. Bu öpücük, ne kadar sıcak olsa da sevgilerinin modelini değiştirmeye yetmemişti! Sevgilerinin markası geçerliydi artık. Tüm sıradan sevgiler gibi...

TELEFONDAKİ ARIZA

Telefondaki bir numarayı çevirdim. Çok tuhaf bir ses geldi karşıdan. Bekçi düdüğü, vapur düdüğü gibi, telefonda alışılmamış, duyulmamış bir ses. Masuraya sigara kağıdı yapıştırılıp üflenmiş gibi bir zırıltı... Başka bir numarayı çevirdim, gene aynı ses.

002 yi açtım, bir kadın:

«Arıza» dedi.

«Burası da arıza!»

«Söyleyin de yazalım sizinkini!»

«Ne söyliyeyim?»

«Şikayetinizi.»

«Benim şikayetim yok ki.»

«Peki demin arıza var diyen siz değil miydiniz?»

«Demiştim!»

«İşte o arızayı yazacağım!»

«Bayan, arıza benim bildiğim tamir edilir, yazılmaz! Hadi yazdınız, sonra ne olacak?»

«Onu bilmem, ben arızaları yazarım!»

«Her gün yazar mısınız böyle?»

«İşimiz ne?»

«Sonra bu yazdıklarınızı bastırır mısınız?»

«Bayım onları basmaya ne kağıt yeter, ne mürekkep...»

«Bayan, sizden ricam, benimkini yazmayın! Hattı kim tamir edecekse ona bildirin, o kadar!»

«Yoo, onu bildiremeyiz.»

«Neden?»

«Benim vazifem yazmak!»

«Benimki de yazmak ama... Yazmakla bir şey düzelmiyor ki...»

«Bu gazeteler neden çıkıyor öyleyse? Mademki düzelmiyor, ne yazıp duruyorsunuz?»

«Görevimiz!»

«Bizimki de öyle!... Şimdi inatçılığı bırakın da söyleyin, sizinkini yazayım.»

«Şu konuştuklarımızı yazsanıza.»

«Kaleme gelir bir şey söylemediniz ki... Ben numara isterim önce!»

«Bakın ben de numaradan hiç hoşlanmam!»

«Numaranızı söyleyin siz...»

«Peki, söyliyeyim! Numaramız 224810! Herhangi bir numarayı çevirdiğim zaman...»

«Evet...»

«Tören düdüğü gibi bir zırıltı... Bir vızıltı...»

«Evet?»

«Tamam, yazdım!»

«Şimdi numarayı çevirirsem, görüşebilirim artık, değil mi?»

«Zannetmem.»

«Görüşmek için ne yapmalıyım?»

«Madem ki siz de bizim gibi yazarsınız, 365552'ye bir telefon edin!»

«Mersi!»

«Dediği numarayı çevirdim. Sesler karıştı. Sonra gene masuraya yapıştırılmış sigara kağıdı zırıltısı. Kapattım, çevirdim, yine aynı ses. Alay mı ediyordu bu Bayan benimle? Yeniden 02'yi çevirdim. Karşıdaki ses hemen konuştu:

«Burası arıza!»

«Yalnız orası mı? Nereyi çevirsem arıza! Nereyi çevirsem düüüüt!..»

«Kısa kesin. Düt deyin anlarım ben!»

«Sizin telefonlarınız kısa kesmiyor ki!»

«Ama siz telefon değilsiniz ki...»

«Bu gidişle ben de zırıltıya başlıyacağım yakında!»

«Söyleyin, şikayetinizi yazalım...»

«Yine al baştan mı yapacağız?»

«02'yi her çevirmenizde şikayetiniz yeniden yazılır.»

«Peki, anlatayım! Söylediğiniz numarayı çevirdim, düüüüt...»

«Çok rica ederim. Habeş Kralını karşılar gibi boyuna düdük çekip durmayın!»

«Bayan siz şikayet yazarı mısınız, siyasi mizah yazarı mı?»

«Sadece yazarım. Demek, verdiğim numarayı da açtınız... Düüüüt diye bir ses...»

«Evet.»

«Sonra efendim?»

«Daha ne olsun? Ama yazmakla telefon nerde düzelmiş? Böyle telefon, böyle hat, böyle nokta mı olur? Ne biçim idare bu? İstediğimiz zaman istediğimiz adam-

la görüşemez olduk. Nasıl şey bu? Araya bir de paralel hatlar giriyor. Bizden önce onlar dinliyor konuştuklarımızı. Bir tıkırtıdır, bir zırıltıdır arada...»

«Pardon, kapatıyorum, bunları yazamam!»

«Siz yazmazsanız, ben yazarım!»

«Yazın beyefendi! Benim yazamadığımı da yazın.»

«Yooo! Öyle yağma yok! Sizi terfi ettirmek niyetinde değilim!»

Telefonu kapattım ve başladım kendi şikayetimi kendim yazmaya. Bakalım, yazmakla bir arıza düzelir miii, düzelmez mi?

ASSALAR YERİDİR

Gardiyan Mehmet, ikisini birden itiverdi koğuşun kapısından içeri. Nasıl da benziyorlardı birbirlerine. Aynı boyunduruğun malı gibiydiler.

Koğuşun ayakçısı, bahşiş için yapışmış kepçeye, Dayı Rasim'den kaş göz bekliyordu. Ama Çakır Rasim bir bakışta anlayıvermişti bu kılkuyruklarda iş olmadığını:

«As kepçeyi yerine!» dedi, «Sende varsa, sen onlara ver! Canlarını mı alacaksın? Bu hırboların ikisi birbirinden tırıl!»

Kapı altında sıfır numaraya vurulmuştu kafaları. Urbaları bumburuşuktu. Belliydi işte!... Hamamcıya uçlanacak mangırları olsa, böyle tencereye düşmüş sıçana mı dönerlerdi. Verirler beş on kuruş, urbalarını ne etüvde bumburuşuk ettirirler, ne de soğuk suyun altına girerlerdi. Dipdiri düşerlerdi koğuştan içeri... Sonra, bol parası olan adamın ne işi vardı İkinci Kısımda. Beşinci Kısmın suyu mu çıkmıştı. Meydancı Çakır Rasim:

«Ulan!» dedi, «Geçin şöyle! Hep bu başgardiyanın başının altından bütün bu dalgalar.. Yağı sızdırılacak

tüm mangırlılar Beşinci Kısma! Bütün kelekler, paspallar, kırtipil âdembabalar da hep benim başıma! Ulan söyle bakalım, adın ne senin!...»

Daha kabacası şöyle bir silkindi:

«Benim mi!» der gibilerden. Yeni askerlik yapmışa da benziyordu. Topuklarını yanyana getirdi. Sonra karşısındakinin rütbe sahibi olmadığını anlayınca kendiliğinden rahata geçiverdi. Üstelik ellerini de arkasına attı, kafa tutar gibi... Çakır Rasim bunu yememişti ama pişkinliğe vurdu:

«Ulan sana söylüyorum!» dedi, «Adın ne senin? Dilini mi yuttun?...»

«Benim mi?...» dedi, «Adem Yalçın!...»

«Yalçın ha!... Yalçın!... Bokun adını bâdi sabâ koymuşlar... Yalçın demek!... Söyle bakalım, seni camiden tuttular da getirdiler, değil mi? Sen de iftiraya uğradın bütün omuzdaşlar gibi?...»

«Aksu vapurundan getirdiler. Karadeniz postası...»

«Anladım. Zonguldak'tan bindin vapura... Kısa devre yaptın. Sövüşçülükten enselendin!... Vapurda mı piyastos oldun, çıkarken mi!...»

İşin saklıyacak yeri kalmamıştı. Başını önüne eğdi:

«Karada!...» dedi.

«Ama sövüşü vapurun ambarında yaptın? Pekii, enayi ne zaman uyandı?»

«Enayinin uyandığı falan yoktu... Önceden beni piyastos ettiler. Sonra enayi çıktı ortaya...»

«Vasıtada olduğu için, ondört ay verirler. Aldırma!... Yedi ay sağına yatarsın, yedi ay soluna... Ceza dediğin nedir ki... Tavuk gibi yersin, yalar yutarsın on dört ayı... Gözünü açarsın bir dahaki sefere! Tomarı da üzerinde taşımazsın! Sen anlat bakalım! Adın ne senin?»

«Adım Arif!...»

«Sevsinler!... Arifmiş adı! Sabıkan?»

«Buyur?...»

Çok toy bir şeye benziyordu. İlk kodesiydi bu belki de...

«Sabıkan diyorum, sabıkan var mı senin?»

«Hiçbir şeyim yok! Kör mangırım bile abi!»

Çakır Rasim hafiften güldü:

«Onu anladık!... dedi. «Yani demek istiyorum ki, eskilerden değilsin!»

«Anlamadım!»

«Parmak izin var mı Müdüriyette?»

«Aldılar buraya gelirken...»

«Tamam! Anlat bakalım, nasıl oldu bu iş?»

«Hangi iş?»

«Buraya neden düştün, anlat canım!»

«Babam on beş sene yiyince kan dâvasından, analığım dedi ki... Al şu parayı dedi, var git İstanbul'a! Kalırsan memlekette seni de ziyan zebil ederler. Atladım vapura. On beş gün oluyor nerdeyse! On beş gündür yol parasından ne arttıysa kenarından köşesinden yedim, bitirdim. Bizim köylüleri aradım Mecidiyeköy taraflarında. İnşaata gitmişler Boğaziçi'ne... Boğaziçi nere? Yeni yapılan ne kadar apartman varsa dolaştım birem birem... Ara ki bulasın bizim hemşerileri...»

Kambur Şemsi lâfa karıştı:

«Geceleri nerde kalıyordun?»

Topuz Recep:

«Hıh!» dedi, «Seninki de lâf mı be! Nerde kalacak, Park Otelde!»

Cin Ali:

«Boğaziçi'nde sürttüğüne göre, Ay yıldız otelinde kalmış olacak! Ya da Mehtap Palasta!...»

«Yani bizim otelde!» diye lâfa karışacak oldu âdembabalardan biri. Çakır Rasim çattı kaşlarını:

«Sen sus ulan!» dedi, «Sana yılda bir düşer konuşmak! Tut çeneni, hırbo!»

Arif'in kulak astığı yoktu takılanlara:

«Top sahasında yatıyordum, Beşiktaş'ın oralarda...» diye devam etti.

Cin Ali:

«Yani Toto Palasta!»

Rasim, konuyu toparlamak için:

«Mangır da çoktan suyunu çekti tabii!...» dedi.

«Param azaldıkça işkembecilere de giremez oldum. Hemşerileri bulamayınca başladım kendim iş aramaya. İş nerdeee!... Bavul taşıyayım dedim, üzerime yürüdüler köprüde. Çıraklık yapayım dedim. Kimin kimsen varsa getir de görelim, dediler. Son paramla bir ekmek aldım. Üç gün bu ekmeği yedim, iki gün de aç dolaştım. Açlıktan gözlerim kararınca ne olursa olsun diye girdim bi aşçı dükkânına!»

«Tamam» dedi, Meydancı Rasim, «Böyle olacak işte! Kılına bile dokunamazlar. Hâkim var memlekette!...»

Arif yine boynunu büktü:

«Dokundular Abi!» dedi. «Hiç bakmadılar gözümün yaşına! Vurdular kelepçeyi!»

«Vuramazlar!...»

«Neden vuramazlarmış, gazetecilerin profesörlerine bile vuruyorlar!» dedi Felek Nuri.

«Hayır, bir yanlışlık olacak bunda... Vuramazlar... Yani demem şu ki tutuklayamaz hâkim!...»

Arif daha da büktü boynunu:

«Yaptılar!» dedi. «Sonra da attılar içeri!...»

«Hayır, atamazlar, kanun var!»

Arif, şaşkın şaşkın bakıyordu Meydancı Rasim'e:

«Attılar işte!...» dedi yavaştan...

«Bir yanlışlık var bunda!... Atamazlar... Nasıl atar-

larmış! Sen baştan anlat! Girdin lokantaya... Garson geldi...»

«Garson geldi. Ver bir kuru fasulye dedim, verdi. Bir çeyrek ekmekle yedim bitirdim!»

Rasim sert sert sordu:

«Doydun mu?» dedi.

«Doymadım Abi!»

«E, sonra?...»

«Ver bir kuru daha, dedim!...»

«Aferin be!... Güzel, çok güzel!... Ona da yumuldun, gene doymadın değil mi?»

«Doymadım!»

«Nasıl doyarsın!... Beş gündür bir tek kuru ekmek... Eee sonra?.. Çağırdın garsonu...»

«Garson zaten başımda bekliyordu. Ağabey dedim, ver bir pilav!...»

Meydancı Rasim fırladı yerinden:

«Neee?» dedi, «Pilav mı? Pilav istedin ha!...»

Arif, suçlu suçlu cevap verdi:

«Pilav!...

«Aptal!... Pilav istenir mi orda be!... Yıkıl karşımdan sersem!... Pilav ha!... Hâkim assa seni yeridir!... Salak herif!... Sonra?...»

«Garson sordu, üstüne kurufasulye koyayım mı dedi. Ben kuru istemez dedim, biraz notut koy!»

«Ne dedin, ne dedin? Ne halt ettin be!... Kafasız herif! Sonra?...»

«Bir çeyrekle ekmekle pilavı da yiyince karnım doyar gibi olmuştu. Kalktım ayağa. Garsonlara, kardeşler dedim, bakmayın kusura. Metelik param yok dedim. Ne yapacaksanız yapın! İsterseniz bulaşık yıkatın bana!... Tuttukları gibi, verdiler polise... Ordan doğru suçüstü mahkemesine!»

«İki ay verdi hâkim değil mi, kafadan!...»

«İki ay verdi!»

«Verir tabii! Ben olsam en azdan altı ay dayardım gözüne!... Açlıktan iflâhın kesilmiş, tutuyorsun pilâv istiyorsun ha! Yetmiyormuş gibi bir de nohut koyduruyorsun üstüne. Hele zibidiye bak sen!... Oldu olacak, bir de komposto söyleseydin barim! Bir kuru istedin, mecburi!... Bir kuru daha, o da mecburi... Doymadın değil mi söyle bir kuru daha!... Bir çeyrek de ekmekle. Yoook, hayır!... Sen tut, bir pilâv iste garsondan. Bunun neresi mecburi be!... Anladık, bir kuru mecburi.. Bir kuru daha... O da mecburi... Beş gündür açsın, ulan, bir kuru daha söylesene be! Mecburinin mecbirisi olsun! Hâkim ağzını açıp bir tek kelime söylerse cümle âlem tükürsün suratıma! Sen tutup da bir pilav söylersen düpedüz keyfi olur bu! Bir de üzerine nohut haaa! Keyfinin de keyfisi!... Aç köpek!... Açlıktan imanın gevriyor. Kuru dururken keyfi pilav neyine senin! Bir de pilavın üstüne nohut! Assalar yeridir ulan seni!»

DOKANIR!

Tahir'e rastladım Edip'in kahvesinde, aylardır görmemiştim:

«Nasılsın Tahirciğim?» dedim, «İyi misin?»

Afyonu patlamamış tiryaki tersliğiyle:

«Nasıl olacağım...» dedi, «Eh işte... İyi diyelim de iyi olalım!»

«Çoluk çocuk?»

«Çocukları anneme bıraktım. Ya çoluk diyeceksin değil mi? Haaa? Ne derler ona? Dul derler, değil mi? Dulum ben şimdi!»

«Dul musun?»

«Boşandık demek daha doğru... Yani senin anlıyacağın, tek başımayım!»

«Vah, vah!.. Çocuk vardı arada... Biraz olgunluk... Ne bileyim, biraz sabırlı olsaydın!»

«Mecbur kaldım dostum, mecbur kaldım!»

«Hiç de öyle bir kadına benzemiyordu. Azıttı adam-akıllı işi, öyle mi? Vah vah!»

«Azıtmak da lâf mı, yapmadığını bırakmadı bana!»

«Şununla, bununla düşüp kalkacak kadına hiç benzemiyordu, ama hiç belli olmuyor, bu kadınlar!»

Birden kızmıştı Tahir:

«Sana öyle bir şey diyen mi oldu! Yoksa karım için bir şeyler mi duydun başkalarından?»

«Yoook!... Hani azıttığını söylemiştin de... Sen mi azıttın yoksa! Kırk azmanı mı kesildin, son günlerde? Karıyı canından mı bezdirdin? O da huysuzlaştıkça huysuzlaştı, derken...»

«Ne diyorsun sen yahu! O, beni bezdirdi canımdan! Anamdan emdiğimi, burnumdan getirdi!»

«Anlat yahu!... Hiçbir şey anlıyamadım, bu işten!»

«Her şeyime karışıyordu. Ağzıma bir şey koyamaz oldum, şerrinden!»

«İçkiye mi başlamıştın son günlerde?»

«Hayır canım, ne içkisi! Bunu nerden çıkarıyorsun? Onu yeme dokunur! Dur, O'nun ağzıyla diyeyim! O'nu yeme, dokanır! Bunu yeme dokanır! İllallah dedim, artık!»

«Senin sağlığını düşünmesi de mi suç oldu kadıncağızın!»

«Suç tabi!... Suç! Sağlığımı düşünmesi de suç! Çocukluğumun nasıl geçtiğini bilirsin sen, bir mahalleli sayılırız. Siz, karşımda dilim dilim yağlı ekmekleri, sucuklu, pastırmalı sandviçleri hapır hapır atıştırdıkça, ben yutkunur dururdum. Okul bitti, Tapu'ya girdim. Kurufasulyeden kurtaramadım yakamı!... Bir yolunu bulup Tapudan çıktım... Arsa... Emlâk... Alım, satım... Derken, işleri yoluna koyup da tam kendime geleceğim, her istediğimi, istediğim saatte yiyebileceğim sırada bizim hatun çıktı karşıma. Onu yeme gaz yapar! Bunu yeme şişkinlik yapar, kum yapar, taş yapar, çakıl yapar! Mideni bozarsın! Karaciğerine dokanır! Böbreklerini yorar!... Öldüm yahu!...»

«Kolayı vardı bunun! Madem ki paran var, dışarda yerdin, olur biterdi!»

Acı acı güldü, Tahir:

«Peki telefon?» dedi, «Telefonu ne yapayım? Ondan nasıl kurtulayım? Saat iki, değil mi... Açar telefonu: «Alo! Tahir! Yemek yedin tabi?» Sen, ya yedim diyeceksin, ya da yemedim, değil mi? Yedim desen de, yemedim desen de yandın! Açar ağzını, yumar gözünü! Eğer yemedinse, bu zamana kadar aç durulur mu hiç? Ne kastın var canına! Hadi kendine acımıyorsun, çoluğunu çocuğunu da mı düşünmüyorsun! Bundan sonra seni kendi haline bırakmaya hiç gelmiyecek! Saat on iki dedi mi, evde olacaksın, anladın mı! Tam on ikide! Gelmezsen, gelir alırım bundan sonra.

Bunları söyletmemek için, yemek yedim dememi salık vereceksin, değil mi? Eskaza yemek yedim, de bakalım. De de gör!.. Gene yandın! Söyle bakalım ne yedin? Et diye başladın mı, kendi ağzınla tutuldun demektir! Hayıır! Atıyorsun! Sen etle başlamazsın yemeğe, ben seni bilirim! Birinci yemek neydi?

«Canım, Tahirciğim sen de çorba içtim der, çıkarsın işin içinden!»

«Çorba haaa, diye başlar, gene çorba içtin ha!... Seninki mide değil, çöp tenekesi!... Ha atlar gibi bir kova su içmişsin, ha bir porsiyon çorba! Parana mı acıyorsun!...»

«Canım, geç çorbayı da...»

«Sebzeden, etten söz açacaksın, değil mi? Et demekle iş bitmez ki... Soracak, nasıl et, ne eti, diye! Ya haşlama diyeceksin, ya kızartma, ya tas kebabı... Ya da ızgara!.. Köfte, biftek, bonfile... Hangisini söylersen söyle, alırsın ağzının payını! Haşlama mı dedin? Aptal, diye başlar, kaynaya kaynaya posası çıkmış, lapaya dönmüş eti yedin de ne kazandın sanki? Kızartma diyeceksin, ister istemez, sözü çevireceksin kızartmaya... Bu sefer büsbütün yandın! Kızartma ha!

diye üsteler. Cehennemlerde kızarırsın inşallah! O çürük midenle nasıl eriteceksin kızartmayı sen! Sabahlara kadar yatağında kıvrandığın geceleri unuttun mu? Bundan sonra değil kıvranmak, can çekişsen, başımı çevirip bakarsam yüzüne, arkamı döner horul horul uyurum! Tas kebabı der çıkarsın işin içinden, öyle mi? Başlar beni gene terslemeye. Bu, düpedüz bana hakaret değil de nedir? Madem canın taskebabı çekiyordu, niçin söylemezsin bana? Hangi pis aşçı elime su dökebilir benim taskebabında. Senin maksadın taskebabı yemek değil, bana hakaret! Zehir zıkkım olur yediklerin inşallah!»

«Yahu, geç şu et yemeklerini! Şart mı senin et yemen be!»

«Peki, geçelim zerzevata!» diye sürdürdü bizim Tahir, «Ne var bu mevsimde, sebze olarak? Ispanak mı? Sıkıysa ıspanaktan başla, bakalım! İnşallah böbreklerin çakıl bağlar da kıvrım kıvrım kıvranırsın, sabahlara kadar... Lânet herif, senin garezin kendine değil, hep bana! Beni uyutmamak için değil mi, bu edepsizliklerin?

Sebzelerden ne var başka? Karnabahar!... Kendine güvenebilirsen, yedim de bakayım! Karşılık hazırdır: Hüt dağı gibi şişersin de balonlar gibi patlarsın inşallah!»

«Sen de geç pilâva! Makarnaya, böreğe yahu!»

«Ağzını aç da pilavdan, makarnadan, börekten söz et bakalım! Yedin yedin de bugüne kadar domuza döndün! Boynun bir yandan bir yana dönmez oldu! İki basamak merdiven çıktın mı, hışılaya hışılaya dilin köpek dili gibi sarkıyor bir karış! Bir gün hınk diye tıkanıp kalacaksın, merdivenin ortasında, geberip gideceksin! Hem kalb var dersin, hem pilava çalarsın kaşığı!»

«Pekiii Tahirciğim!» dedim, «Bıraksaydın lokantada yemek yemeği de, her gün atlayıp bir arabaya, doğru evde alsaydın soluğu! Ev yemeği başkadır ne de olsa!»

«Ne ev yemeği yahu! Bizim karının evde oturup da yemek pişirdiği mi var! O sinema senin, bu sinema benim... Dili bir karış dışarda, dolaş babam, dolaş!... Bugüne kadar benim için, saçını süpürge etmişmiş de, bundan sonra oturup mutfaklarda ömür mü tüketecekmiş! Ama bunu, böyle açıktan açığa söylese, öp de başına koy! Zeytin ekmeği, peynir ekmeği önüme sürer, gözlerimin içine baka baka başlar radyodaki tembel işi doktor öğütlerine. Sözde benim sağlığımı düşünmektenmiş, bana acıdığındanmış bu titizlikleri! Biraz da perhiz etmem gerekirmiş!...

Bir gün ne yaptım biliyor musun, eve telefon ettim, baktım yok. Çocuklar da okulda. Aldım bir kilo bonfile... Mezeciden de patates köfteleri, midye dolmaları, Rus salatası tarama, topik, lahana dolması, turşu... İki şişe de şarap... Sonra geçerken manavdan bir kilo da muz... Doğru evde aldım soluğu!...

Taktım fişi koydum ızgaraya bonfileleri... Bir yandan çektim şarabı, bir yandan da bonfileleri, çeşitli mezeleri atıştırdım. Ohhh!... Üstüne de muzları! Kahveyi ocağa sürerken, bizim hatun bastırdı. Mutfağın kapısında elini kalçasına dayayıp durdu, burnunu kaldırdı yukarı. Başladı havayı tazılar gibi koklamaya: Bonfile yemişsin. dedi. Ne olmuş yedimse, dedim. Midye kabuklarını gördü, vay midye dolması da yemişsin, dedi. Tam on iki tane, dedim. Muzun kabuklarını gördü, muz da yemişsin diye yürüdü üzerime. Evet dedim, muz da yedim! İki boşalmış şişeyi de görünce tutamadı kendini, şarap, şarap, diye bağırdı. Evet, dedim; şarap da içtim, tam iki şişe! Şimdi de kahve

haaa!... diye saçını başını yolmaya başladı. Hem de çorba tasıyla, dedim, dalına basa basa. Söyle, dedi, açık söyle! Maksadın ne senin? Ölmek, dedim. Anlıyor musun, ölmek istiyorum! Böyle köleler gibi yaşamaktansa, öleyim de kurtulayım senden!...

«Sonra!» diye sordum Tahir'e, «Sonra ne oldu?»

«Bunun sonrası mı olur be!» dedi, «Ertesi gün doğru mahkemede aldım soluğu! Ayrıldık işte! Ohhh!...»

Saatine baktı:

«Kalk!» dedi, «Saat bire geliyor! Şurda bir restoran var. Halep işi kebap yapıyor, ama ne kebap!... Üstüne de Antep işi birer bulgur pilavı... Bir de kaymaklı ekmek kadayıfı... Çift porsiyon, haaa?... İyi gider değil mi? Mis gibi, yayık ayranı da var, portakal suyu da!... Oooh be!... Ölüp gidecektim az daha!... Anladık, Doğuda açlık var! Yoktan anlarım ben, yok işte, ne yapsınlar!... Onlar yerden göğe kadar haklı aç oturmakta. Varlıkta da mı açlık çekeceğim be!... Ben açken, kimse çare düşünmemişti açlığıma benim! Param varken de kimse karışmasın, yediğime! Haydi dostum, yürü gidelim!»

KARADENİZ DELEGESİ

Sıkı bir lodosla Kadıköy'den çıktık yola. Kaptan, merkeze bağlı bir partili cambazlığı ile hemen rotayı değiştiriverdi. Dalgalara yan verip yalpalamaktansa, arka verip baş-kıç kapmayı yolcuların huzuru için daha yararlı bulmuş olacaktı. Şöyle dört yanıma bir bakayım dedim. Karşımda bizim Hayri Efendi... O da beni görmüştü:

«Uy Mehmet Efendi gardeşum!» dedi, «Tam celin havasidur haaa!...»

«Amma gelin havası haaaa!» dedim, «Lodos karadakileri bile çarpıyor. Başım gözüm Allahıma emanet diye atladık vapura... Nerden böyle?»

«Bir çömür meselemiz vardur, bir aydur peşineyum. Esasuna pakarsan, bu mesele tam seçiz yıllıktur. Yahu piz İstanbulli teyiluz, İstanbulli olmasına ama... Vatandaş teyilmiyuk, pize de çömür vereceysinuz, dedum! Senin anlıyacağun Mehmet Efendi gardaşum, o zaman Vatan Cephelilere virdiler, piz galduk açukta... Sonra hani o askerlukten emekluler falan çikti... Çene çalduk açukta. Goalisyon teduler, bizim İnoni, hele siz pekleyun demiye ceturdi, cene pekleduk.. Bir goalisyon daha çikti. Hâlâ pize çömür yok!

Ben de tuttum, pizum büyük kiza bir rapor uydurdum, çömür rapori... Goyduk sıraya daaaa...»

«Eee, alabilecek misin bari?»

«Parayi yatiracayuz bucün!»

«Sağ salim karaya ayak basarsak eğer!»

Vapur, yandan aldığı iki üç dalgayla yalpaya düştü birden. Temelinden sökülür gibi çatırdıyordu. Haydarpaşa'ya yanaştık güç belâ. Kapılar açılmış, yolcular akın etmişti mevkilere...

Bir ara bizim Hayri Efendi fırladı yerinden:

«Uy İsmail Efendi gardaşum!» dedi, «Ne araysun buralarda daaaa?...»

Elinde buvul yavrusu çantayla cin gibi mavi gözlü, irice burunlu bir yolcu şaşkın şaşkın dikiliyordu ortada.

«Otur şuraya daaaa!...» diye yer gösterdi hemşehrisine bizimki:

«Nerden celip nereye cideysun?»

«Nerden celeceğum... Ankara'dan daaa!...»

«Nasildur pizum Paşa, iyi midur?»

Birden cevap vermedi. Çantasını koydu. Yerleşti ikimizin arasına. Sağını solunu, tilki bakışı inceledikten sonra:

«Paşa, çok iyidur!» dedi, «Maşallah koçan cibidur! Hepinize, bütün pizim hemşerilere firade firade selâmi vardur. Ha böyle garşı garşıya oturduk oninla... Paşa tedum oğa, bütün hemşeriler turmiş, yediden yetmişe cözlerinin pepeklerune pekayiler!»

Vapur, iskeleden ayrılmıştı. Bizim Kaptan dalga yememek için vapurun başını Ahırkapı fenerine doğru çevirdi. Bizim kongreci şöyle bir baktı pencereden:

«Kaptan da kaptandur haaaa... Lodosa gafa tutayyy!» dedi.

«Eeeee?» dedi Hayri Efendi, «Şu Gasum Gülek de

ne fışkılar yeyi, ya anlat oni daaaa!... Nerelidur bu Gasim Cülek tedüğün, pizden midur?»

«Ula ne teyisun sen? Pizden poyle adam çikar mi!» Durgut Cöle pile pizden teyildur. Lâçin yüreklu adamdur haaa!»

«Pirak boyle adamlarii!... Senun partici teduğun, gulağı Paşa'ya olan adamdur. Paşa öl tedimu, oraya öleceysun!...»

«İyi ama iş ölmeye celince öleyruk!... Bak İsmail Efendi gardaşum. Gara gış celdi dayandı, tam seçiz senedur bir direm çömür uyduramamişum. Adalet Partiluler sözde İnoninun garşisine! Ama odunlarini da attiler yazdan, çömürlerini da... Tutalum, Paşa'yı tutalum ama... O da bizi pirakmasun daaa!»

Sonra bana döndü:

«Toğri söylemedum mi, Mehmet Efendi gardaşum... Hep dört ayağinin üstüne düşeyi garşi tarafun adamlari!»

Kısa kesmek için:

«Haklısın!» dedim.

Midem hafiften bulanmaya başlamıştı. Vapura binerken aldığım nane şekerini çıkardım cebimden. Konuyu değiştirmek için:

«Buyurun!» dedim, «İyi gelir deniz tutmasına!»

«Nedür bu!» diye çattı kaşlarını. İsmail Efendi:

«Nane şekeri!» dedim.

«Ne ise yarayi?»

«Deniz tutmasına... Mide bulantısına.»

«Pen gari miyum midem pulanacak?»

«Deniz tutmaz mı hiç seni?» diyecek oldum.

Kızmıştı İsmail Efendi.

«Ne deyrum saa!» dedi, «Garadenuzden, Büyük Kurultaya telece seçup cöndermişler peni! Deniz tutmasın diye uzattığunuz naneşeçerini yutacağum ha?»

«Afedersin!» diye elimdeki gazeteyi okumaya koyuldum. Bırakmadı yakamı.

«Ne yazayi gazeteler! Pizi yazayi mi?»

«Genel başkanlık için on rey de damat bey almış diyorlar!»

«Çimdur bu damat bey, Gasum Cülek midur?»

Hayri Efendi kolunu dürttü:

«Ula, bizim Gasum beçardur daaa!»

«Teyildur!»

«Beçardur!»

«Teyildur!»

«Penum kadar mi bileceysun?» Pu cüne pu cün teleceyum ben!»

İşi düzeltmek için:

«Galiba gazeteler İnönü'nün damadını söylemek istemişler!» dedim.

İsmail Efendi:

«Hanci gazete yazayi!» diye gürledi, «Ha o gazetalar pozgunci gazetalardur daaa... Yemin ettük hepimuz oyumizi Paşa'ya vereceyuz tedük!»

Hayri Efendi tatlıya bağlamak istedi:

«Cene yabancıya citmemiş» dedi. «Ha damadı, ha çendisi!»

Garsonlar yalpadan ayaklarını açe açe dolaşıyorlardı:

«Oğlum!» dedim, «Bir sade kahve... Çabuk midem bulanmaya başladı! Siz de içer misiniz?»

İsmail Efendi yine çattı kaşlarını:

«Ne içeceğum pen?...» dedi.

«Sade kahve!»

«Neden içeceğum?»

«Bulantı falan olursa...»

«Ula ne teysun sen! Garatenizliyum tedum sağa... Ula, peni teniz tutar mii? Hakaret mi edeysun!»

«Hiç belli olmaz. Ben de Karadenizliyim ama... Arada sırada tutuyor.»

«Ula, senin kanında bi garişikluk vardur! Halis Garatenizli olani teyil teniz tutmak, gurşun pile tutmaz. Haçan çi midene bir hamsi paluğu tüşmiştur, pir daha teniz meniz tutmaz seni!»

«Ben hamsi de sevmem.»

«Haaa... O paşka... Sen oldin İstanbul uşağı! İş kalmamış sende... Oku, oku... Daha ne yaziy gazetalar?...»

«Yakında bir açlık olacakmiş... Yüz kişiden beşi açlıktan ölecekmiş.»

«Geç oni sen... Doksanpeş çişi, o peş kişiye birer lokma ekmek versalar doyar karinlari daaaa!»

«Bizim Hayri Efendinin kulağı daha deliğe benziyordu...

«Kalkınma ister, kalkınma!» dedi.

«Bak İstanbul'da çömürsüz galayruk... Pir de Karabuk'de yüksek firun açayiler... Yüksek firun teduğun günde ne yakayi, bileyi misun?... Piz burda soba yakacak çömür pulamayruk onlar furunun de yükseyini yapayiler!»

Kaptan vapurun başını birden çevirmek istedi. Adamakıllı yalpaya düşmüştük. Arka arkaya üç dalga, mevkiin camlarında patladı. Kadınlar başladılar bağırıp çığırmaya. İsmail efendi:

«Uy anasini! dedi, ne dalgadur bu haa!.»

Dalganin serpintileri salona bile girmişti. Çatırdıyordu sallantıdan bütün kirişler... Hayri Efendinin benzi kül gibi olmuştu:

«Ola Simayil gardaşum! Midem bolanayi!»

«Uy başima celenler! Sen de oldin Istambolli haaa!»

İki dalga da kıçtan bindirdi. Salonun arka kapısı açık olduğu için olduğu gibi sular içeri dolmuştu.

«Kaptaaaaan!... Batiyoruz!»

Baktım bizim İsmail Efendi:

«Uy anasini be!» diye fırladı.

«Batayoruk!»

Renk menk kalmamıştı, bağırıp çağıranlarda...

Bir dalga... Bir dalga daha...

İsmail Efendinin kireç gibi olmuştu yüzü. Boyuna söyleniyordu:

«Ne halt ettum da melmeçete garadan tönmedum!» diyordu. «Ula bu yaştan sonra İstanbul senin neyuna? Çendini ne sanaysun?... Mebus mi, senatör mi, pakan mi, sanaysun?... Yakışır mu bir Garatenizluya pu sularda can vermek daaaa? Ööö!»

Hemşerisi zor kurtulmuştu üzerine boşalanlardan:

«Ettun teleceliğin içine daaa! Senin gibi Garatenizlilar teyil midur pizi çepaze eden buralarda!»

KAFA VAR
HERİFTE

Markopaşa'nm bütün işlerinin üzerimde olduğu günlerdeydi. Yazılarımı, yazdım, dizdirdim, sayfalarını bağlatıp verdim baskıya. Genel dağıtıcıya teslim ettiğim zaman sabah olmuştu. Osmanbey matbaasının en karışık günleriydi. İşinin başında durmıyan, iş alamıyordu basımevinden.

Çemberlitaş'ın karşısındaki muhallebicide kahvaltımı yaptım. Gazeteci çocuklar, satışa çıkmış bağırıyorlardı:

«Markopaşa yazıyooor!...»

Muhallebiciden çıktım. Divanyolu'ndaki Adliye kahvesine girdim. Profesör'ün çayı içilirdi hani... Gazetelere yorgun bir kafayla göz attıktan sonra, bir ara gözüm aynaya ilişti. Tam bir haftalık sakal... Yorgunluktan, uykusuzluktan sapsarı bir yüz... Kendime gelmek için bir çay daha içtikten sonra, kalktım, karşıki berbere girdim. Amasralı Rahmi Usta'ya.

Koltukta bir müşteri vardı. Sıraya girdim. Vakit geçirmek için bir gazete aradım. Kanepenin üstünde bizim Markopaşa...

Aldım elime, şu yazı nasıl yazılmış, bu yazı na-

sıl dizilmiş derken başladım enikonu kendi yazılarımı sıradan okumaya. Beni böyle canıgönülden Markopaşa'ya daldırmış gören berber, koltuğa geçince:

«Beyim ne yazıyor ya herif!..» dedi.

«Eh, şöyle böyle...»

Öfkeyle bir süre baktı yüzüme:

«Yok beyim, bunu da beğenmezsen artık...»

«Fena değil canım. Okunuyor!»

«Doğrusu pazartesi oldu mu,. kıyarım iki çeyreğe...»

«Kimmiş bunu çıkaran?» dedim lâf olsun diye.

«Yazıyor üstünde... Hasta bir öğretmenmiş. Korkusu yok ki herifin. İçeri atsalar, hava tebdili alıp çıkıyor. Ne yazıyor ama... Kafa var herifçioğlunda, kafa!»

Berberin makası ensemden yukarı doğru çıkıp çıkıp iniyordu.

«Benziyor mu bu kafaya?» dedim, gülerek.

Berber şöyle bir gerileyip baktı. Sinsi sinsi o da gülmeye başladı:

«Yok beyim» dedi, «Kafa dedimse, böyle kafa demek istemedim!»

NERDE ÖYLE KOCA!

«Çok çok bir saat Sabahatçığım, fazla kalmam. Tez canlıyımdır bilirsin. Hem kalıp da ne olacak? İş yok ki adamda... Dönerim hemen!»

Kızı Sevil'in elinden tutup çekti içeri:

«Yürü!» dedi. «Evde, hala, hala diye, başımın etini yiyorsun. İşte halan! Sarıl boynuna bakiiim!»

Sevil, hiç de evde böyle söylemişe benzemiyordu:

«Anneciiiim, anneciiim! Beni de götür... Kalmam ben halamda. Ihı.. ıhıı!...»

«Bak şu huysuz kıza... Bak şu terbiyesize! Sarıl diyorum sana!»

«Ben de gideciiim! Beni de götüüür!...»

«Peki, götüreyim! Gel bakalım! Ben dişçiye gidiyorum. Senin de teker teker o çürük dişlerini söktüreyim de gör! Hadi bakalım yürüüü!»

Sevil, annesinin elini bırakmış, kaçmıştı içeri. Annesi kapıda işi sağlamlaştırmak için bağırıyordu:

«Yürü diyorum sana! Hadiii! Halası, getir şunuu! Çeksin dişlerini!»

Sevil, çoktan odaya girmiş, burnunu cama yapıştırmıştı.

Sabahat, kapıdaki görümcesini biraz da kıskançlıkla tepeden tırnağa süzdükten sonra:

«Kiminle gidiyorsun bugün?» diye sordu. «Kumaşçıyla mı?»

«Bırak şu pinti herifi!... Bir tayyörlük kopartıncaya kadar anamdan emdiğim süt burnumdan geldi. Hem, herif erkek değil, canavar!»

«Öyleyse Hal'deki Nuri'yle berabersin? Yoksa Kalafat yerindeki Zeynel'le mi gidiyorsun? Dur... Kaptanla olmayasın sakın?... Aman Suzan'cığım, ne yılışık şey o herif! Senin yanında sürtünür de sürtünür. Erkek dediğin biraz ağırbaşlı olmalı canım!»

Yoksa o yakışıklı Çarkçıbaşı'yla mı?»

Suzan gülüyordu:

«Hoşuna gidiyorsa bırakayım sana! Naylon çamaşırların eksikse tamamlarsın. Esanslar... Viskiler... Amerikan sigaraları...»

«Mersi! Kendini beğenmiş erkeklerden hiç hoşlanmam! Var, hayrını gör! Söyle canım, kiminle gidiyorsun? Şu bankadaki çocukla olmayasın! Adını... Nejat mı, Necdet mi, neydi?»

«Haydi ordan sen de!... Onunla altı buçuk matinelerine gidilir ancak... Tam iki saat elimi bırakmaz. Şair çocuktur. Şiirleri de var. Aman ne şiirler!»

«Kimin için yazmış?»

«Kimin için olacak, benim için tabii... Bütün gün kapımın önünde... Geçen gün başı bizim pencerede geçerken bir kamyon çıktı karşı sokaktan... Az kaldı altına alıyordu.

«Senin için dolaşmıyor ki oralarda. Sizin üstünüzde elektrikçiler oturuyor ya...»

«Eeee? Elektrikçi Şadan!»

«Karısını hiç pencereden görmedin mi?»

«Jülide'yi mi?»

«Evet Jülide'yi. Yoldan bir delikanlı geçmesin! Yarı beline kadar sarkar. Gördün sen de tabiii...»

«Görmez olur muyum. Yiyecek gibi bakıyor erkeklere. Sporculardan sürü sepet arkadaşları var. Maç günleri doğru stadyum!... Arlanma, sıkılma yok karıda. O tiyatro senin, bu sinema benim sürtüyor. Kocası ne yapıyor diyeceksin... Ağzını açıp bir şey söylediği yok. Nerde bizim Numan, nerde o zavallı!»

Kürk mantosunun kolunu sıyırıp altın saatine baktı:

«Tuuuh, Sabahatciğim, geç kaldım. Kiminle mi gidiyorum?. Yorma kendini, bilemezsin. Ne garaj sahibi, ne o maliyedeki çocuk... İkisiyle de dargınım. Bunlara yüz vermeye gelmez hiç... Randevuları sıraya koyacağım diye uğraşmaktansa. Bir dargınlık çıkarırsın, olur biter. Lise öğretmenine de yol verdim bugünlerde. Kalafat yerindeki hıyara da... Bırak şu kıtıpiyozları!...»

«Pekiy, kime gidiyorsun canım!»

«Yeni tavladığım bir oto parçacısına. Herif dangul dungul ama, öyle şık garsoniyeri var ki, hiç ummazsın! Bir de pikap... Aman Sabahatçiğim, ne pikap! Müzeyyen'den tut, Zeki Müren'ine kadar... Sonra bir büfe... Viski dersen su gibi!... Havyarlar boncuk boncuk... Kırmızısı ayrı! Siyahı ayrı!..»

Saatine bir kere daha baktı. Seslendi içerdeki kızına:

«Seviiil! Üzme halanı sakın! Karışmam sonra! Üzersen bir dahaki sefer seni de götürürüm dişçiye!... Hadi, Allahaısmarladık Sabahatçiğim. Erken gideyim

de erken döneyim. Geç kaldım mı Numan fitil fitil burnumdan getirir. Koca dediğin Elektrikçi Şadan gibi olmalı. Karı maça gideceğim diyor. Gidiyor! Tiyatroya gideceğiim! Gidiyor! Sinemaya! Gidiyor! Konsere! Gidiyor! Herifin umurunda mı?... Bizimki koca değil, ahlâk zabıtası! Göz açabilirsen aşkolsun. Herkese koyun kuzu gelir, bize de çakal! Nerde öyle koca, Sabahatciğim!...»

ÇOCUKLARIN SEVGİLİSİ DANY KAYE ARAMIZDA

Dany Kaye, uçaktan iner inmez etrafına şaşkın şaşkın bakmaya başladı:

«Benim için mi toplandınız?» dedi. «Yoksa uçaktan silindir şapkalı biri mi inecekti?»

«Senin için!» dedik.

«Aaaa, siz İngilizce de biliyorsunuz!»

«Biliyoruz ya! Sen de biliyor musun?»

«Bir parça...»

«Türkçe?»

«Türkçe mi? Bırakın şakayı canım!»

«Çiklet? Anladın mı?»

«Yes!»

«Kovboy?»

«Yes!»

«Sinema, film, radyo, televizyon, blucin, viski?»

«Okey, okey!...»

«Tamam! Türkçe de biliyorsun! Bravo!» dedik, sevindi.

«Kofi? Türkiş kofi?»

«Türk kahvesi mi istiyorsun?»

«Yes! Siz biliyorsunuz değil mi?»

«Biliyorduk!... Unuttuk şimdi.»

«Yaaa?»

«Canım kahvesiz de anlaşabiliriz. Kahvemiz yok ama viskimiz var. Buyur şöyle şeref odasına!»

Komiği, şeref odasına sürükledik, yer gösterdik. Elimizden kurtularak bir masanın üstüne sıçradı.

Yorgunsun, koltuğa geç!» dedik.

«Ben politikadan anlamam, koltuk sizin olsun!» diye diretti.

«Masaya oturuyorsun ya?» dedi bir arkadaş.

«Yuvarlak olsaydı, ona da oturmazdım.»

«Ama yeşil örtüsü var.»

Örtüyü kaldırdı öyle oturdu. Kızmıştım.

«Peki Mister Kaye!» dedim, «Politikadan niçin korkuyorsun bu kadar?»

«Aklım ermez ki...»

«Şart mı aklının ermesi! Söz gelimi pekâlâ dışişleri bakanı olursun!»

«Hiç komikten bakan olur mu?»

«Niçin olmasın? Onlar komiklikte seni de geçiyorlar.»

«Politika olsun diyedir o!...»

«Hani politikadan anlamazdın? Bal gibi anlıyorsun işte!»

Lâfı değiştirmek için:

«Buraya gelmişken bir Türk kahvesi içmeden şurdan şuraya gitmem!» dedi.

«Ama bizde Brezilya kahvesi var.»

«Canım sizin eliniz değdi mi Türkleşir o!»

Şeref mutfağında şerefliler için hazırlanmış bir fincan kahve bulup getirdiler. Bir yudum çekti:

«Nedir bu?» dedi, «Acı...»

«Acı kahve deriz biz, kırk yıl hatırı vardır.»

«Hiç şekeri yok.»

«Yalnız onun içinde değil, memleketin içinde yok şeker.»

«Neden?»

«Şimdi mort sezondayız. Şeker fabrikalarımız paydos.»

«Neden?»

«Kömür yok!»

«Baraj yaptırın. Hidroelektrik santralları...»

«Baraj yaptırdık, sızıyor.»

«Lehimleyin!»

«Lehim de yok.»

«Canım, getirin siz de dışardan.»

«Hani döviz?»

«Döviz fabrikası kurun öyleyse!»

«Kurduk! Almanya'da. İşçilerimiz döviz üretiyor.»

«Siz benden de komiksiniz be!»

«Daha ne komikler var bizde, ne komikler... Bir konuştular mı başımızdakiler, memleketçe neşemizi buluruz.»

Gazeteciler soru yağdırmaya başladılar:

«Kaç çocuğunuz var?»

«Yirmi beş milyon.»

«Bunlara bizim Köprüaltı çocukları da dahil mi?»

«Onlar çocuk değil ki... Esrar içiyorlarmış.»

«Peki, karınızın kaç çocuğu var?»

«Bir kızı.»

«Neden o kadar az?»

«Ben çok yolculuk ederim de...»

«Yabancı dil bilir mi Bayan Kaye?»

«Bilir.İngilizce...»

Fincanı masaya bıraktı. Etrafına bakındı:

«Hani Fahrettin Kerim'iniz?»

«Paris'e gitti.»

«Vah vah, görmek isterdim!»

«Tanışıyor muydunuz?»

«Bütün küçükler benim dostumdur.»

«Neden küçükleri bu kadar çok seviyorsun?»

«En kolay gülen, en çok gülen, çocuklardır.»

«Demek iş meselesi!»

«Amerikalı olduğumuzu unutmayın!»

«Arada sırada sen de unutur musun?»

«Viskiyi fazla kaçırdığım zaman... Evimin yolunu bile unuturum.»

«Amerikalılar neden çok viski içiyorlar?»

«İngilizliğe özendikleri için.»

«Neden özeniyorlar?»

«Başka dil bilmediklerinden tabii.»

«Ya! Vah vah!...»

Sorular yağmur gibi yağıyordu:

«Zencilerle aynı otobüse biner misin?»

«Benim arabam var. Ona binerim.»

«Aynı vapura?»

«Vallahi, uçaklar daha pratik...»

«Aynı sinemaya?»

«Girerim.»

«Nerde otursun?»

«Ben her zaman perdedeyimdir.»

«Hiç zenci kızı öptün mü?»

«Çikolatadan hoşlanmıyorum. Helva, lokum... daha güzel!»

«Türkiye'ye helva yemeğe geldiğini söylüyorlar. Doğru mu?»

«Kim söylüyor?»

«Gazeteler.»

Gülmeye başladı.

«Gazeteler ha!... Hem de sizin gazeteler Bakın o zaman benim bile inanmam gerekir.»

«Son atom denemeleri?»

«Yeni bir şey değil.»

«Artist olmasaydın, ne olurdun?»

«Politikacıdan başka her şey olurdum...»

«Canım, kendine güldürmekten hoşlandıktan sonra ha komedyen olmuşsun, ha politikacı... Hepsi aynı kapıya çıkmaz mı?»

Sinirlenmişti:

«Sizler için Hoca Nasrettin'in torunları derlerdi de inanmazdım. Siz Türkler bu işlerde benden çok daha ustasınız. Yanlış kapı çalmışım ben!»

Kenarına iliştiği masadan öfkeyle atladı. Uçak hazırdı:

«Gudbay» dedi.

«Bu sayılmaz!» dedik, «Gene bekleriz!»

MARİLYN MONROE
30 YAŞINDA

Marilyn Monroe uzatılan merdivenden seke seke indi. Etrafını saran Newyork'lu gazetecilere:

«Şu anda hem Newyork'a hem de otuz yaşına ayak basıyorum!» dedi.

Basmasıyla bir tümen gazetecinin çevresini sarması bir oldu. Sarışın dilberin üzerinde incecik, transparan bir gömlek vardı. Gömleğin içinde hiçbir şey yoktu. Hiçbir şey yoktu denemezdi, vardı bir şeyler tabii. Gömlek transparan olmasa da, son düğmesine kadar açılan yaka olarak sunulmuştu. Görünmesi gereken köy üzerinde kılavuzluk edebilirdi. Ne var ki Newyork'lu meslektaşlar, uzattıkları beyaz orkidelerle, manzarayı kapamak aptallığını göstermekte hiç de geç kalmadılar. Otuz çiçeklik bir buket onun otuz yaşından önce kendi aptallıklarının bir anısı olarak sunulmuştur. Orkideler bir tiyatro perdesi gibi iç açıcı görüntünün üzerine yerleşivermişti.

Havaalanında bizim Yeşilköy'deki gibi şeref odası yoktu. Sarışın dilberi aldık, bir gazinoya götürdük. İlk soruyu, konuk olduğum için bana bıraktılar:

«Evleniyormuşsunuz» dedim.

Beni tepeden tırnağa bir süzdü:

«Kiminle?»

«Siz bilirsiniz kiminle evlendiğinizi» dedim, «Bu seferki çelik çomak şampiyonu değilmiş işittiğimize göre.»

«Ya neciymiş?»

«Sahne yazarı...»

«Peki siz nerden haber aldınız bunu?»

«İstanbul'da kulağımıza çalınmıştı da...»

«Nerede, nerede, anlamadım?»

«İstanbul'da!»

«Çok tuhaf. Demek siz Arap gazetecisiniz?»

«Türk'üm. Türk olmasına Türküm ama, bizde gazeteci diye bir şey olmadığı gibi, gazete diye de bir şey yoktur.»

«Peki sizde ne vardır?»

«Bugünlerde bol miktarda siz varsınız. Sofia Loren var, Lolobrijida var, Martin Karol var... Gazete demek, siz demek olduğunuza göre, gazeteci de...»

«Anladım!... Pekiii Sizde Diana Dors yok mu?»

«Eh, o da var!»

«Olmaz!.. İkimizden biri, ya o, ya ben!»

«Siz!»

Bu tercihim çok hoşuna gitmişti.

«Gel şöyle yanıma!» dedi. Sonra garsonu çağırdı: «Bak» dedi, «Bay ne içiyor?»

«Kesme şekerli bir kahve. Çünkü bizde siz bol miktarda varsınız da bu ikisi ara sıra kayboluyor ortadan!»

«Viski içmez misiniz? Bizim milli içkimizdir.»

«Bizim milli içkimiz de kahvedir ama viski daha boldur bizde.»

«Çok tuhaf bir ulussunuz doğrusu...»

«Eskiden böyle değildik, sizlerle dost olalı tuhaflaştık!»

«Evet, evet çok tuhaf!»

«Biz de sizler için öyle deriz.»

«Bu daha tuhaf.»

«Evet, çok tuhaf!.»

Newyork'lu gazeteciler beni kıskanmışlardı. İki omuzda yanından uzaklaştırdılar. Yerli gazetecilerden biri:

«Otuzuncu yaşınız için neler düşünüyorsunuz, söz gelimi, memnun musunuz yeni yaşınızdan?» diye sordu.

«Canım memnun olsak da olmasak da girdik işte! Geri dönmek yok!»

«Neler hissediyorsunuz, otuz yaşına girmiş bir kadın olarak?...»

«Ha, Kinsey'e göre, bir kadın ancak otuzunda kadın olur.»

Biri lâf karıştırdı:

«Demek siz bugüne kadar...»

«Canım, Kinsey'e göre öyle! Daha ben Öksüzler Yurdu'ndayken... Ohooo!...»

Bu kez de ben lâfa karıştım:

«Sizin bombalığınız nerden ileri geliyor?»

«Bikini'den.»

«Daha önce?»

«Daha önce de bombaydım ama, kimse farkında değildi.»

«İlk farkına varan?»

«Bir trafik polisi.»

«İkincisi?»

«Bir foto muhabiri.»

«Üçüncüsü?»

«Bir takvimci.»

«Dördüncü?»

«Bütün dünyayla birlikte Kenedy!»

«Bomba olalı kaç kere patladınız?»

«Patladım mı bombalık mı kalır?»

«Siz de büyük bir dalkavuk! Halbuki ben, büyük bir sanatçı olmak isterdim.»

«Henüz buna gereksinimimiz yok!»

«Peki, on sene sonra?»

«O zaman düşünürsünüz.»

«O zaman düşünemem. Elimden çok şeyler çıkmış olur.»

«Demek uyuyan Prenses? Şu Lawrens Olivier meselesi...»

«Yani siyah beyaz kombinezonu...»

«Sonra şirketler, kontratlar... En sonra da Arthur Miller'le dostluk.»

«Bir de bana aptal dersiniz.»

Yaşlıca bir gazeteci:

«Özür dileriz bayan!» dedi.

«Ben paradan önce saygı istiyorum.»

«Daha ne istiyorsunuz?»

«İyi kitaplar, akıllı arkadaşlar... Uslandım artık.»

Bir genç gazeteci içini çekti:

«Yazık!» dedi, «Sizi de yitiriyoruz!»

«Üzülecek bir şey yok!» dedi, Monroe, «Ne kadar kaybolsam Öksüzler Yurdu'na dönemem. Hep aranızdayım.»

Başka bir gazeteci:

«Her şeyinizle aramızda görmek isteriz... «Tu bi! Or nat tu bi!»

Bir gözlüklü:

«Anladık!» dedi, «Okuyorsunuz artık... Şekspir'e başlamışsınız...»

«Siz de pek cahil sayılmazsınız!»

Çapkın bir gazeteci:

«Bilgiçliği bırakalım!» diye lâf karıştırdı, «Nasıl yatağa girersiniz.»

«Herkes gibi. Önce soyunurum. Radyoyu açık bırakırım. Pencereyi açık bırakırım.»

«Kapıyı?»

«Yalnız kapıyı sıkıca kapatırım! Kuranderden çok korkarım da... Geçenlerde bir üşütmüşüm. Bana tam iki yüz bin dolara mal oldu.»

«Haftada beş bin aşk mektubu aldığınız doğru mu?»

«Bazı haftalar altı bin olur...»

«Hangi aylarda çoğalır?»

«Mart ayında.»

«Ne dersiniz? İnsanlarla, kediler arasında bir benzerlik var mı?»

«Evet ikisinin de tırnakları var.»

«İlk atom gemisine sizin resminizi koymuşlar...»

«Benim kiliselerden başka her yerde resmim vardır.»

Papazlarla aranız açık demek!»

«Onların Meryem'i var.»

«Sizin Meryem'iniz yok mu?»

«Ben, Meryem'i sokakta kaldığım günler... Altı yaşımda kaybettim.»

Marilyn Monroe'yu yeni yeni anlamaya başlamıştım. O, Amerika'yı, dünyayı, daha doğrusu bütün insanları çok iyi bilen bir kadındı. Otuzunda, olgun bir kadın. Birden kalktı:

«Gazeteci dostlarım!» dedi, «Konuşmamız burda bitti. Benim için istediğinizi yazabilirsiniz. Kendime güvendikçe size de güvenirim!»

Gazeteciler bir an önce gazetelerine haber yetiştirebilmek için birbirlerinin üstünden atlıyarak ortadan toz oldular. Ortada sadece Marilyn Monroe kalmıştı.

KADINLARIN SEVGİLİSİ

Çocukların sevgilisi Danny Kaye'den, erkeklerin sevgilisi Martine Carol'dan, sonra, kadınların sevgilisi Gary Cooper de aramızda... Sevgiden yana çoluk çocuk, kadın, erkek, bütün millet gırtlağımıza kadar doyduk bugünlerde.

Hilton'dayız. Lise çıkışlı, üniversite çıkışlı... Diplomalı, diplomasız tüm arkadaşlar buradayız. Bol miktarda da kadın hayranlar dolmuşlar salona.

Kızıyla karısının arasında Gary Cooper kapıda görününce hayranlarda şafak attı. Masalar, sandalyeler, spirtizma tecrübelerinde olduğu gibi, tiril tiril titremeye başladı. Mahçup ihtiyar, bir jönprömiye gururuyla, önce kapının yüksekliğini hesapladı, dimdik yürüyerek, geldi, aramıza oturdu. Karısı hayranların yüzlerindeki isterik çizgileri hoşgörüyle izledikten sonra, bile bile bir protokol yanlışı yaparak gidip en yakışıklı gazeteci arkadaşın yanına oturdu.

«Beklettik!» dedi.

En İngilizce bilmeyenimiz bile bu «Beklettik» kelimesini ezberlemişti. Geciken Amerikalı dost konuk-

lardı ezberletenler. Hem de su gibi... Evet, beklemiştik gene ne olacak! Alışkındık bu beklemelere...

Hayranların gözü bizim yakışıklıdaydı. O da ilk baloya gelen kolejli bir genç kız gibi renkten renge giriyor, boncuk mavisi gözlerini karşı duvara dikiyordu. Aman ne bakış ne bakış! Hafiften güldü. Aman ne gülüş ne gülüş! Sonra karısını tastik etti:

«Yes, beklettik!»

Aman ne ses, ne ses!

Sarı düğmeli, lâcivert bir Galatasaraylı ceketi giymişti. Aman ne ceket ne ceket!.. Gri filâfil bir pantolon, sarı gömlek, mavi boyunbağı. Kahverengi püsküllü makosenler... Masmavi gözleri, bembeyaz dişleri de hesaba katılırsa, adam yağlı boyaları yeni sıkılmış palet gibi duruyordu önümüzde!.. Aman ne erkek, ne erkek!..

Söze öyle bir yerden girmeliydi ki... Ama nerden!.. Bir arkadaş Türkçe:

«Boyunuz?» dedi.

«Boy mu?» dedi, «bende boy yok!»

Hayret! 1.89 boyundaki adamın alçakgönüllülüğüne bakın siz!

«Bir kızım var, Mary! Hepsi o kadar!»

Ortaya bir tercüman bayan çıkarak gazeteci arkadaşın sorusunu İngilizceye çevirdi:

«Boyunuzdan şikâyetçi misiniz demek istiyor, arkadaşımız.»

«Hayır!» dedi, «Yavaş yavaş uzadığı için alıştım, şu kadar yıldır!»

«Uzun boy işinize yarıyor mu bari?»

«Çoook! Kendimi kadınlardan daha kolay koruyabiliyorum. Kolay kolay yetişemiyorlar dudaklarıma.»

«Anita Ekberg'in boyu nerenize geliyor?» diye sordum.

Karısı birden öfkelendi:

«Bırakın şu soğuk kadını!» diye tersledi beni.

Kocanız ne fikirde acaba?» dedim.

«Karım daima haklıdır!» dedi bizim yaşlı aşık.

Karısı aşağı mı kalırdı ondan:

«Hayır kocam haklıdır.»

Holyvood'da boşanmadan, kavga etmeden 22 sene dayanabilen bu mutlu çiftin evlilik felsefesi bu »hak verme» ilkesinde toplanıyordu demek. Acı acı bizim karıyı düşündüm. Bayan Cooper gene Anita Ekberg'ten söz etmek gerektiğini duymuştu:

«O gibiler kocamla boy ölçüşemez!» diye kestirip atmak istedi ama biz peşini bırakmadık.

«Ama Anita Ekberg yüksek artisttir» diye kışkırtmak istedik.

«Ne kadar yüksek olursa olsun, kocamın omuzuna bile gelemez.»

«Ya kocanız eğilirse?»

Şık çevirmen bayan:

«Bizde de bir uzunboylular kulübü kuruluyor.» diye lâf karıştırdı:

Kızı Many:

«Bizde de var!» dedi.

Babanız başkandır herhalde.»

Gary Cooper birçok fıkralar bildiğini belli eden bir gülüşle:

«Ben 189 la kapıcı bile olamam!» dedi, «Neler var bizde daha!»

Bayan çevirmen:

«Bizim kulübe girin!» diye öneride bulundu.

«Amacı nedir sizin kulübün?»

«Boylu boyunca yatmak!»

Bu boy konusu uzayıp gidiyordu. Lâfı değiştirmek için:

«Hangi artistle film çevirmek istersiniz?» dedim.

Gary Cooper iyi bir koca olduğunu hiç unutmuyordu:

«Hangisi olursa?»

«En fazla hangisi? Marilyn mi, Rita mı, Gina mı, Sofia mı? Yoksa Anita Ekberg mi?»

«Bir şey söyliyemem!»

«Söylersiniz canım, söylersiniz!.. Bu kadar korkmayın karınızdan! Türkiye'desiniz!»

«Karımdan değil, öbürkülerden korkuyorum. Dönüp dolaşıp kürkçü dükkânına dönecek değil miyim? Hiçbirini darıltmak istemem!»

«Dönemiyeceğiniz günler gelirseee...»

«Beni artık teneşir paklar.»

«Teneşire sığmazsınız ki»..

Nöbet yerinde ölmeye karar vermiş bir kahraman çalımıyla:

«Ben kocaya gidip de beyaz perdeyi bırakacaklardan değilim!»

«Anita Ekberg gibi mi demek istiyorsunuz?»

Karısı lâfı kaydırmak için:

«Grace Kelly gibi demek istiyor...» dedi.

«Kahramanlık yakışıyor size!» dedim, «Filmleriniz baştan aşağıya kahramanlıklarla dolu!»

«En kolay iş kahramanlıktır da ondan! Hele sinemada!»

«Kolay demek?»

«Yüksekçe bir yere çıktın mı tamam. Koltukla atın birbirinden hiç farkı yok! Ayağın yerden kesildi mi başlarsın kahramanlığa!»

İktidarı tutan bir arkadaş damdan düşer gibi:

«Kızınızı kime vereceksiniz?» dedi.

«Herhalde size değil!»

«Neden değil?»

«Çünkü bana sorarak kızımı alıp götürmeniz olanaksız!»

«Annesinden istesem.»

Annesi kızmıştı:

«Canım kendisinden istemek neden aklınıza gelmiyor?»

«Biz böyleyizdir. Kızı annesinden, babasından isteriz. Davulcu ile zurnacıya varmasın diye!»

Annesi babası vermezse, sonunda biz davulcuya varırız öyle mi?»

«Kural değişmiyor, Türkiye'mizde!»

Babası bir delikanlı çevikliğiyle fırladı. Bir Teksaslı fiyakasıyla elini arka cebine attı:

«Kaçırın da kızımı göreyim!» dedi.

Hayranların ağzı açık kalmıştı. Aman ne kahramanlık, ne kahramanlık!

Fotoğrafçılar fırsatı kaçırmıyor, boyuna resim çekiyorlardı. Vakit gazetesinin Eleni'si, objektifi arıyor bir türlü bulamıyordu. Coşkudan eli ayağı titremeye başlamıştı. Yarın Vakit'te çıkacak resim telefotoyla gelmiş resimler gibi, iplik iplik çıkarsa kimse şaşmasın!

Hayranlar Gary Cooper'in dört yanını çevirmişlerdi. Burnunun dibine sokuluyorlar, ağzının içine giriyorlardı. Bir tanesi koluna asılmış, fotoğrafçıya el sallıyordu.

Protokolcu bayan, düzensizlikleri önlemeli için çırpınıp duruyordu.

Karısı yirmi iki senelik evlilik süresini yirmi üçe uzatabilmek için olgun gülücüğünü yitirmemeye çalışıyordu. İşi tadında bırakmak amacıyla:

«Tamam!» dedi, «Buraya kadar!»

Yakışıklı ihtiyar hayranlarını ister istemez selamladı. Aman ne selam ne selam! Sonra kızını kısrağını toplayıp çekilip gitti! Gidiş, aman ne gidiş, gidiş o gidişti işte!

HAVAYA
ÜÇ EL

Kuş uçmaz, deve çökmez bir Karadeniz kasabacığına düşmüştüm bir ara. Aylığımı özel saymanlıktan alıyor, bir ilk okula öğretmendir diye gidip geliyordum. Benimki öğretmenlik değildi, tam anlamiyle çocukları okutmaktı. Akşamları üç beş kadeh atıp, geceleri poker masasında sabahladıktan sonra, sınıfta yapacağım en önemli iş, çocukları okumaya yatırıp, tavşan uykusuna geçmekti kürsüde...

Böyle günlerimin en belâlı izleyicisi kaymakamdı. Gece masa başında sabahladığımı şundan bundan öğrenince bir biçimine getirir, yetkilerinden yararlanarak takar peşine eğitim memurunu, birinci derste damlardı sınıfa... Uyku sersemliğiyle fırlardım kürsüden. Rastgele çocuklardan birine uzatır parmağımı:

«Oku çocuğum!» derdim, «Kaldığımız yerden!»

Vereceğim dersin plânını düzenlemem için çocuğun okuma süresi yeter de artardı bile.

«Evet çocuklar!» diye başlardım, «görüyorsunuz ya balıklar suda yaşarlar. Neden suda yaşarlar da suyun dışında yaşamazlar... Neden mi yaşamazlar çocuklar... Yaşayamazlar da ondan! Ciğerleri olmadığı

için. Yaa çocuklar, balıkların ciğerleri yoktur... Neleri vardır ciğerlerinin yerine? Var mı bilen? Sen mi biliyorsun? Söyle bakalım Yılmaz!... Yüreği mi? Amma yaptın ha! Yüreği elbet olacak... Yürek ancak kimi insanda yoktur. İnsanların çoğunda vardır ama işe yarasın diye değil. Ama balıkların hepsi yüreklidir... Yürekli olmasalar, büyük sularda nasıl yaşarlardı!...»

Bu Kaymakam, yalnız benim değil, bütün memurların en belâlı izleyicilerindendi. Akşamları evlerden birinde toplanmaya karar verdik mi, bir de bakarız almış karısını bizden önce poker oynayacağımız evin kapısını çalmıştır. Poker kâğıtları usulcana kalkar masadan, yirene hooop, gelir tombala kartelaları... «Tombala çinko!» derken cânım gecenin içine tükürürdü.

Poker hastalarının başını Jandarma Komutanı çekerdi. Masaya karısı Zâkire Hanımdan yakasını kurtarıp da bir çöktü mü, kasabayı eşkiyalar bassa, hırsızlar halkı don gömlek soysa kılını oynatmazdı. Zâkire Hanım, arkasında bekçi çat kapı düşüp de palaskasından yakalayıp kaldırmasa üç gün üç gece helâya bile gitmeden oynar da oynardı. Öbür oyuncuları da kaldırmazdı masadan. Oyunun dağılmaması için bütün yetkilerini kullanmaktan ayrıca büyük coşku duyar, otoritesi yetmedi mi, tabancasına bile başvurmaktan geri durmazdı. Tam hastasıydı bu işin.

Bir aybaşıydı. Toplanacaktık tapucunun evinde. İzimizi kaymakamdan saklamak için bütün gün icracılarda toplanacakmışız gibi söylentiler düzenledik. İcracının odacısı üç beş şişe içki taşımıştı gündüzden eve. Beyaz peynir, kaşar peyniri... Geri vermek üzere, beş on kutu da balık konserve...

Kaymakamın odacısı icracının odacısından öğrenmişti bütün bu hazırlıkları. Oysa ağırlık merkezi tapucudaydı. Akşam yemeğini ayak üstü atıştıranlar, er-

kenden çekmişti tapucunun kapısının ipini. Sokağa karşı tam karartma yapılmıştı oyun odasında.

İlk gelenlerin arasındaydım ben de. Tapucuyu sofradan kaldırıp da misafir odasının sobasının sobasını yaktıranlardandım. Ayağımı çabuk tutmak istemem, birinci masadan yer kapabilmem içindi. İkinci masaya çurçurlar düşerdi hep. Ufakçılar, aile toplantılarında fasulyeyle oynamaya alışık olanlar. Floşlar, kareler yedi buçuk kuruşa giderdi ikinci masada...

Soba yanıp da masa başına geçince bir de baktık ki ev sahibiyle beş kişiyiz.

Tapucu:

«Bakın arkadaşlar!» dedi, «ben tam bir aydır dökemedim kurtlarımı. Beni ev sahibi nezaketi göstermek zorunda bırakmayın. Birinci masanın ille oyuncusu benim! Geriye kalan üç oyuncu için kâğıt çekin aranızda. Herkes razı olsun şansına.»

Biliyordum, kâğıt çekince başıma geleceği. Böyle nazik zamanlarda açıkta kalmak hep bana düşer!

Korktuğum başıma da gelmişti. İkinci masanın birinci oyuncusu olarak elenmiştim. Tapucu beni avutmak için önüme bir kadeh vermut sürerken:

«Üzülme» dedi, «Komutan ne yapıp yapıp gelecek bu akşam! Söz verdi, namus sözü. Yani pokerci sözü!»

«Tamam!» dedim, «yattı öyleyse ikinci masa. Komutan, Zâkire Hanımdan yakasını kurtarıp da gelemez. Başka? Sen öbür oyuncuları söyle!»

Özel Sayman Nuri! Eczacı Hilmi, Başkâtip. Bir deee... İcracı...»

«Hayır! dedim, «İcracıyı da artçıya ayırdık ya! Oyalamada çalışacak bu gece. Onu da geç!»

Biz gelecekleri sayarken tahrirat kâtibi çatkapı çıkageldi:

«Müjde arkadaşlar!» dedi odaya girerken, «Kaymakam gripten yatıyor. İcracıya uğradım, hemen geliyor!»

Arası çok geçmeden geldi de. Üç kişi oturduk masanın başına. Kulaklar kirişte dördüncüyü bekliyorduk. Birinci masadan yükselen, restler potlar uvertürler, sabrımızı taşırıyordu köpük köpük. Yedilileri çıkarıp üç kişi oynamayı düşündük... İcracı:

«Olur mu be!» dedi, «Üç ayaklı hayvan gördünüz mü hiç. Topal topal oyun mu olur. Pokerin öbür adı da kare değil mi!»

Bekliyecektik çaresiz. Beş dakika, on dakika. Arka arkaya sigara içiyorduk. Tahrirat kâtibi can sıkıntısından vermut şişesinin dibini bulmuştu.

Öbür masadan gelen, ful, kare, floş, üç as, üç dam sesleri deli edecekti bizi. Vakit insafsızca ilerliyordu. Kulağımız kirişten sokaktan geçen köpeklerin ayak seslerini bile duyuyorduk. Tam bu sırada gecenin tef gibi gerili suskunluğuna üç el ateş edildi. Güm, güm, güm, öten üç tabanca sesi:

«Grav, grav, gravv!»

Ben yüreğimden vurulmuştum sanki:

«Yandık!» dedim, «Gene bir vukuat var! Jandarma komutanından umudu kesin arkadaşlar!»

İcracı fırladı yerinden. Camdaki kara perdeyi sıyırıp sokağı incelemeye koyuldu:

«Kimsecikler yok!»

Tapucu dikildi birinci masadan:

«Aman kapatın!» dedi, «Işık sızmasın. Kaymakam kalkar yataktan, bastırır! Grip mirip dinlemez, gelir!»

Tahriratçı:

«Gelen var!» dedi, «Karşıdan biri koşa koşa geliyor. Galiba pijama var üstünde. Sakın kaymakam yataktan fırlamış olmasın!»

Çok geçmeden çalındı kapı.

«Açalım mı arkadaşlar?» diye sordu ev sahibi. Biz patlamıştık bekleye bekleye.

«Aman açalım!» dedik, «Kim gelirse oturturuz masaya!»

«Tabanca sesleri... Pijamalı biri. Yaralı maralı olmasın sakın...»

«Yaralı olsa da gelsin! Sararız yarasını, oturturuz oyuna!..»

«Peki, siz bilirsiniz!»

İndi merdivenlerden. Peşinden de İcracı. Onun da peşinden Tahrirat Kâtibi...

Kapı açılmıştı. Tapucu:

«Ooo!» diye bağırdı, «Sen misin Komutanım. Ne o? Hayrola! Yaralı falan değilsin ya!»

«Ne yaralısı be! Durun! Anlatırım! Önce bir nefes alayım yahu!»

Yavaş yavaş çıktı merdivenleri. Odaya girince kâğıtları görmüş, gülmüştü yüzü. Arkasında pazen pijama. Ayağında terlikler. Kırçıl saçları darmadağınık.

«Dondum!» dedi. «Nedir o, vermut mu?»

Şişeyi aldı eline, salladı. Boş olduğunu anlayınca masanın üstündeki yarım kadehi bir solukta içiverdi.

«Ohhh!» dedi, «Dondum yahu!» Elinin tersiyle bıyıklarını silerken:

«Haydi kâğıt çekelim de başlayalım!» dedi. «Vakit geçmesin!»

«Canım başlarız! Hele anlat, neydi bu tabanca sesleri?»

«Hiç canım! Siz kâğıt çekin! Değmez anlatmaya!»

«Nerde atıldı bu tabanca?... Anlat canım!» diye zorladık.

«Nerde atılacak, bizim kapının önünde!»

Pijamasının cebinden bir tomar kâğıt para çıkardı, koydu masanın üstüne. Pijamayla uğramıştı sokağa ama paraları unutmamıştı.

«Ne geziyordu bu paralar pijamanın cebinde?» diye sordum.

«Lâzım olur diye koymuştum, elbisemi çıkarınca...» diye güldü.

Bir bit yeniği vardı bu işde.

Tapucu:

«Canım nerden biliyordun paranın lâzım olacağını?» diye soruyu dayadı yeniden.

«Söz vermedim mi geleceğim diye size be!»

«Söz veren adam, pijamalarını giyip de yatağa mı girerdi erkenden?»

«Bunlar meslek inceliği! Sivillerin aklı ermez. Canım uzatmayın da başlıyalım oyuna!»

Sokak kapısının hemen önünde fırt, fırt düdük sesleri...

«Hay Allah!» dedi Komutan, «acelen ne be adam!»

Sonra döndü Tapucuya:

«Bi zahmet!» dedi, «Alıver şunları. Ben inmiyeyim aşağı. Elbisemi getirmiş olacak bekçi!»

Gerçekten de omuzlarında yüzbaşı işareti olan üniformasını getirmişti Bekçi Mahir.

Tapucu asılıyordu boyuna:

«Komutanım! Anlat şu işi de başlayalım oyunlara!»

Öbür masa da bırakmıştı oyunu.

«Ne var ki, ne anlatayım be kardeşim!»

«Canım bu üç el tabanca, neyin nesi?»

«Anlatmasına anlatırım. Durmaz çeneleriniz. Gider, çoluğa çocuğa da anlatırsınız. Anlattığınız bir şey değil. Bizim Zâkire'nin kulağına gider, uyanır bundan

sonra. Hem başımı belâya sokarsınız, hem de uyarmış oluruz Hanımı!»

«Anlat!» dedik. «Gevezelik etmiyeceğiz! Söz!»

«Baktım gece kurtulamıyacağım hanımdan. Akşamdan çektim bekçilerden birini kenara. Ulan Mahir dedim, saat tam dokuz buçukta bizim sokakta üç el silah atacaksın havaya. Atar atmaz da acı acı düdük çalıp bizim eve doğru koşacaksın! Anladın mı, dedim. Anladım komutanım, dedi. Saat tam dokuz buçukta tabancanın tetiğine dokununca fırladım sokağa! Hanım da peşimden. Dur, nereye diye bağırıyordu. Hiç olmazsa kaputunu olsun al arkana. Ne kaputu. İşin hızı kesildi mi kaldım demektir evde. Köşe başında bekliyordu bekçi Mahir. Oğlum, dedim beş dakika sonra çalarsın bizim kapıyı. Hanıma dersin ki, komutan ifade alacak karakolda, büyük vukuat var. Acele elbisesini istiyor dersin. Ben falan yerdeyim. Al getir elbiseleri!»

Komutan hem giyiniyor, hem anlatıyordu. İşini bitirince cebinden sigarasını çıkardı. İki üç soluk çekti keyifli keyifli, yüzümüze doğru üfledikten sonra:

«Anlaşıldı değil mi?» dedi, «Ne vukuat var, ne cinayet... Haydi başlıyoruz! Yap kâğıtları!»

KARŞIDAKİ TOP AĞAÇ

Halıcıoğlunun üstünden, Maştlığı ikiye bölen sırtlara geldik. Hava sıcak mı sıcaktı. Kışlık urbalarımızı çıkarmamıştık daha. Her şey emirleydi, askerlikti bu... Komutanlarımız her türlü sıkıntıya, darlığa, yokluğa, eziyete alıştıracaklardı ki bizi, sapına kadar asker olalım. Asker acıkmaz, asker uyumaz, asker yorulmaz, asker hastalanmazdı. Askerin terlememesi gerekirdi ama, terliyorduk durmadan. Hele yol, şu söylemesi ayıp yokuşa sarınca...

Bugün yol uzadıkça uzamış, anamızdan emdiğimiz süt fitil fitil gelmişti burnumuzdan. Çamaşırların tenimize kolalanmış gibi yapıştığı bir sırada Yüzbaşı, beklediğimiz komutu vermişti:

«Bölük, dur!»

Eğitim yerine gelmiştik. Yüzbaşı, bir sigara molası verdi mi doyum olmazdı artık tadına. Ama bugün bizim Akif Bey barut gibiydi. Sigara için kibriti çaksak uzaktan ateş alacağa benziyordu. «Tüfek çat» komutu beklerken:

«Üçüncü bölük!» diye gürledi, «İstikamet, karşıdaki topağaç! Marş marş!..»

Bu marş marş da nereden çıkmıştı! Omuzumdaki Hoçkis'i sıyırıp almıştım elime... Marş marşsa, marş marş!...

Askerlik çağını Roma'da geçirip, otuz beşinde ya-

rım kalan üniversite öğrenimini bitirmeye çalıştığı sırada babasının ölümü üzerine Paris'ten dönen Feridun:

«Yandık!» dedi, «Ben yatıyorum arkadaş!»

Kilosu boyuna bakarak ağır bastığından mı, yaşının geçginliğinden mi, yoksa biraz rahata düşkün olduğundan mı, nedir, böyle sıkıntılı işlerden hiç hoşlanmazdı. Seksen kişilik bölüğün göz dolduran kalabalığına karışıp koşarken ayağı takılmış da yuvarlanmış gibi atıvermişti kendini yere, sürünerekten bir çukura kaymış, kıvrılıp kalmıştı.

Elbet bu marş marş'ın bir geri dönüşü de olacaktı. Top ağacın altında yıllıyacak değildik ya! Dönerken katılıverecekti aramıza.

Biz kan ter içinde top ağacı bulmuş, «Hazırol» durumunda çakılıp kalmıştık.

«Geriye dön!..»

Döndük. Yüzbaşı çok uzaklarda kalmıştı. Bütün vücudumuzla soluk alıyor, bölükçe kendimize gelmeye çalışıyorduk.

«Üçüncü bölük, istikamet top ağaç, manga kolu!»

Eh, bu komut marş marştan daha az yorucu olduğu için hiç tepki göstermemiştik. Mangadaki yerlerimizi alıvermiştik. Manga kolunda herkes eşini bulmuş, bense tek kalmıştım. Feridun çukurda yatıyordu çünkü. Arkadaki mangaya döndüm.

«Eş değiştir!» dedim yavaştan.

Dedim ama, Feridun cephaneci olduğu için onun yerini tutacak tüfeksiz tek kişi yoktu geride. Herkesin omuzunda birer tüfeği vardı, bir fundanın içine sokacak değillerdi ya!

İsteğimin uygulanma olanağı yoktu bu yüzden. Yüzbaşı sıkı bir yürüyüşle bize doğru geliyordu. Gözleri bölükte olduğu için sağındaki solundaki çukurları izleyecek durumda hiç değildi. Mahmuzlarını şakırdata şakırdata geldi, elleri arkasında dikildi karşımıza:

«Böyle askerlik olmaz!» dedi, burnundan soluyarak.

Askerlik böyle olmazdı, biz de biliyorduk, hele böyle Haziran sıcağında.

«Saat tuttum...» dedi, «Tam bir saat on sekiz dakikada geldiniz bugün talim yerine!»

Bu yolu hava sıcak olmazsa biz, elli beş dakikada rahatça alıyorduk.

«Size söylüyorum, olur mu böyle şey?»

«Olmaaaz!..»

«Savaşta olsak, düşmana tam yarım saat zaman kazandırmış olacaktınız! Yani düşman sizden yarım saat önce dikecekti bayrağını tepeye!...»

Birden gözü mangadaki boşluğa takılıvermişti. Sanki Feridun'u bir kurşunda çukura ben yuvarlamışım gibi dikti gözlerini üzerime:

«Nerde bu adam?»

Arkama döndüm, Feridun'un yokluğunu, daha yeni anlıyormuşum gibi, şaşkın şaşkın bakıp kaldım.

«Sana soruyorum!» diye gürledi, «Nerde bu adam!»

«Vardı az önce!» dedim.

«Ne oldu, geberdi mi?»

Çavuşa döndü:

«Var mıydı yola çıkarken?»

«Vardı komutanım!»

«Ne oldu?»

«Marş marşta dökülmüş olacak komutanım!»

Askerlikti bu! Ölmek te vardı, öldürmek te... Dökmek te vardı, dökülmek te...

«Çık!» dedi bana, «Bul cephanecini!»

Birden geriye döndü. Feridun işin sarpa sardığını anlamış olacaktı ki, yattığı çukurdan kalkmış, sendeleye sendeleye geliyordu. Yüzbaşının baktığını görünce birden çöktü, bir ayağını oğuşturmaya başladı.

«Heeey!..» diye bağırdı Yüzbaşı, «Ne oldu be?»

«Ayağım burkuldu efendim!»

«Efendim yok!»

«Ayağım burkuldu Komutanım!»

«Askerin ayağı burkulmaz!»

«Burkulmaz Komutanım!»

«Geç yerine!»

Bir komut:

«Bölük marş! Adi adım!...»

Eğitim yaptığımız düzlüğe doğru yürüyorduk. Feridun:

«Paçayı kurtardım mı dersin?» diye sordu yavaştan.

«Öyle görünüyor!» dedim.

«Yuttu mu, ayağımın burkulduğunu?»

«Daha belli değil!»

«Heeey! Kim orda konuşan!..»

Düzlüğe gelince bölüğü durdurdu. Bakışlarıyla Feridun'u arayıp buldu:

Feridun ağır aksak, sendeleye sendeleye koşarken:

«Olmaaaz!» diye seslendi geriden, «Böyle marş marş olmaz! Dur! Geri dön, marş marş!..»

Soluk soluğa gelmişti Feridun. Yüzbaşı, onun soluk almasına vakit bırakmadan verdi komutunu:

«İstikamet! Top ağaç, marş marş!..»

Feridun, az önce söylediğinin büsbütün de yalan olmadığını belirtmek için hafiften sendeliyordu. Yüzbaşının gözünden kaçmamıştı bu oyun:

«Dur!» diye bağırdı, «Geri dön marş marş!..»

Feridun yanımıza dönünce:

«Bak arkadaş!» dedi, «Sendelemeyi bırakmazsan akşama kadar dilin dışarda tazı gibi koşarsın! Anlıyorsun değil mi? Hazırol! İstikamet, gerideki top ağaç, marş marş!..»

İşin inceliğini kavrıyacak kadar anlayışlıydı Feridun. Koşu atı gibi parladı birden. Sendelemeden, tökez-

lemeden yıldırım gibi biriken gücü ile koşmaya başlamıştı. Yüzbaşı:

«Dur!» diye bağırdı, «Hah işte böyle! Geç yerine!»

Yerine geçmişti ama, boyuna söyleniyordu:

«Dur sen!» diyordu, «Bak nasıl canına okuyacağım senin! Eğer canına okumazsam, bana da...»

«Sus!» dedim, «Duyacak...»

«Kurutmazsam kökünü bana da Feridun demesinler!»

«Bırak şimdi!»

«Yaşatmıyacağım onu!»

«Sus be!»

«Yaşatmıyacağım! Kurtaracağım bütün bölüğü! Hele Pazar gelsin!..»

Aradan bir Cumartesiyle bir Pazar geçmişti. Halıcıoğlu'ndaki kahvelerde iskambil oynamaktan, şişe şişe ucuz şarap içmekten pestilimiz çıkmıştı. Ertesi gün yolumuz gene bu ünlü yokuşa sarınca, Hoçkis makinalı tüfeği ağırlaştıkça ağırlaşmıştı omuzumda... Havalar her gün biraz daha ısınıyor, bu yürüyüşler de ısındığı ölçüde çekilmez oluyordu. Ama Feridun hiç oralı değildi bugün. Bir ara:

«Ver şu tüfeği!» dedi, «Biraz da ben taşıyayım!»

Yapmadığı şeydi bu Feridun'un:

«Hayrola!» dedim, «Yakıştıramadım sana!»

«İnsanlık öldü mü be!»

Gözü saatteydi, maraton koşucusu gibi.

«Saat nasıl?» diye sordum.

«Rekor!» dedi, «Bugün bir buçuk saatte alacağız alanı!»

«Hazırol gene marş marşa!»

Bölük mayalandıkça mayalanıyordu sıcaktan. Yüzbaşı, bize bir düzen vermek için ikide bir, durduruyor, yeni bir güçle yürütme çabasıyla canlı canlı komutlar verip bizi göreve çağırıyordu.

Alana bir saat otuz beş dakikada vardığımız zaman, o da burnundan soluyordu bizim gibi. Bununla birlikte askerlik hiçe sayılmış, göreve sırt çevrilmişti. Herhalde ufaktan bir ceza düzenliyecekti:

«Bölük dur!» diye gürledi.

İlkokul çocukları gibi tıpır tıpır bir duruş...

«Ayıp diye bir şey vardır!» dedi, «Bir saat otuz beş dakika! Nerdeyse eğitim süresini yolda geçireceksiniz! Size soruyorum, olur mu böyle şey?»

«Olmaz komutanım!»

«Üçüncü bölük, istikamet! Karşıdaki top ağaç!..»

Başını çevirip bize verdiği «İstikamet»e baktı. Bizim de bakmamız gerekirdi, piyade talimnamesine göre. Top ağacı aradık, şaşılacak şey, yoktu yerinde! Nasıl olurdu bu! Koskoca top ağaç nereye giderdi!..

Yüzbaşı yanlış bir yöne baktığını sanarak arandı karşı sırtlarda. Yeniledi komutunu:

«İstikamet!.. Karşıdaki... Top... Ağaç!..»

Evet, top ağaç yerinde yoktu! Yüzbaşı da farkına varmıştı bu yokluğun! Feridun arkamdaki diziden:

«Zor bulursun top ağacı!» dedi.

Anlaşılmıştı işin içyüzü, Pazar'ı boş geçirmemişti Feridun.

Yüzbaşı son bir çabayla:

«Üçüncü bölük!» diye bir komut daha verdi. Yönünü yöresini gözden geçirdi. Bizi koşturmak için «İstikamet» verecek bir dikili çöp bile yoktu karşı sırtlarda.

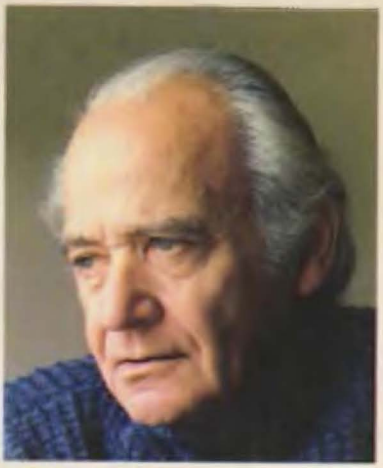
Birden yumuşayıvermiş, çatılan kaşlarının kırışığı dümdüz olmuştu. Sanki ılık bir meltem geçmişti yüzünden. Duyulur duyulmaz:

«Üçüncü bölük!» diye seslendi, bir komut daha:

«Çök!»

Elini sigara paketine attı, getirdi gerisini:

«On dakika sigara molası!»

"...Mizah Ilgaz'da yaşamın tek belirli yönüdür. Şiirlerinde de hikayelerinde olduğu gibi bu satır yanı, açıkca göze çarpar. O kelimenin tam anlamıyla hicivcidir. Mizahta katıla katıla güldürmekten çok, okuyucuyu düşündürmeyi, yaşantıların, daha doğrusu gerçeklerin acı sonuçlarını anlatmayı yararlı ve gerekli bulur."

Ferit Öngören

Rıfat Ilgaz

Kapak: Emre Ulaş